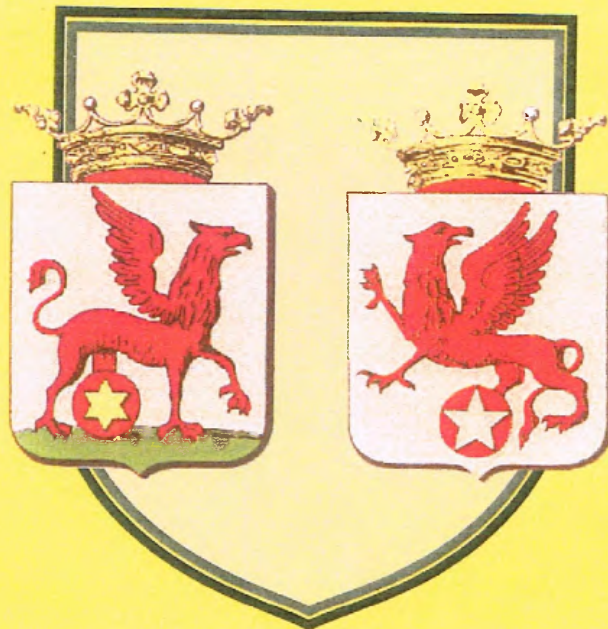

STELLINGWARVER[®] SPREUKEKELINDER

Saemenstelling: Stellingwarver Schrieversronte;
Foto: De karke van Berkoop, in et hatte van Stellingwarf (S.A. Bloemhoff).

2011

Ni'jjaorsdag
Vostmaond

zaoterdag

zundag

1

2

jannewaori

week 52

jannewaori

Schient de zonne mit ni'jjaor slim helder en klaor
Dan zal et wodden een goed bi'jejaor
(Wube Lamers van de Kuunderwal)

2011

Ni'je Maone 10.03

maendag

deensdag

3

4

jannewaori

week 1

jannewaori

Alle veurdiel kan ik niet kriegien
En alle schae die past me niet
(De Haule)

2011

De kelinder

*D'r is van elke dag mar iene,
iene dag en week en jaor,
iene daotum deur de ieuwen
en dan is die dag weer klaor.*

*Ien keer vierentwintig uren,
en dan is hi'j d'r niet meer,
pak zoe'n dag mit beide hanen,
dus geniet en lach en leer.*

*Iene dag dat is een blattien,
disse telt d'r lekker twie,
as kedogien steeds een spreuke,
waar 'k vernuverd soms naor zie.*

*Op 'e achterkaant een vassien,
een vertellegien, een weet,
ik pak om de dag opni'j weer
een kelinderblattien beet.*

*Op 'e veurkaant staot een prente,
greide, vaort of boerehuus,
an dat plakkien raek ie wend haost
daor vuul ie je écht bi'j thuus.*

*Een kelinder kuj' niet zonder,
't is de klokke van et jaor,
en as 't laeste blattien vot is,
ligt d'r weer een vasse klaor.*

Harmen Houtman

De naam Stellingwarf

Pas in het jaar 1517 werd het gebied Stellingwarf opgedeeld in twee 'grietenijen'. Een grietenij is de voorloper van wat nu een gemeente heet. Vanaf dat jaar had je dus pas de grietenij Stellingwarf-Oost-einde en Stellingwarf-Westeinde. Later zouden de gebieden Oost-Stellingwarf en West-Stellingwarf genoemd worden.

De naam Stellingwarf komen we schriftelijk voor het eerst tegen in het jaar 1309. Het is heel waarschijnlijk dat de naam al veel langer bestaat, maar dat kan tot nu toe niet vastgesteld worden.

Vanaf het jaar 1309 tot 1500 is Stellingwarf een zelfstandig boerenrepubliekje. Pas in 1500 gaat ons gebied bij de huidige provincie Fryslân horen.

Het woord 'warf' in Stellingwarf betekent gerechtsplek, of misschien gerechtsinstelling, dus een plek waar recht wordt gesproken. Waarschijnlijk betekent het woord 'stelling' rechter, die meteen ook bestuurder is. Misschien komt dat omdat hier in die tijden drie rechtbanken waren, die ook 'stellingen' heetten. En misschien komt dat weer, doordat de inwoners van Stellingwarf heel misschien in de negende en tiende eeuw vanuit Duitsland hier kwamen te wonen en daar stellingen genoemd werden.

Maar dat is allemaal niet zo zeker, hoor! Er moet en kan nog heel erg veel uitgezocht worden over de historie van onze streek!

woensdag

donderdag

5

6

jannewaori week 1

jannewaori

Et komt tot de veurdeure in, en 't gaot lieke hadde
tot de achterdeure weer uut
(wodt zegd aj' aorig rejaol leven; *De Fochtel*)

2011

vri'jdag

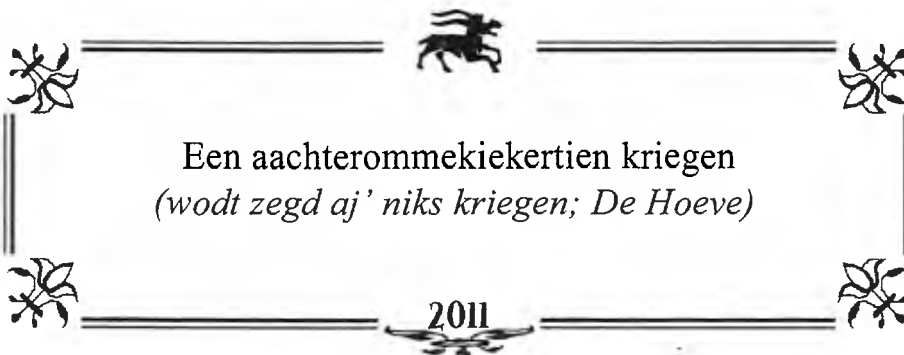
zaoterdag

7

8

jannewaori week 1

jannewaori

Een achterommekiekertien kriegien
(wodt zegd aj' niks kriegien; *De Hoeve*)

2011

Had waeter (om veur te lezen)

Hee! Wie lopt daar over et raantien van et schüt? Et is Frats, de katte. Hi'j springt mit een grote boge naor beneden. Mit dat hi'j op 'e poties daelekomt, heurt hi'j iene roepen: 'Hey Frats!' Dat is Freubel! Frats kikt om 'm henne. 'Miaauw... Waor bi'j', Freubel,' ropt Frats. 'Hier beneden, in de sloot, koekedores!'

Frats schrikt. In de sloot? Da's niet best. Hi'j draeft naor de kaante van et waeter en gaot op zuuk naor een takke waor as hi'j Freubel mit uut et waeter haelen kan. 'Volholen, Freubel! Ik kom jow redden, mien vrund!'

'Haha, doezerd!' klinkt et achter Frats. Frats dri'jt him omme. Daar staot Freubel. 'Wawawa...', staemert Frats. Hi'j kikt van zien vrund naor et waeter en weeromme. 'Ik dochte, laggen jow dan niet in et waeter?'

'Nee, jong,' zegt Freubel. 'Ik lag niet in et waeter, ik ston d'r óp! Et is keihad. Ie kunnen d'r overhenne lopen zonder daj' nat wodden. Allienig daorginder, waor as de enten zwemmen, daor is et waeter nog zaachte.'

'Ahja,' zegt Frats, 'van had waeter he'k wel es heurd. Da's ies. Dan is et buten zo koold, dat et waeter bevröst. Mar ie kun d'r beter niet overhenne lopen, heur.'

'Waoromme niet?' vragt Freubel.

'Now,' zegt Frats, 'et laogien ies kan dunner wezen aj' daenken en dan kuj' d'r deurhenne zakken. En dat is slim geveerlik. Et waeter is zo alderheistelikste koold dat et piene dot op je huid. En aj' onder et ies kommen, oe, Freubel, dan kuj' wel verdrinken! Niet meer doen heur!'

'Own, dat wust ik niet.' zegt Freubel een betien schrokken. En dan inienend: 'Auwauwauw! D'r bit me wat in de ti'jen! Auwauw!'

'Daor hej't al,' zegt Frats. 'Dat bin voegelties.'

'Mar ik zie hielemaole gien voegelties...', goelt Freubel. 'Auwauwauw.'

'Et bin ok gien echte voegelties,' lacht Frats. 'Ie hadden gien waarme sokken en haansken an en now bin jow poties krek zo koold as et ies. Dat prikt en dat hiet 'de voegelties in de vingers'. Aj' in huus gaon wo'n je poties wel weer waarm.'

'Dan maek ik da'k thuuskom,' zegt Freubel en vligt vot. 'Tot kiek es!'

'Tot kiek es, Freubel!' ropt Frats. 'Lekker waarm wodden thuus. En niet meer op et ies, hen.' Mit iene sprong zit Frats weer op et schut. Hi'j lopt, mit kleine stappies, over et hooft vot. Waor zol hi'j hennegaon. Ok even waarm wodden? Tot kiek es, Frats!

Stien van Anne

Mooie woorden in et Stellingwarfs

babbelegoegies - praatjes, fratsen

bangeschieter - bangerik

fotselzak - iemand die met kleine pasjes loopt

goezebroek - domme persoon

jakkepoester - opschepper

ulferd - niet al te snuggere en/of lompe persoon

tussenbeidenjonge - jongen van twaalf, dertien jaar

ribbeschoer - flinke lichaamskracht

smieuwken - mooipraten, vleien

zundag

9

jannewaori week 1/2

maendag

10

jannewaori

Zunne op 08.44, zunne onder 16.52
Eerste Kertier (maone) 12.31

deensdag

11

jannewaori week 2

woensdag

12

jannewaori

Eksters

In jannewaori kriegen eksters de kriebels in et bloed. Ie heuren ze schetteren, tekeergaon en ruzie maeken. De mannegies doen heur uterste best om een vrouwgien te vienen. As dat lokt is bekieken ze een must van et veurige jaor. Hiel vaeke wodt zoe'n must opni'j bewoond.

De ekster blift winters op et plak daor hi'j et oflopen jaor bruded het. Jonge voegels zwarven in de wintertied omme. As et slim koold is ziej' hiele groepen bi'j mekere, dat het ok te maeken mit et gebruik van slaopplakken. Op zoe'n slaopplak kun heur wel vuuftig tot honderd eksters verzaemelen.

Ie zien de ekster veural in gebieden mit hogere bomen. Ze bin et meerste te vienen in laandbouwstreken. Dat het te maeken mit et anbod van eten, mar ie zien de voegel ok de hieltenied meer in dörpen.

Veul meensken hebben een hekel an de ekster. Dat komt omdat hi'j, veural as hi'j jongen het, veul jongen van verschillende soorten zangvoegels uut de nusten haeld. Vroeger wodde hi'j een dief nuumd. Dat komt omdat de ekster gek is op glimmende veurwarpen. Spiekers, lepels, vörken, glas, blinkende sierraoden en zulverpepier pikt hi'j mit as hi'j de kaans krigt.

De ekster is een prachtige voegel. Hi'j vaalt op deur de paorse, rooie en blauwe weerschien van de zwatte stat- en vleugelveren, veural as hi'j in et zunnegien zit. Et is een schraandere, opgeruumde en luudruchtige voegel. Mar over zien doen en laoten wodt verschillend docht.

Grappies

Gatties

Josine mient dat ze gien gattieskeze lust.

'Now,' zegt heur mem, 'weet ie wat ie dan doen moeten?'

Gewoon de keze opeten en de gatties op de raand van je bod liggen laoten!'

Prins Willem Alexander

'Prins Willem Alexander het me opbeld,' vertelt Tom aepetrots an Jeroen.

'Geweldig,' vint Jeroen, 'wat zee hi'j dan?'

'Neem me niet kwaolik, verkeerd verbunnen,' zegt Tom.

donderdag

13

jannewaori week 2

vri'jdag

14

jannewaori

zaoterdag

15

jannewaori week 2

zundag

16

jannewaori

Roosmarijn

In 't mooiste husien van de bos
wonen Piet en Roosmarijn
Piet is de grootste van de twie
want Roos is hiel arg klein.

Die zelde kleine Roosmarijn
is laestdaegs toch zo schrokken
d'r vul een glassien uut heur haand
in meer as honderd stokken.

Van schrik goelde Roosmarijn
doe dikke traonen mit tuten
Piet zee: 'Vrouwgien, stille mar,
ik gooi et wel naor buten.

Doe 't weer schone en hemmel was
bin ze d'r bi'j gaon zitten.
ze dronken thee en atten keek,
en now liggen ze te pitten.

Ronja

Piepmoes en zien kesteel (*om veur te lezen*)

Kiek, daor is Piepmoes!

Piepmoes is een klein, bruun bosmoesien. Hi'j woont in de bos, tegere mit een hieleboel vrun-
ties. Piepmoes woont in een mooi kesteel, een mooi moezekesteel!

Hi'j het et daor in de bos meraokel naor de zin, alliend...

In de bos kommen ok wel es twie katten. Klaos de kaeter en Miep, et vrundinnegien van Klaos.
Ze wonen in een boerderi'je, vlak naost de bos. En de beide katten holen slim vule van lekker
eten. Et liefst zollen ze een lekker stokkien moezevleis oppeuzelen. En Piepmoes liekt heur
van alle moezen et alderlekkerste moesien... Mar ja, dan moe'n ze him eerst wel pakken.
Gelokkig is heur dat tot vandaeg-de-dag nog niet lokt!

Op een dag zullen ze et weer perberen. Perberen om Piepmoes te pakken.

Stiekem strunen ze om et kesteel van Piepmoes henne. Mar wat hebben de katten bi'j heur? Et
liekt wel een ledder, ja heur, et is een ledder. Zo kun ze tegen de muren van Piepmoes zien
kesteel op klimmen. Oei, oei, dat wodt geveerlik veur Piepmoes!

Gelokkig het de doeve, iene van Piepmoes zien beste kammeroaden, zien wat de katten van
plan binnen. Gauw het hi'j Piepmoes waarschouwd, en gauw hebben ze drok an et wark west.
Weej' wat ze daon hebben? Ze hebben de muren van et kesteel insmeerd. Mit glad spul. De
mure is glad, ziepeglad. Ze hebben de muren insmeerd mit grune ziepe. En grune ziepe is
ziepeglad!

Daor klautert Klaos al tegen de ledder omhogens. Miep hooft de ledder vaaste, dan kan die niet
valen. 'Nog even,' poest Klaos tegen Miep, 'en dan hebben we de moes. Tjongejonge, wat heb
ik een honger.' Dan zal hi'j op de mure stappen, mar och hedenhitskes nog an toe. Daor glid
de kaeter uut. Hi'j gliert naor beneden en vaalt mit een boem bovenop... Miep! En de ledder
vaalt ok! Bovenop Klaos en Miep! En raozen en kriesen dat die beide katten doen, za'k jim
vertellen. Ze drokken de ledder van heur of en vliegen jammerende de bos in op huus an. En
Piepmoes en de doeve? Die hebben vanzels een protte wille. Van de katten hebben ze van-
daege vast gien last meer, wat daenken jim?

Sietske Bloemhoff

Begin van de Bidweke
veur de ienhied

maendag

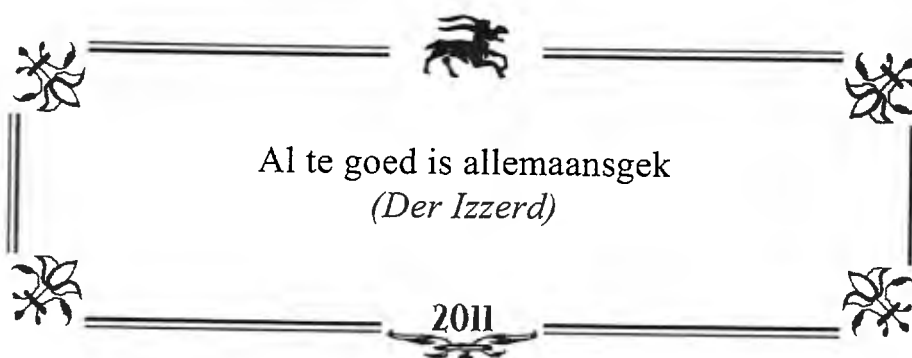
deensdag

17

18

jannewaori week 3

jannewaori

Zunne op 08.37, zunne onder 17.03
Volle Maone 22.21

woensdag

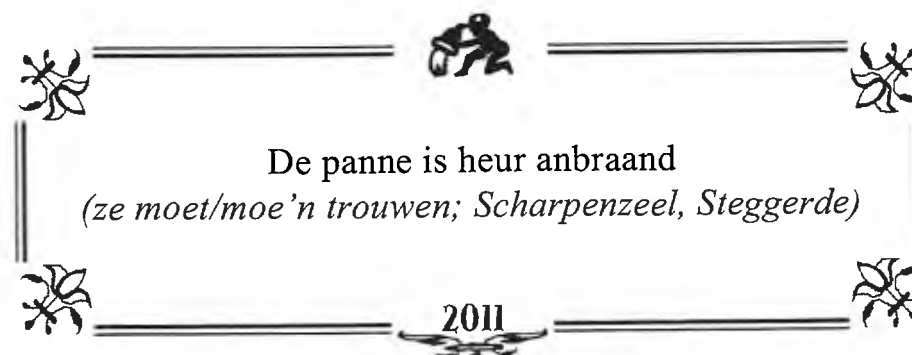
donderdag

19

20

jannewaori week 3

jannewaori

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

Wat is dat now, histotolk?

Illestiek in de middelieuwen? Dat kan toch niet!!!!

Grappies

Maeger

Simon lopt mit zien speervarken naor zien heit toe en zegt : 'Heit, kiek now es even hoe maeger as mien varken is. Ie geven him vusen te min eten !'

Geheime pelisie

Bi'j de familie De Vries hebben ze een ni'je hond. Een echte askebak. De burenen moe'n d'r omme lachen en vraogen waaromme as ze zoe'n hond neumen hebben.

'Jim hoeven d'r aandere niet mit te spoteen,' zegt de familie De Vries, 'want et is een echte pelisiehond !'

'Gao toch weg, je,' gniest de buurman, 'daor liekt hi'j ja hielemaole niet op !'

'Da's now juist de bedoeling,' zegt de familie De Vries, 'want oonze hond zit bi'j de geheime pelisie.'

vri'jdag

21

jannewaori week 3

zaoterdag

22

jannewaori

Hi'j is wat boks in 't ankommen
(hi'j komt eerst wat bokkig, lomp over; Hooltpae)

2011

Epifanie (prot.)

zundag

23

jannewaori week 3/4

maendag

24

jannewaori

Ze kun je beter anlachen as uutlachen
(Oosterwoolde)

2011

Koold

In de winter kan het erg koud zijn. In het Stellingwerfs zeg je dan bijvoorbeeld:

Et is zo koold as roet

We vunnen et vandaege zo koold as ies

Et vriest zo, et is zo koold as pekel

Ik bin zo koold as een stien

Hi'j is zo koold as een bok

Zi'j is zo koold as een kikker

Ze bin stief van de koolde

Ik bin koold tot op et bot

Vliege

Een grote, dikke vliege is,
echt waar, 't is ongeleugen,
op een mooie zoemerdag
van Amsterdam naor De Fochtel vleugen.

Mar de schrik sleug him om 't hatte
hi'j raekte hielemaol van streek,
doe hi'j vanuut de hoogte
op et dörpien daelekeek.

Hi'j dochte, dit gaot verschrikkelijk mis,
et bliekt dat hier gien vliegveld is.

Jan Veldhuizen

Zunne op 08.29, zunne onder 17.15
Laeste Kertier (maone) 13.57

deensdag

25

jannewaori week 4

woensdag

26

jannewaori

donderdag

27

jannewaori week 4

vri'jdag

28

jannewaori

Om veur te lezen:

De Hollebomebos (*Herma Stroetinga*)

De keboolters Pim en Pamme bin an 't brummelplokken. Lekkere, dikke, riepe sappige brummels.

'Nog een stok of wat en dan is de emmer vol,' zegt Pamme.

'Ja. En dan kan oons mem beginnen mit et maeken van brummelsap,' mient Pim.

Even laeter roast de keboolter: 'Auw! Een stiekel! Au! Ik heb een stiekel in de doeme!'

Veur een klein keboolterdoempjen is een brummelstiekel hiel, hiel groot!

'Ik trek him d'r wel even uut. Hier op an mit die doeme!' zegt Pamme.

Hi'j nemt de stiekel tussen zien doeme en zien vingertien en trekt him d'r in ienkeer uut!

'Bloed!' ropt Pim. 'Pamme, ik bloed!' Gauw bint Pamme zien busdoek om de bloedende doeme en zegt: 'Kom, gauw naor mem om een pleister! Dreeg ie de emmer mit brummels en spring mar aachterop.' 'En mien fiets dan,' vragt Pim. 'Die neem ik mit. Ik kan best mit twee fietsen fietsen!' pocht Pamme.

En dat lokt him inderdaod! Mar bi'j de aachterdeure moet Pamme stoppen. En dat is slim muilik mit iene aachterop en mit een extra fiets naost je! Dat is misschien wel et muilikste dat d'r bestaot!

Veur Pamme temeensen. Hi'j begint dan ok te slingeren! Hi'j begint hiel arg te slingeren!

Zo arg, dat et hiele zaekien komt te valen!

'Mem! Mem, kom gauw!' raost Pamme.

As mem naor buten komt, schrikt ze. Pamme ligt onder de fietsen en Pim staot op de kop in de emmer mit brummels! Gauw helpt mem heur beide kiender overaende. Dan begint ze me toch te lachen! As ze naor Pim wiest, het Pamme ok de grootste lol!

'Wat is d'r? Waorom lachen jim mi'j uut,' vragt Pim.

'Mien lieve, lieve jonge,' begint mem. 'Ie hebben je gezicht en haor hielemaole paors! Van de brummels! Kom mar gauw mit naor de kraene!'

Wat laeter is Pim weer lekker schone en het een grote pleister op zien zere doeme!

Weer wat laeter maekt mem, van de brummels die nog in de emmer zitten, et lekkerste brummelsap dat de keboolters ooit had hebben!

Grappies

Zunig

Pake gaot naor de winkel om een peer ni'je schoenen.

'Wat bin die dingen toch verhipte duur, niet,' zegt hi'j tegen de verkoopster.

'Weten jow niet een maniere om ze langer dregen te kunnen?'

'Vanzels wel, meneer,' zegt de verkoopster,

'jow moe'n gewoon grotere stappen maeken!'

Ofkieken

Meester kikt de schriften nao.

Hi'j wet zeker dat d'r kiender binnen die ofkieken hebben,

want op de bladziede van Jeroen lest hi'j: 'Dat weet ik niet.'

En op de bladziede van Tom staot: 'Ik ok niet!'

zaoterdag

29

jannewaori week 4

zundag

30

jannewaori

Kom, ik zal de aevenseerschoenen mar es antrekken
(opschieten: Munnikeburen)

2011

H.M. Keuninginne Beatrix (1938)

Dujmaond

maendag

31

jannewaori week 5

deensdag

1

feberwaori

Ze kun akkederen as katte en hond
(ze kun niet mit mekeer opschieten;
Peperge, De Blesse, Steggerde)

2011

De dorpen in de Stellingwerven

Het is leuk om eens na te gaan wanneer een bepaald dorp al bestond. Vaak weten we dat niet echt precies. Maar vaak weten we wel wanneer een dorp voor het eerst genoemd werd.

Rond 1500 lagen er waarschijnlijk zo'n dertig dorpen in Stellingwarf. Dat was toen nog één gebied, maar in 1517 werd het verdeeld in Oost-Stellingwarf en West-Stellingwarf.

Op de volgende blaadjes kun je lezen wanneer elk dorp voor het eerst genoemd werd. We vermelden eerst de naam van het dorp in het Stellingwarfs en dan in het Nederlands. Daarna zie je het jaartal waarin het dorp voor het eerst genoemd werd, met daarbij de naam van het dorp zoals die toen werd geschreven.

In de 19^e en 20^e eeuw kwamen er nog een aantal dorpen bij. Die noemen we ook, met daarbij het jaar dat het dorp een officieel dorp werd. Er woonden natuurlijk al veel langer mensen, maar de dorpen hoorden voor die tijd bij een ander dorp.

Lees verder op het volgende blaadje.

De dorpen van West-Stellingwarf (1)

Blesdieke – *Blesdijke* – 1384 – Blesdike

Buil – *Boijl* – 1320 – Boylo

De Blesse – *De Blesse* – 1951

De Hoeve – *De Hoeve* – 1938

De Langelille – *Langelille* – 1963

De Oosterstreek – *Oosterstreek* – 1988

Der Izzerd – *Ter Idzard* – 1320 – Ydzerde

Hooltpae – *Oldeholtpade* – 1204 – Holenpathe

Hoolt woolde – *Oldeholtwolde* – 1320 – Oldeholtwolt

Munnekeburen – *Munnekeburen* – 1320 – Monckebure

Noordwoolde – *Noordwolde* – 1320 – Nieholtwolt

Ni'jhooltpae – *Nijeholtpade* – 1399 – Nieholtpade

Ni'jhoolt woolde – *Nijeholtwolde* – 1320 – Nieholtwolt

Lees verder op het volgende blaadje.

Maria Lichtmis (r.k.)
Zunne op 08.19, zunne onder 17.28

Ni'je Maone 03.31
Chinees Ni'jjaor (4708 -
Jaor van het konijn/haas/kat)

woensdag

donderdag

2

3

feberwaori

week 5

feberwaori

De iene is de aander niet
*(meensken bin now ienkeer verschillend;
Langedieke, Steggerde)*

2011

vri'jdag

zaoterdag

4

5

feberwaori

week 5

feberwaori

Aandermaans boeken bin duuster te lezen
*(ie kommen nooit percies te weten, hoe as et mit de
zaeken van een eer gaot; Hooltpae, Noordwoolde)*

2011

De dorpen van West-Stellingwarf (2)

Ni'jlaemer – *Nijelamer* – 1320 – Nieulameren
Ni'jtriene – *Nijetrijne* – 1320 – Nieuwestrinde
Ooldelaemer – *Oldelamer* – 1320 – Oldenlameren
Ooldetriene – *Oldetrijne* – 1320 – Oldentrinde
Peperge – *Peperga* – 14^e eeuw – Peperghoe
Scharpenzeel – *Scherpenzeel* – 1245 – Scarpensele
Slikenborg – *Slijkenburg* – 1987 – in 1398 nuumd as Slikenborch
Spange – *Spanga* – 1320 – Spanghe
Steggerde – *Steggerda* – 14^e eeuw – Steggherde
Sunnege – *Sonnegga* – 14^e eeuw – Sonneghoe, in 1320 Oostrinde
Vinkege – *Vinkega* – 14^e eeuw – Vinckeghoe
Wolvege – *Wolvega* – 1320 – Wluegho
Zaandhuzen – *Zandhuizen* – 1988

Lees verder op het volgende blaadje.

De dorpen van Oost-Stellingwarf

Appelsche – *Appelscha* – 1247 – Appels
Berkoop – *Oldeberkoop* – 1228 – Brokope
De Fochtel – *Fochtelo* – 1408 – Fochtloe
De Haule – *Haule* – 1313 of 1343 – Haula
Donkerbroek – *Donkerbroek* – 1408 – Dunc- of Dombroeck
Else – *Elsloo* – 1408 – Elsloe
Haulerwiek – *Haulerwijk* – 1880
Langedieke – *Langedijke* – 1542/1543 – Langedyck(e), rond 1500
– Laigedick
Makkinge – *Makkinga* – 1463 – Mackinghe
Ni'jberkoop – *Nijeberkoop* – 1320 – Ostbrockop
Oosterwoolde – *Oosterwolde* – 1218 – Ostwalt
Raevenswoold – *Ravenswoud* – 1952
Waskemeer – *Waskemeer* – 1953

zundag

maendag

6

7

feberwaori week 5/6

feberwaori

Et gat onder de aarm nemen
(*d'r gauw vandeur gaon; Buil, Else*)

2011

Zunne op 08.07, zunne onder 17.41

deensdag

woensdag

8

9

feberwaori week 6

feberwaori

Za'k je even een pakkien anmeten!
(*een waand op 'e huid geven; Buil*)

2011

Mooie woorden in et Stellingwarfs

luddeveduh - liefdesverdriet

meenskeweer - redelijke weersomstandigheden

ommeræak - in hoge mate, enorm

nussieszuken - vitten naar aanleiding van kleinigheden

pienekeutel - overdreven zuinig iemand

tuten - kussen, zoenen

omkrieten - omgeving

lotteren - uithoren, door indirect te vragen of door eromheen te praten

doukies - zo dadelijk, straks

kilsterderi'je - geruzie, gekrakeel

Museum OOLD ARK in Makkinga

Bij de molen in Makkinga is een erg mooi museum te vinden. Het is het museum *Oold Ark* dat in 1994 werd geopend. De gemeente Oost-Stellingwarf kocht in die tijd de gereedschappenverzameling van de heer A.K. Mulder uit Makkinga. Het gaat om gereedschap dat de mensen hier vroeger gebruikten bij hun verschillende beroepen. In het Stellingwarfs wordt gereedschap meestal 'ark' genoemd en omdat het om oud gereedschap gaat heet het museum *Oold Ark*. Er werd meteen ook een stichting *Oold Ark* opgericht. Het bestuur van die stichting heeft met zo'n twintig vrijwilligers alle gereedschappen geïnventariseerd en een plekje gegeven in het museum. Alles is ingericht in de vorm van een werkplaats, zoals een smederij, boerderij, timmerwerkplaats, huishouding enz. Op die manier wordt geprobeerd een voorstelling te geven van het leven en werken in een tijd dat de menselijke spierkracht nog erg belangrijk was.

Tijdens een rondleiding door het museum vertellen de vrijwilligers het verhaal hoe de mensen hun 'ark' gebruikten en steeds verbeterden om het toch al zo zware werk te verlichten. Bovendien krijg je een beeld van het leven in de Stellingwarven in de jaren 1850-1950.

Samen met molen 'De Weyert' vind je zo in Makkinga een mooi stuk streekhistorie, dat zeker een bezoekje waard is. Ook basisscholen kunnen, op afspraak, een rondleiding verzorgd krijgen.

donderdag

10

feberwaori

week 6

vri'jdag

11

feberwaori

zaoterdag

12

feberwaori

week 6

zundag

13

feberwaori

Grappies

Bezine

De heit van Jeroen vraagt bi'j een bezinestesjon hoevule iene druppel bezine kost.

'Niks,' zegt de man die him helpen zal.

'Mooi zo,' zegt Jeroen zien heit.

'Druppel mien tank dan mar vol!'

'Weten jim wel wat gruun is en langs een helling naor beneden glidt?'

vraagt Josine an Jeroen en Tom.

De beide jongen weten et niet.

'Een skiwi,' gniest Josine.

Uitdrukkings in het Stellingwarfs:

Hool de dief! Hi'j het laand steulen!

Wat dat betekent? Now, et vaalt een betien mit, heur, mit disse dief. Et wodt op 'e Fochtel wel es zegd as iene zo deur de modder fietst dat die modder him zowat op 'e rogge spat!

Nog een peer udtrokkings mit et woord *dief* d'r in:

Hi'j lopt altied mit de dief in de buse dat wodt in Ni'jhooltpae zegd van iene die altied daenkt dat ze him bestelen zullen. In Ni'jberkoop zeggen ze wel *Hi'j het altied de dief in 't gat*; en in Makkinge hebben ze de dief niet *in 't gat*, mar *an 't gat*. In Else: *Hi'j het altied de dief an 't gat hangen* en in Wolvege *Hi'j het altied de dief an de kont hangen*. Tot slot op 'e Hoeve: *Hi'j lopt altied mit de dief aachter et gat*.

D'r zit een dief in de panne wodt wel zegd as d'r eten in de panne zit dat slim inslinkt, zoas spinaozie.

'k Zie d'r tegen an, as de dief tegen hangen (Spange)

Zo gierig as een dief (Munnikeburen, Scharpenzeel)

Hi'j komt as een dief in de naacht (Blesdieke, De Hoeve)

Zo bertaol as een dief (Spange)

Ien keer steulen, altied een dief (Donkerbroek)

Valentijnsdag

maendag

14

feberwaori

week 7

deensdag

15

feberwaori

Zunne op 07.54, zunne onder 17.54

woensdag

16

feberwaori

week 7

donderdag

17

feberwaori

(Kopieerblatien)
Stellingwarfs muulik?
Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Ies en sni'j

Sneeuw en ijs horen bij de winter. In het Stellingwarfs noem je sneeuw *sni'j* en ijs *ies*.

Welke van de woorden uit de rijtjes kun je achter het woord sni'j of ies plaatsen?

waarm	musse
vlokke	winter
lollie	voegel
koold	boom
auto	laand
poppe	koe
klokkien	balle
kaaste	schoele

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

vri'jdag

18

feberwaori

week 7

zaoterdag

19

feberwaori

Septuagesima

Internationaole Dag van de memmetael

zundag

20

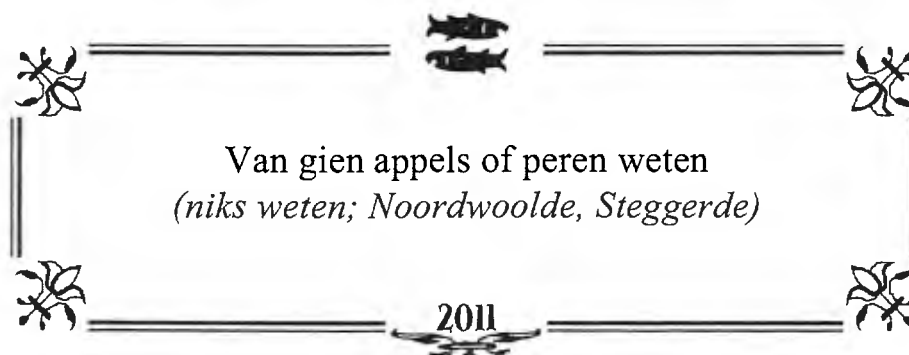
feberwaori

week 7/8

maendag

21

feberwaori

Popmeziek in et Stellingwarfs

Sinds het jaar 2007 organiseert de Stellingwarver Schrieversronte – dat is een instelling die veel voor onze streektaal het Stellingwarfs doet – het popfestival *Stellingwarfpop*. De bedoeling van dat festival is dat meer jongeren gebruik gaan maken van die mooie oude taal.

Erg veel bandjes wilden in 2007 aan Stellingwarfpop meedoen, zoveel dat een aantal bands niet mee konden doen. Die eerste keer werden er veel bestaande, vooral Engelstalige liedjes in het Stellingwarfs vertaald. Bij Stellingwarfpop in 2008 werden veel meer eigen teksten in het Stellingwarfs gebruikt, en dat gold voor het jaar 2009 nog meer. Eén van de bands die alle keren meedeed was *Sound of Parka* uit Wolvega.

Alle keren worden er prijzen uitgereikt aan de drie bands die, volgens een vakjury, de beste liedjes naar voren brengen. In 2009 was de eerste prijs voor Desiré and the Basterds, een band met hele jonge leden. Zo was de drummer op dat moment 12 jaar oud en twee andere leden 14 en 17 jaar.

Stellingwarfpop is tegenwoordig altijd in het jongeren centrum M!X in Wolvega, en in 2010 werd voor het eerst voorafgaande aan Stellingwarfpop een voorfestival voor jongeren van 12 tot 16 gehouden. Wie weet zien we jullie aan het eind van dit jaar ook aan deze prachtige preparty Stellingwarfpop meedoen??

Grappies

Dom

Mem zegt tegen Jeroen:

‘Hoe krieg ie et in je heufd om tegen tante Roely te zeggen dat ze dom is?’

Vertel heur mitien dat je dat spiet!’

‘Da’s goed, mem,’ zegt Jeroen.

‘Tante Roely, et spiet me verschrikkelijk dat jow zo dom binnen!’

Wost

De buurvrouw van Josine komt bi’j de slager en vraagt om een meter wost.

‘Dat kan niet,’ zegt de slager,

‘wi’j verkopen alliend per kilo.’

‘Da’s goed,’ zegt de buurvrouw, ‘doe me dan mar een kilometer.’

Zunne op 07.39, zunne onder 18.07

deensdag

22

feberwaori

week 8

woensdag

23

feberwaori

Laeste Kertier (maone) 00.26

donderdag

24

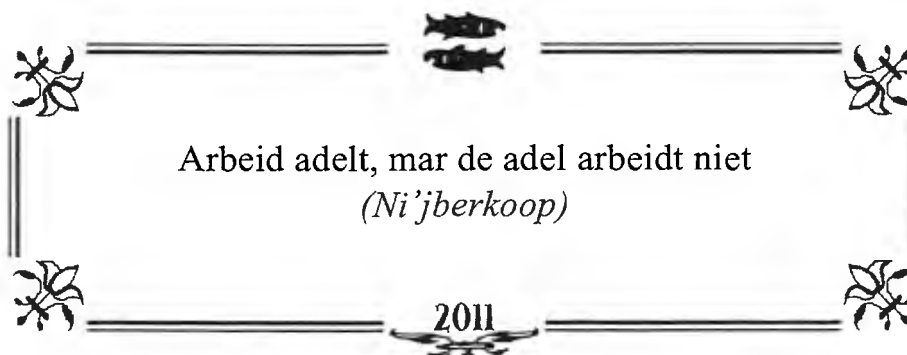
feberwaori

week 8

vri'jdag

25

feberwaori

Om veur te lezen
Koekies bakken (Herma Stroetinga)

Mem keboolter en heur kiender Pim en Pamme zitten an de keukentaafel.
'Wat zicht dat d'r prachtig uut!' zegt mem.
'Die dreugdoek om de kop vien ik ok nog wel mooi, mar in die stomme, lange jurken lopen wi'j echt veur gek!' mient keboolter Pim.
'Mar kiend, dat bin gien jurken,' verbeteret mem, 'dat bin mien mooiste bloemegiesschölken.'
De keboolterties hebben die schölken veur omdat ze koekies bakken gaon. Eerst hebben ze mael, botter, eier en suker deur mekaander husseld. In een grote koeme, mit de hanen. Net zolang tot die glibberige smurrie een stevige klute deeg wodde. Doe het mem ze elk de helte van et deeg geven.
'Zo. Now moe'n jim daor kleine ballegies van dri'jen,' zegt ze.
'Net zoas wi'j op schoele ballegies van klei rollen, mem?' vragt Pamme.
'Ja, krek zo. En dan die ballegies platdrekken en op disse bakplaete leggen,' zegt ze.
'En dan zet mem die plaete mit koekies zeker in de hiete ovend, now mem?'
'Precies, Pim. Precies.'
As de koekies in de ovend staon, trekken Pim en Pamme de dreugdoeken van heur heufd, doen de schölken of, wasken heur hanen en gaon in de kaemer zitten te tekenen. Nao een posien ropt mem de beide keboolterties. Op et aanrecht staot de bakplaete mit de koekies! En die roeken toch lekker!
'Meugen wi'j d'r iene?' vragt Pamme.
'Strakkies,' antwoordt mem. 'Ze bin now nog gloeiend hiete! Weej' wat? Ik zet et raem even los. Dan bin ze zo koold. Maeken jim intied jim tekenings mar of.'
Dat doen ze. As de bruurties wat laeter weerommekommen in de keuken, schrikken ze heur rot! Pim telt: '1, 2, 3, 4, 5... en d'r weren d'r tiene! Dan bin d'r dus vufe vot!'
'Die koekies bin pikt,' wet mem. 'D'r moet iene deur dat eupen raem...'
Pamme zegt: 'As dat waor is, dan lopt d'r now iene mit roodverbraande hanen of poten.'
'Dat liekt mi'j ok,' mient Pim, 'want die koekies weren ja gloeiend hiete! Kom op, Pamme, wi'j gaon op dievejacht.'
Lange hoeven de keboolterties niet te zuken, want wie zien ze uut et huus van Dokter Doeve kommen? Heit en mem Kri'je mit heur drie kiender.
'Pamme,' zegt Pim, 'dat bin de dieven! Wat ik je brom!' 'Hoe weet ie dat?' vragt Pamme.
'Omdat al die kri'jen verbaand om de snaevel hebben, daoromme!'
As de familie Kri'je votyligt, roepen de beide keboolterties heur nao: 'Wie steelt en him an koekies braant die krigt de snute in et verbaand.'

Uitdrukkingen in het Stellingwarfs

De kri'je

In het verhaaltje van het vorige blaadje kwam de kraai voor. Op dit blaadje vindt je een rijtje uitdrukkingen waar de *kri'je* in voorkomt. Achter elke uitdrukking zie je de naam van het dorp waar die uitdrukking is opgetekend:

As d'r een grieze kri'je op et laand zit, kriegen we gauw winter, mit sni'j
(Makkinge)

As de grieze kri'jen in de uterste toppen van de bomen zitten mit de kop naor de wiend, dan komt d'r sni'j (Steggerde)

Iene grieze kri'je maekt nog gien winter (De Blesse, Peperge)

As d'r een koppel kri'jen rondvleug, zol d'r een dooie kommen
(Scharpenzeel)

As de kri'jen op de hujbulten zatten, kreej' vast regen (Oolde- en Ni'jlaemer)

Een valse kri'je (iene die vals zingt; Oolde- en Ni'jlaemer)

Een stemme as een kri'je (een krassende of schorre stemme; Scharpenzeel)

Zo vlogge as een kri'je (Ni'jhooltpae)

De kri'jen vliegen mit heur vot (zo slecht en roeg zit ze in de kleren; Der Izzerd)

Al zullen de kri'jen et ok uutbrengen, mar et komt uut (ooit komt et uut, wodt et toch bekend; Ni'jhooltpae)

Zo bont as een kri'je (verspreid)

Zo zwat as een kri'je (Der Izzerd)

Zo wild as een kri'je (Berkoop, Blesdieke, Der Izzerd, Ni'jhooltpae, Ni'jtriene)

zaoterdag

26

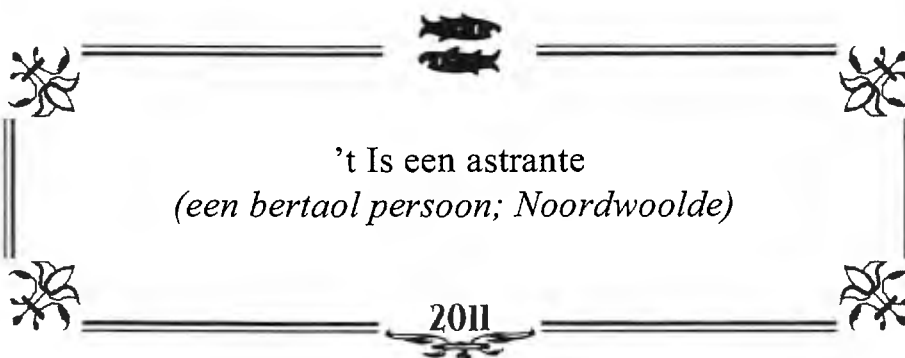
feberwaori

week 8

zundag

27

feberwaori

Regenmaond

maendag

28

feberwaori

week 9

deensdag

1

meert

Trouwen

*Een klein maegien van een jaor of zeuven,
bi'jdehaand en mit een eigen wil,
stapte zo bi'j een aptheek naor binnen,
en vreug fesoenlik om de pil.
Mar ie bin nog vuul te klein, kreeg zi'j te heuren,
de pil, dat is veur jow nog wat te vroeg.
Ja, mar luuster now es, zee et maegien,
ik heb zes poppen en dat is mi'j mooi genoeg!*

Klaas Boersma

Klokkenstoelen

In ons gebied vindt je niet veel bijzondere oude gebouwen. Dat komt vooral omdat Stellingwarf van oorsprong een tamelijk arm gebied is. Maar als je eens goed oplet zie je ook dat er meer is dan je eigenlijk denkt. Zo hebben de Stellingwerven interessante boerderijen, soms horende bij een oud landgoed, verschillende soorten kerken, een aantal molens en niet te vergeten twaalf bijzondere klokkenstoelen.

Een klokkenstoel is een, in ons gebied, houten bouwwerk waar een klok in hangt. De klok wordt tegenwoordig vooral gebruikt om aan te geven hoe laat het is. Vroeger werd de klok voor veel meer doeleinden gebruikt. De klok werd bijvoorbeeld geluid om aan te geven dat er ergens brand was uitgebroken, als er een overstroming was, of bij ander gevaar.

De Stellingwarver klokkenstoelen vindt je allemaal op een kerkhof, soms naast een kerk. Dat je hier veel klokkenstoelen vindt komt vermoedelijk omdat men hier vaak niet genoeg geld had om aan een kerk een klokkentoren te bouwen. Wanneer een dorp dan later wel geld voor een toren had, kwam de klok daar in en werd de klokkenstoel afgebroken. Dat was bijvoorbeeld in Makkinga het geval.

In Oost-Stellingwarf vind je zeven klokkenstoelen, die staan in Donkerbroek, Elsloo, Fochteloo, Langedijke, Nijeberkoop, Oosterwolde en Oud-Appelscha.

In West-Stellingwarf staan vijf klokkenstoelen: in Boijl, Nijeholtwolde, Nijelamer, Sonnega en Spanga.

Zunne op 07.24, zunne onder 18.20

woensdag

2

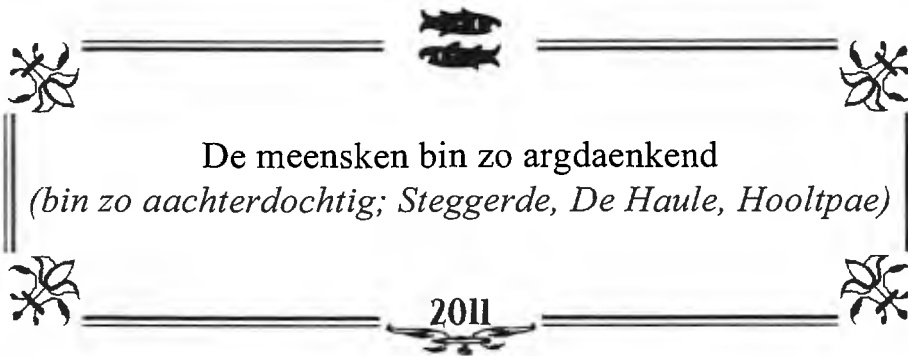
meert

week 9

donderdag

3

meert

Ni'je Maone 21.46
Wereldgebedsdag

vri'jdag

4

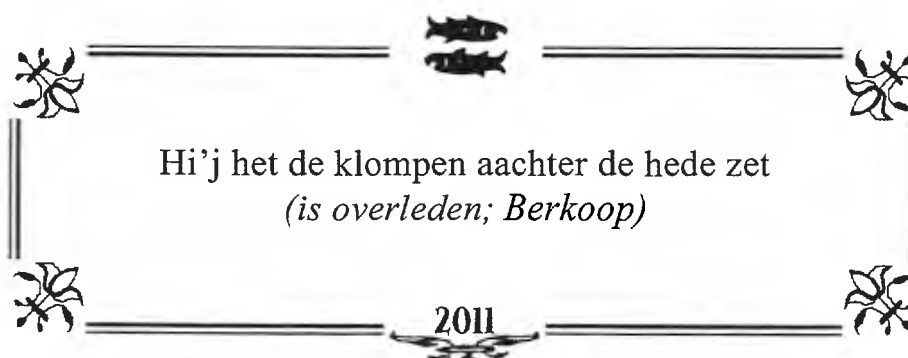
meert

week 9

zaoterdag

5

meert

Poesiealbumvassien

*Kees Keeshond wil gien hond meer wezen,
hi'j zegt: 'Ik wodde een heer,
zoas mien baos mit vest en jasse,
een hoetien en zo meer.*

*En an mien poot hang ik een stok,
waor as ok heren mit lopen,
en as ik dan een winkel zie,
gao ik me een piepe kopen.'*

*Mar doe, doe zag die Kees een poes,
en was hi'j toch weer hond,
sprong blaffend, bietend deur de tuun,
modder vleug in 't rond.*

*Je aandere veurdoen as daj' binnen,
och kiend, dat hooft gieniene vol,
ie valen dan, krék as Kesien hond,
votdaolik uut je roll'.*

Sjoukje Oosterloo

De saege van de Kaele Dunen (1)

Et volgende verhaeltien is al hiel oold. Et is aenlik een volksverhael. Een volksverhael is een verhael dat deur de jaoren henne de hiel tied deur-verteld wodde. Meensken hadden ja vroeger gien radio, tillevisie of internet, ze kwammen daarom vaeke bi'j mekere op vesite en vertelden mekere verhaelen. Iene die hiel vule volksverhaelen kende was Wube Lamers van de Kuunderwal. Hi'j woonde in Berkoop, en bi'j de Stellingwarver Schrieversronte hebben ze hiel vule van zien oolde verhaelen opschreven en in een boek uitgeven. Iene van die verhaelen kun jim now lezen. Et verhael gaot over et ontstaon van de Kaele Dunen bi'j Appelsche. Daor bin jim vast allegere wel es west!

Aj' es in de Kaele Dunen kommen, daor bi'j Appelsche, dan ziej' nog wel es wat, daor aj' in vremde lanen vaeke omme zuken moeten. De grote hoogten en de leegten en et stoefzaand en de mooie veergezichten op de bossen die d'r omme henne liggen, et is allemaole biesterbaorlik mooi. En niet te vergeten de heide, die in augustus en september zo prachtig bluuit. En dan even bekommen onder zoe'n oolde sparreboom die geheimzinnig roest, krek as vertelt hi'j je wat uut oolde tieden. Et is een prachtig plak daor aj' je goed vermaeken kunnen. Ik heb ok nog es een verhael heard over die stee, en dat wol ik jim now graeg vertellen.

Lees veerder op et volgende blattien.

Begin Karnaval

zondag

6

meert

week 9/10

maendag

7

meert

Internationaole Vrouwluededag
Aende Karneval
Vastenaovend

Zunne op 07.09, zunne onder 18.33
Biddag veur et gewas en de arbeid
(prot.) - Aswoensdag (r.k.)

deensdag

8

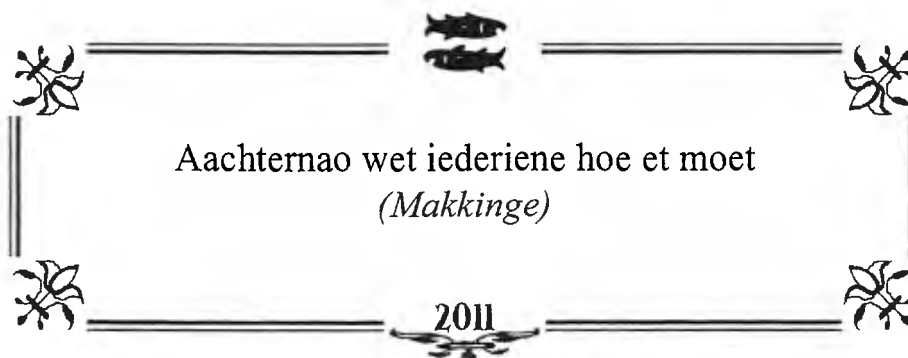
meert

week 10

woensdag

9

meert

De saege van de Kaele Dunen (2)

In de tied doe d'r nog reuzen weren, woonde reus Ulbe in Diever. Daor was hi'j een machtig bouwboer. Zien breur Brommert was een kiebige mulder. Die hadde in De Haske een allemachtig grote rogge-meule. Die Brommert was nogal vaeke wat brokkelig en bremstig, dat daor hadde die zien naeme an te daanken. Veural as d'r de iene keer wat te vule, en de ere keer weer wat te min wiend op 'e meule was. Dan was de man nauw te hikken.

As Ulbe de rogge döskt hadde, mos hi'j vaeke mit een grote zak vol naor zien breur te maelen. Dan nam hi'j de weg over et dreuge Appelsche. Hi'j kreeg daor een boel zaand in de leerzen. As hi'j dichte bi'j Else was, mos hi'j even bekommen. Hi'j dee zien grote leerzen uut en schudde daor dan stromen zaand uut. Zo kwammen daor deur de jaoren henne die allemachtig grote zaandbulten, en vandaege-de-dag bin ze daor nog...

Vanzels, et is mar een vertellegien van meensken, mar meensken holen van zok soorte verhaelties. Lao'we hopen dat dit prachtige plak veur altied beweerd blift, Gao d'r mar es henne te kiekien as et mooi weer is. Misschien ziej' dan nog een peer ofdrokken van Ulbe zien leerzen!

Wube Lamers van de Kuunderwal

Piepmoes en de katten (om veur te lezen)

Piepmoes is op een dag an et speulen in de bos. Weten jim wel wat hi'j an et doen is? Hi'j is an et knikkeren. Piepmoes het een mooi vlak pattien opzocht. Aachter een streep weg rolt hi'j zien knikkers ien veur iene naor een koelegien even veerderop. Soms lokt et him om een knikker in ienkeer et koelegien in de rollen, mar meerstal moet hi'j d'r vaeker over doen.

Kiek, now het hi'j een dikke bosterd in de hanen. Die is best zwaor veur zoe'n klein moesien. Mar Piepmoes nemt een anlopien en lat de dikke knikker dan los. De bosterd rolt recht op et koelegien of. Mar dan... rolt hi'j d'r overhenne en een hiel aende deur. Piepmoes het et koelegien krek niet groot genoeg maekt. Hi'j draeft hadde aachter zien bosterd an, want die wil hi'j niet kwietraeken! Et is een hiele mooie bosterd en hi'j is d'r slim zunig mit.

Inienen stroffelt de moes argens over en vaalt laankuut op de grond. 'Now hebben we jow, Piepmoes,' mauwken de beide katten Klaos de kaeter en Miep. 'Now eten we jow lekker op. Eindelijk is et zoveer,' smikkelen ze. De katten hadden Piepmoes al een schoffien in de gaten holen en griepen now heur kaans... Nog iene sprong en ze hebben Piepmoes in de klauwen.

Mar dan beginnen de beide katten me toch te raozen en te jammeren: 'Au, au, auww,' mierken ze, 'auw, auw, hool op asjeblijft.' Ze griepen beide mit de poties naor heur kattekoppen en taelen niet meer naor Piepmoes. En die maekt vanzels dat hi'j votkomt, dat snappen jim wel! Wat daenken jim dat d'r gebeurd is? Now, luuster mar. De doeve, iene van Piepmoes zien kammeraoden, zag krek op 'e tied wat d'r gebeurde. Hi'j koerkte mitien naor een peer ere doeven, en mit mekere pakten ze gauw alle knikkers van Piepmoes uut et koelegien. Ze vleugen hadde naor de katten toe en leuten de knikkers boven op heur valen. Now, dat vuult niet noflik, dat begriepen jim wel. De katten stoeven naor heur boerderi'je en kroepen gauw in heur katekorfies. 'Wat oonze katten toch weer uutspeekt hebben, vandaege,' zocht de boerinne aovens tegen de boer. 'Ik weet et niet, mar ze bin vanmiddag allebeide mit de stat tussen de poten in heur korfien kreupen en hebben allebeide een peer hiele dikke bulten op 'e kop.'

Wi'j weten vanzels wél hoe dat zo kommen is! Eigen schuld, dikke bult, wat jim?

Sietske Bloemhoff

donderdag

10

meert

week 10

vri'jdag

11

meert

Eerste Kertier (maone) 00.45

zaoterdag

12

meert

week 10

zundag

13

meert

Grappies

Echo

De heit van Josine zit bi'j de tandarts en heurt him zeggen:
'Zoe'n groot gat ziej' niet vaeke... zoe'n groot gat ziej' niet vaeke...'
'Waaromme zeggen jow dat twie keer,' wil Josine heur heit weten.
'Ik zee et mar ien keer,' zegt de tandarts, 'de twiede keer was de echo!'

Spiegel

Mem vraagt waaromme Tom mit de ogen dichte veur de spiegel zit.
Tom zegt: 'Now mem, ik wil mien gezicht wel es zien as ik slaop...'

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muulik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Kleuren

In het Stellingwarfs schrijf je *wit* en *zwat*. Dat is bijna net zo als in het Nederlands. Hoe je de andere kleuren in het Stellingwarfs schrijft, zie je hieronder. Je mag zelf de vertaling in het Nederlands ernaast schrijven.

rood	_____
blauw	_____
geel	_____
paors	_____
oranje	_____
gruun	_____
bruun	_____
gries	_____

maendag

14

meert

week 11

deensdag

15

meert

Aandersomme, dit gaot naor Pieter-om's stekkien toe
(*Der Izzerd*)

2011

Zunne op 06.52, zunne onder 18.45

woensdag

16

meert

week 11

donderdag

17

meert

Zo gierig as de beul van Aeken
(*Munnikeburen*)

2011

Tulpen, laompies en haegelstienen

Hee! Wie lopt daar over et raantien van et schut? Et is Frats, de katte. Hi'j springt mit een grote boge naor beneden. Mit dat hi'j op 'e poties daelekomt, zicht hi'j zien vrund Freubel zitten. Freubel zit stillegies in himzels te praoten.

'Miaauw, wat doeje', Freubel,' vragt Frats.

Freubel zegt niks.

'Hey, Freubel!' zegt Frats, now een betien hadder. 'Wat doeje' toch!'

'Hmmm...? O, bin ie et,' zegt Freubel. 'Ik daenk nao.'

'Waar bi'j' dan zo diepe over an et naodaenken?'

'Now,' zegt Freubel, 'et liekt wel as komt et veurjaar d'r an...'

'Ja!' ropt Frats, zonder te waachten wat zien vrund nog meer zeggen wil. 'Dat is waar! Et rokt dan zo lekker buten, hen, Freubel, as de meitied d'r ankomt. En de voegels zingen dan altied zo mooi.'

'Mooi wel,' zegt Freubel, 'allienig een betien vroeg. Nog veurdad de zunne op is, zingen ze al. Ik wor d'r wakker van en ik hool juist zo van uutsloopen.'

Et liekt wel as foetert Freubel een betien op 'e voegels.

'Mar Freubel,' ropt Frats, 'as et zok mooi veurjaarsweer is, moej' toch niet op bedde liggen blieden? Da's zunde. Dan moej' lekker naor buten. Lekker speulen. Niet de hiele dag binnen op 'e baank hangen! Nee jonk, dan moej' heerlijk tussen de bloempies dattelen!'

Oja, as Freubel an de bloemen daenkt, verget hi'j de voegels. Freubel hoolt van de bloemen in et veurjaar. De paorse krokussen, de gele narcissen en de witte sn'jklokkies. Mar et mooiste vint hi'j de tulpen. Niet allienig omdat die d'r in zo vule kleuren binnen, mar veural omdat ze tussen de lange stengels zo mooi votkroepertien speulen kunnen.

'Weej' nog hoe we votkroepertien speulen kunnen tussen de tulpen, Frats!' ropt Freubel. Hi'j krigt d'r now al zin in.

'Ja, of we kunnen bi'j de laompies speulen. Grappig hoe as heur stalties zo hadde henne-weer gaon as ze bi'j heur moeder drinken,' zegt Frats.

'Ik wor toch zo bliede van et veurjaar,' zegt Freubel.

'Waaromme weren je dan zo an et naodaenken?' vragt Frats

'De locht is zo donker,' zegt Freubel wiels hi'j omhogens kikt.

'Ja, mar in et veurjaar regent et ok wel. Alle bloemen moe'n toch te drinken hebben,' lacht Frats.

Dan inienend roegelen d'r allemaole witte bollegies uut de locht.

'En et haegelt dus ok wel in et veurjaar!' ropt Freubel. 'Ik gao naor huus. Mit zok weer lig ik toch liever op 'e baank! Tot kiek es!'

'Tot kiek es, Freubel!' ropt Frats. Mit iene sprong zit Frats weer op et schut. Hi'j lopt, mit kleine stappies, over et hoolt vot. Waor zol hi'j hennegaon. Ok even lekker op 'e baank liggen? Tot kiek es, Frats!

Stien van Anne

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

In et klooster

H. Jozef (r.k.)
Volle Maone 19.10

vri'jdag

18

meert

week 11

zaoterdag

19

meert

Internationaole Dag tegen Racisme en
Diskriminaosie - Wereldpoëziedag
Begin van et veurjaor 00.22 M.E.T.

zundag

20

meert

week 11/12

maendag

21

meert

Verdwenen klokkenstoelen

Eerder vertelden we jullie al over de twaalf klokkenstoelen in Oost- en West-Stellingwarf.

Wat heel leuk is, is dat alle klokkenstoelen er verschillend uitzien. Er zijn hele grote, maar ook tamelijk kleine klokkenstoelen en er zijn enkele en dubbele klokkenstoelen. Een enkele klokkenstoel draagt één klok, een dubbele twee. In heel Nederland is er maar één klokkenstoel met drie klokken: die staat in het Friese Wijnjewoude.

Elke klokkenstoel heeft ook een soort dak, om de klok tegen regen en sneeuw te beschermen. Zo'n dak wordt hier vaak een 'kappe' genoemd, ook daar zijn onderlinge verschillen in te zien. Zo vindt je in West-Stellingwarf vooral klokkenstoelen met een helmdak, maar weer geen dubbele. In Oost-Stellingwarf staan een aantal dubbele klokkenstoelen, maar is er niet een klokkenstoel te vinden met een helmdak. Je ziet in die gemeente vooral schild- en zadeldaken op de klokkenstoelen. Kijk bij jou in de buurt maar eens wat voor klokkenstoel er staat!

Vroeger stonden er in meer Stellingwarven dorpen een klokkenstoel. Vaak zijn die afgebroken toen er genoeg geld was om aan de kerk een toren te bouwen, waar dan de klok in kwam. De verdwenen klokkenstoelen stonden in Oost-Stellingwarf in Haule en Makkinga, en in West-Stellingwarf in Noordwolde, Munnekeburen, Oldeholtwolde, Oldetrijne en Steggerda.

(Kopieerblatten)

Stellingwarfs muulik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

We vertelden jullie over klokkenstoelen en het gebruik ervan. Kun je in je eigen woorden vertellen wat er in het Luderslied wordt verteld?

Luderslied

Mien tiedinge beier ik over de velden
Een stonde van leven, een stonde van dood
En iewig veur meensken en altied de zelden
Van dwarrelend blad tot kiend in de schoot
Want ik ken de ruimte, ik ken alle tieden
Et huj in de schure, en alle ni'j zaod
Et wondere kraomen, et still' overliden
Van kommen en gaon, van die blaek'rende draod
Mien tiedinge beier ik over de velden
De iewen veurbi'j, bestaon veur mi'j niet
Ik bongel mar deur, veur altied de zelden
Deur alle geklongel, daor zing' ik mien lied
Van 'k stik weer de kop op, hoe vaek' ik ok vaal
Ik zinge van leven as ni'j ideaal

Henk Bloemhoff

Wereldwaeterdag

Zunne op 06.36, zunne onder 18.57
Werelddag van de Meteorologie

deensdag

woensdag

22

23

meert

week 12

meert

Hi'j sneed akkedaot op
(hi'j schepte geweldig op; Ni'jtriene)

2011

Wereldtuberculosedag

Maria Boodschap (r.k.)

donderdag

vri'jdag

24

25

meert

week 12

meert

Daor kuj' gien aarmoede omme lieden
(dat kuj' gerust doen, et kost toch niet vule; verspreid)

2011

Tien Stellingwarver enten

Tien Stellingwarver enten schaetsten langs d' elf steden,
veurbi'j Liwwadden kreeg iene een haegelschot, doe weren d'r nog mar
negen.

Negen Stellingwarver enten belaaenden in een sni'jjacht,
nao Sneek en Ielst sturf iene an de kroep, doe weren d'r nog mar achte.
Acht Stellingwarver enten reden over Sloten en Staveren, niet te geleuven,
iene brak de pote, doe weren d'r nog mar zeuven.
Zeuven Stellingwarver enten gongen bi'j Hindelopen tot de flesse,
iene was gulzig en verslokte him, doe weren d'r nog mar zesse.
Zes Stellingwarver enten reden van Workum naor Bolsward, en och lieve,
ien ente kreeg de koolde koofts, doe weren d'r nog mar vieve.
Vuuf Stellingwarver enten haelden Harlingen, 't was singelier,
daor ree een ente him te pletter, doe weren d'r nog mar vier.
Vier Stellingwarver enten reden deur Franeker, en zie,
ien ente wodde hielendal krankjorem, doe weren d'r nog mar drie.
Drie Stellingwarver enten reden over Bartlehiem, daor het iene van de drie
onverwaachs et lotien legd, doe weren d'r nog mar twie.
Twie Stellingwarver enten schaetsten deur naor Dokkum, hoe et gaon is
wet gieniene,
ien ente zee kwak, en ree doe in een wak, doe was d'r nog mar iene.
Ien Stellingwarver ente docht ik riede op de Bonke as de beste,
ofgrieselike blik wodde hi'j om zien snaeter, en was niet meer, dit was de
laeste.

Sjoukje Oosterloo

Om veur te lezen

Storm (*Trudy Stroetinga*)

De keboolterties Pim en Pamme lopen op et Hollebomebospad. Et regent niet en toch dregen
ze, mit 'n beidend, een grote rooie parreplu. Die gebuiken ze as wiendscharm.
De parreplu moet de sniedende wiend uut heur gezicht hollen.
Pim zeult ok nog een poede mael mit him mit en Pamme dreegt een poede mit reziienen.
Dat hebben ze kocht bi'j Bakker Bolle.
Mem Keboolter gaot van dat mael en de reziienen dommiet lekker rezienebrood bakken.
'Wi'jt et now hadder as op de hennereize of verbeel ik me dat?' vragt Pamme.
'Dat verbeel ie je niet! De parreplu wi'jt oons ja zowat uut de hanen,' zegt Pim.
'Goed vaastehollen, heur. We bin zo thuus. Die plu moet oons now niet meer votwi'jen.'
Pim het et nog niet zegd as d'r komt me toch een wiendstoot! En die drokt de parreplu zomar,
hoeps, een aentien de locht in.
As ze een metertien veerder weer op de grond staon, zegt Pamme: 'Dit gaot mooi! Zo bin we
lekker gauw thuus!'
Mar Pamme het et mis! Ze bin nog lang niet thuus, want de volgende wiendstoot is een hiele
hadde! Hi'j blaost de keboolterties dan ok een hiel aende de locht in. Net as ze vulen dat ze
weer naor beneden gaon, komt de volgende wiendvlaege d'r al weer an! Weer zoe'n joekel!
'Dit vien ik niet mooi meer! Dit wil ik niet!' ropt Pim bange.
'Hool de parreplu goed vaaste!' ropt Pamme weeromme.
De stormwiend drokt ze hoger en hoger! Tot hielemaole boven de bomen van de Hollebome-
bos. As dat mar goed gaot!
Al gauw zegt Pim: 'Ik kan mi'j zowat niet meer vaastehollen, Pamme!'
'Laot je poede mit mael mar valen. Dan kuj' je mit beide hanen vaastehollen,' radt Pamme zien
bruurtien an. Zo gauw Pim de poede loslat scheurt de wiend die an fladden en blaost et mael
vot. 't Liekt wel as sni'jt et in de Hollebomebos! Nog gien vuuf tellen laeter lat Pamme zien
poede ok los. Zunde van die lekkere rezienegies! En dan? Dan is 't inienen wiendstille en zwe-
ven Pim en Pamme weer naor beneden.
Gelokkig mar!
De keboolterties lanen midden tussen, ik weet niet hoeveul, Hollebomebosserties.
Et is gien wonder dat d'r zoveul volk in de bienen is. Et het ja rezienegies regend!
En Hollebomebosserties bin gek op rezienegies!

zaoterdag

26

meert

week 12

zundag

27

meert

maendag

28

meert

week 13

deensdag

29

meert

Grappies

Voetballen

'Naor de wedstried west?' vragt Josine an Tom.

'Ja,' zegt Tom.

'Hoe is et oflopen?' gaot Josine veerder.

'Nul-nul,' antwoordt Tom.

'En bi'j de rust?'

Valen

'Mien bruur is laestdaegs uut een hoge boom van twintig meter valen,' vertelt Josine an heur vrundinnegien.

'Hedenhitskes nog an toe,' schrikt Lianne,

'dan zal hi'j him wel knap zeer daon hebben.'

'Dat vul mit,' antwoordt Josine,

'hi'j had nog mar een halve meter klommen...'

Kiewiet

Mit je deftig koppien stik ie
boven de gröshalms uut,
permaantig en andachtig struun ie
deur et grunlaand omm',
foeleindig trippend trek ie
de pieren uut de grond;
mit de wiend die wappert in je kuifien,
de zonne glanzend op je verepak,
bi'j' de trots en glorie
van oons grune, natte laand.

Lienig dri'jend, dukend, kerend
wiekel ie deur de locht,
vrundelik en bliede roep ie
je naeme in de wiend.
dan weer stiegend, dan weer daelend
speul ie boven et laand,
onderwiels wel haorscharp lettend
op de eier en je nust...
en de zuiker in de lanen
die ze niet te vienen wus.

Lodewiek Hooghiemstra

(foeleindig = pinnig, fel)

Zunne op 07.20, zunne onder 20.09

woensdag

30

meert

week 13

donderdag

31

meert

Grösmaond

vri'jdag

1

april

week 13

zaoterdag

2

april

De daegen van de weke

In het Stellingwarfs worden de dagen van de week zó genoemd:

Maendag
Deensdag
Woensdag
Donderdag
Vri'jdag
Zaoterdag
Zundag

PAOSKEN

En de dagen rond Pasen:

Witte donderdag
Goeie vri'jdag
Kwaoie zaoterdag
Spekzundag
Eiermaendag

Kiepen en haenen

Op dit blaadje lees je zes Stellingwarver gezegden waarin kippen of hanen voorkomen:

Praoten as een kiepe zonder kop

Betekenis: dom, onnozel praten

Hi'j kri'jt as een haene

Betekenis: hij is erg eigenwijs

Een bliende kiepe

Wordt gezegd van iemand die maar zoekt en niks kan vinden

De haene van de mik en de kiepen van de leg

Wordt gezegd als alles in de war raakt, in het honderd loopt

Mit de kiepen op stok gaon

Betekenis: vroeg naar bed gaan

De rooie haene kri'jt

Betekenis: er is brand

zundag

3

april

week 13/14

maendag

4

april

Zunne op 07.04, zunne onder 20.21

deensdag

5

april

week 14

woensdag

6

april

Paasrijmpje in het Stellingwarfs

*Ien ei is gien ei
Twie ei is 'n half ei
Drie ei is 'n paosei*

Als iemand je vraagt iets te doen waar je helemaal geen zin in hebt,
kun je als antwoord geven:

'Ja, as Paosken en Pinkster op iene dag valen.'
En dat betekent... nooit!

Moppien

D'r lopen twee kiepen op et laand.
De iene zegt: 'Wat is et toch koold, niet?'
De andere antwoordt: 'Zeg dat wel, ik krieg d'r gewoon kiepevel van!'

De protter

'Protter' is et Stellingwarver woord veur 'spreeuw'. De voegel ziej' in oonze omgeving nog aorig vule. Soms zó vule daj' d'r haost hinder van hebben deur alle poep die ze valen laoten. Toch zol et hiel jammer wezen aj' ze niet meer zien zollen. Ze kwetteren dat et een aorigheid is en et lieken soms zuver wel pappegaaien. Dan doen ze iederiene en van alles nao, let mar es op!

D'r bin ok een peer aorige uitdrottings die mit de voegel te maeken hebben, lees mar:

Zo hies (hees) as een protter

Zo bliede as een protter

Hiemen (hijgen) as een protter

Gaepen as een protter

Van een slim eigenwieze persoon zej' wel: Hi'j is zo wies as een protter.

As et slim waarm is, wodt d'r wel es zegd: Et is zo hiete, de protters valen dood van et dak.

Van iene die him fremd optaekeld het en d'r appat uutzicht, wodt wel zegd dat et krek een protter in een naachtjak is.

Wereldgezondheidsdag

donderdag

7

april

week 14

vri'jdag

8

april

Preenses Ariane (2007)

zaoterdag

9

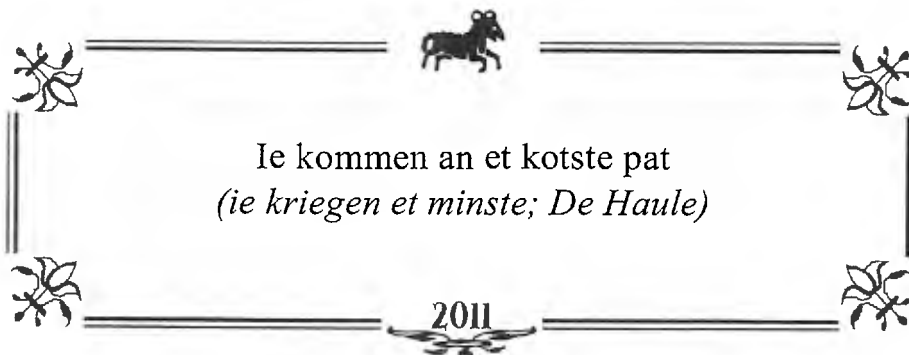
april

week 14

zundag

10

april

Grappies

Wereldtael

Jeroen vragt an zien heit wat esperanto is.

'Dat is een wereldtael,' vertelt heit.

'Waar praoten ze dat dan?' wil Jeroen weten.

'Nargens,' antwoordt heit.

WK-voetbal

Tom vragt an zien heit as hi'j aovens de WK-voetbalwedstried zien mag.

Dat mag van heit, mar mar iene helte.

'Da's goed,' zegt Tom, 'as et dan mar de twiede helte is!'

Anna en Kellie (1)

Anna woont in een dörp. Elke dag gaot ze lopende naor schoele. Hielendal alliend.

Anna woont een aende van de weg of. Midden in de bos. An et pad in de bos wonen veerder gien kiender.

Tussen heur huus en schoele staon mar twie huzen. In et eerste huus wonen twie oolde meensken. Ze wuiven altied as Anna naor schoele gaot. In et twiede huus wonen ok twie aorige meensken.

Mar d'r woont ók een grote zwatte hond. En die hond is niet aorig. Elke dag blaft en gromt hi'j as hi'j Anna zicht. Anna is best wel een betien bange veur de hond.

De hond kan gelokkig niet bi'j Anna kommen. Om et hiem zit een stok gaas. Mar stel je veur dat hi'j daor een keer overhenne springt! Op een morgen lopt Anna weer naor schoele. Et is krek as is et aAnders as aandere morgens. As ze bi'j et twiede huus komt, begript ze waaromme.

Ze zicht Kellie, de grote zwatte hond, niet. En et hekkien op et patien naor et huus toe staot los. Wat zol d'r an de haand wezen?

(Lees veerder op et volgende blattien)

maendag

11

april

week 15

deensdag

12

april

Zunne op 06.48, zunne onder 20.33

woensdag

13

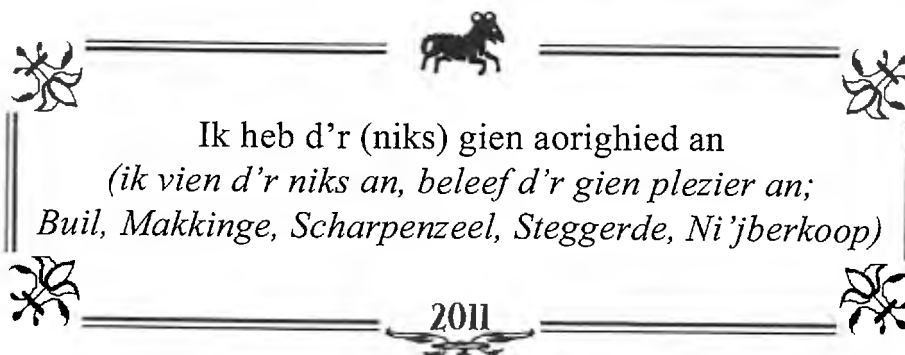
april

week 15

donderdag

14

april

Anna en Kellie (2)

Inienend zicht Anna de grote, donkere auto. Et is een donkere Mercedes en hi'j staot midden op de weg. Vlak veur de auto ligt wat op de weg. D'r staot een man bi'j. Anna schrikt en vligt d'r naor toe.

Veur de auto ligt Kellie zachies te goelen. Hi'j kikt Anna an. Anna troost Kellie en aaikt him over de kop. Ze verget hielendal dat ze aenlik bange veur him is.

Kellie goelt nog wel, mar hi'j wiemelstat ok een betien. Hi'j is bliede dat hi'j Anna zicht. Die kent hi'j temeensen.

Intied bin et vrouwgien en et baosien van Kellie d'r ok. Ze gaon gauw mit Kellie naor de dierenarts.

Anna gaot naor schoele. Ze moet de hiele dag an Kellie daenken. As et mar weer goed komt mit Kellie!

Nao schoeletied gaot ze vot-en-daolik bi'j Kellie kieken. Kellie het een potien breuken. Mar dat kan weer hielemaole klaor, het de dierenarts zegd.

Elke dag gaot Anna bi'j Kellie kieken. En elke dag wiemelstat Kellie. Zó bliede is hi'j dat hi'j Anna zicht!

As Kellie weer beter is komt Anna ok elke dag. Want Kellie en Anna bin now dikke vrunden.

Sietske Bloemhoff

De netuur in april

April wodt ok wel de grösmaond nuumd. In disse tied van et jaor haelen de merel en de zangliester bekken vol modder. Dat doen ze om daor heur nussies mit te bouwen. Prottermannegies ('protter' is et Stellingwarver woord veur 'spreeuw') hebben al heur toekomstige wiefies een 'bruidsboeket' anbeuden. Ze plokken een bloeme (bi'jv. een krokus) en leggen die onder een dakpanne daor ze van doel binnen te nusselen. As et wiefien et plak naor de zin is, is et huwelik voltooid...

As de blatties van de birkenboom zo groot binnen as een dubbeltien, komt de koekoek. De popelieren staon in de blui mit grote rood-brune katties. De sleedoorn en et krenteboompjen wo'n wit van de blossom. De pinksterbloeme staot ok vaeke in disse tied in blui. Et oranjetippien, een kleine dagvlinder, legt de eigies wel op die bloeme. De gritte (grutto) baltst. Dat is een prachtig gezicht. Hoge in de locht gooit hi'j him van de iene kaante op de aandere en ropt vlogge 'wiéto-wiéto-wiéto', vaeke overgaond in een langzemer 'gr-wie-to, gr-wie-to'.

vri'jdag

15

april

week 15

zaoterdag

16

april

Hi'j komt van beste aord
(hi'j komt uut een goeie familie; Wolvege)

2011

Palmzundag

Volle Maone 04.44

zundag

17

april

week 15/16

maendag

18

april

Et aachterste bien antrekken
(hadder lopen of warken gaon;
Peperge, De Blesse, Steggerde)

2011

Grös is gras!

We vertelden eerder al over de grasmaand april. Dat die maand zo genoemd wordt komt omdat in april het gras meestal het hardste groeit. In het Stellingwarfs zijn er ook een aantal uitdrukkingen waar het woord gras in voorkomt. Lees de volgende voorbeelden daarvan maar eens:

Als je niet wilt dat iemand anders wat gaat doen dat je eigenlijk zelf zou willen doen, dan *moej' je et grös niet veur de voeten wegmi'jen laoten*.

Als iets je heel mooi verteld of beloofd wordt, kun je zeggen *as d'r mar gien addertien onder et grös zit* (als er maar niets mee aan de hand is).

Zo gruun as grös wordt gezegd van dingen die erg groen zijn. Maar het wordt ook wel gezegd van mensen die argeloos zijn en te gauw iets geloven.

As een hond grös vret dan komt er regen, zeiden ze bijvoorbeeld wel in Steggerda, maar als een kat gras eet, zeggen ze hetzelfde. Gelukkig zeggen ze het niet van koeien, want dan zou het alle dagen regenen.

An de baos van Robbie

Vremde baos, ik heb een hontien,
dat hiet Robbie, neffens mi'j.
't Ston temeensen in zien halsbaand,
naor die naeme luustert hi'j.

'k Vun him zomar van-de-zoemer
bi'j oons achter in de bos.
Vaastebunnen an een polle,
'k maekte rap zien ketten los.

Haj' doe iens gien medelieden,
wol ie Robbie zo gauw kwiet?
Heurd' ie doe' de auto keerden
dan zien klaeg'lik blaffen niet?

Vremde baos, kuj' now wel slaopen,
hej' gien hatt'zeer van jow daod?
Daenk ie nog wel es an Robbie,
waor hi'j is, hoe 't mit him gaot?

't Gaot him goed, mar d'r bin naachten,
dat hi'j goelt, is hi'j van slag.
Vremde baos, zol hi'j dan dromen
van die malle zoemerdag?

Johan Veenstra

deensdag

19

april

week 16

woensdag

20

april

Witte Donderdag
Sikteressedag

Goede Vri'jdag

donderdag

21

april

week 16

vri'jdag

22

april

Gröshipper

'Gröshipper' is het Stellingwarver woord voor 'krekel' en soms ook voor 'sprinkhaan'. Vooral in Oost-Stellingwarf en Wolvega wordt dit woord gebruikt. Maar in een heleboel andere dorpen hebben ze er een woord voor dat er veel op lijkt, maar dat net even iets anders is. Zo zeggen ze in Donkerbroek *gröshipperd*, in Oldeholtpade *gröshippe*, in Blesdijke *gröshupper* of *gröswupper*, in Ter Idzard, Olden Nijlamer, Oldeholtpade en Wolvega *grushipper*, in de zuidwesthoek van West-Stellingwarf, De Hoeve, Langedieke, Nijeholtpade, Noordwolde en Oldeberkoop *gröswipper*, in De Hoeve, Nijeholtpade en Wolvega *gruswipper*, in Munnekeburen, Nijetrijne en Scherpenzeel *gruswupper* en in Spanga *gruspieper*.

Waarom zou dit diertje zo genoemd worden, denk je? Welke Stellingwarver benaming vind jij het leukste??

Pimmegien is groot

Dit boek van Lily Köhler, dat in 2003 werd uitgegeven door de Stellingwarver Schrieversronte, is bedoeld voor kinderen van ongeveer acht tot elf jaar. De verhalen gaan over het jongetje Pimmegien, dat behoorlijk ondernemend is en daardoor wel eens voor verrassingen komt te staan.

PANG!

In ien klap is et hiele huus stikgedonker. De tillevisie dot et niet, et locht is uut en de klokke staot stille. 'PIMMEGIEN!' roepen Lottie en mem toegelieke.

D'r komt gien antwoord. Lottie stikt twie keerzen an, dan kun ze temeensen wat zien. Mit mem lopt ze de trappe op naor boven. Zachies douwen ze de deure van Pim zien kaemer eupen. 'Is et goed mit je, mien jonge?' vragt mem bezorgd.

Gien antwoord. Pim zit niet in zien kaemertien.

'Pimmegien!' roepen mem en Lottie veur de twiede keer.

'Hier bin ik, in de schure!' heuren ze beneden.

Veurzichtig lopen mem en Lottie de trappe weer of. In et lochtschiensel van de keerze zien ze Pim achter de warkbaank staon.

'Ik wol eh... een peer draoties mit mekeer verbienen,' zegt hi'j verlegen. 'Om een automatische in- en uutschaekelder te maeken, mar et gong niet goed.'

'Kiend,' griezelt mem. 'Ie hadden wel dood wezen kund.'

'In et vervolg doe 'k alliend nog mar proeven die in mien boek staon,' zegt Pim mit zien lippe op et dadde knoopsgat.

Stille Zaoterdag

Eerste Paosdag

zaoterdag

zundag

23

24

april

week 16

april

Die za'k es even wat anpietsen
(*wat anvieten; Ni'jtriene, Wolvege*)

2011

Aende Pésach (isr. Joods Paasfeest)
Laeste Kertier (maone) 04.47
Twiede Paosdag

maendag

deensdag

25

26

april

week 17

april

Hi'j nemt de aovend mit
(*hi'j komt laete thuis; Buil*)

2011

(Kopieerblatten)

Stellingwarfs muilik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

NAMEN VAN DIEREN IN HET STELLINGWARFS

Jullie zien hieronder twee rijtjes met namen van dieren. Links staan ze in het Stellingwarfs. Die namen zijn misschien niet allemaal gemakkelijk te herkennen. Daarom staat de Nederlandse vertaling ernaast, maar... niet in de goede volgorde! Kom je er niet uit, pak dan het handwoordenboek Stellingwarfs/Nederlands, dit woordenboek is ook op jouw school aanwezig!

stiekelvarken	libel
wapse	eend
peerd	lieveheersbeestje
evertaske	zwaluw
ente	egel
podde	paard
zwelver	wesp
wrattebieter	wielewaal
gelegouw	hagedis
herenhoentien	pad

Grappies

Slaachter

Josine is naor de winkel.

As ze thuuskomt, vragt heur mem:

'Hej' ok even keken as de slaachter varkenspoten hadde?'

'Och toe now mem,' zegt Josine,

'de man het toch schoenen an!'

Jeroen zegt tegen Tom:

'Zal ik es een grappien achtersteveuren vertellen?'

'Ja, waaromme ok niet,' zegt Tom.

En wat zegt Jeroen?

'Now, begin dan alvast mar te lachen!'

Z.K.H. Preens Willem-Alexander (1967)
Zunne op 06.18, zunne onder 20.57

woensdag

27

april

week 17

donderdag

28

april

De appelties bin him in de schoot valen
(hi'j het een flinke arfenis kregen; Berkoop)

2011

Keuninginnedag

vri'jdag

29

april

week 17

zaoterdag

30

april

As de aovend daelt in 't westen
Bin de luitaards op zien besten
(De Hoeve)

2011

Om veur te lezen

De pannekoekhoed (Trudy Stroetinga)

Op et mosveltien, midden in de Hollebomebos, staot een grote, witte schaole en twee koemegies. Op de schaole ligt een geweldige staepel pannekoeken. In et iene koemegien zit suker en in et aandere stroop. Om dat lekkers henne zitten Harrie Haeze, Knienegien Snuffel, Ties Stielvarken en Sloompjen Slakke.

'Mien mem het die pannekoeken bakt en daaromme diel ik ze uut,' zegt Harrie.

'Ties, suker of stroop?' 'Suker!'

'Wat wil ie Snuffel?' 'Stroop!'

'En ieje, Sloompjen?' 'Suker. Nee, stroop!'

Harrie Haeze nemt suker.

'Mien mem zegt daj' pannekoeken oprollen moeten. Dan kuj' ze opeten zonder dat de suker of de stroop d'r of vaalt. Eet lekker!'

Mar veurdat ze an eten toe binnen, wiest Knienegien Snuffel naor de locht en ropt: 'Krackemikka!' Die vliegt op heur heksebessem ronties boven de pannekoeketers.

Ze kriet: 'Ik lus ok graeg pannekoeken heur!' En wat dot ze nog meer?

Ze duukt mit heur bessem recht op de staepel pannekoeken of, gript een stok of wat en ropt: 'Ik kom dommiet nog een peer haelen, heur!' Gemien lachende vliegt ze vot!

'Lillike dief!' en 'Gemiene rothekse!' roepen de kameraoties heur nao.

Harrie Haeze bromt: 'As die poedzak van een hekse weerommekomt, zal et lachen heur wel vergaon! Zeker weten!'

'Hoe dat zo?' slist Sloompjen Slakke.

Harrie Haeze gef t gien antwoord, mar smeert een hiele dikke laoge stroop op de grootste pannekoek die hi'j vienen kan. Hi'j is daor nog mar krapan klaor mit as de hekse duukt veur de twiede keer op de pannekoeken of. 'Hi-hi-hi!,' giert ze.

Net as ze weer een stok of wat pakken wil, mikt Harrie Haeze heur de grootste pannekoek mit de dikke laoge stroop boven op 'e kop! De pannekoek blijft plakken in de bos vieze, lange hekshaoren!

'Harrekrastes! Lillike aepekoppen dat jim binnen!' raost de hekse.

Harrie, Snuffel, Ties en Sloompjen bin slop van 't lachen! 't Is ok gien gezicht. Krackemikka mit een pannekoekhoed op en mit overal druppende, plakkende stroopslierten. De vrunties lachen nog hadder as d'r inienen een koppel voegelties op de pannekoekhoed van die kriese hekse zitten gaot.

Harrie Haeze zegt: 'Zo te zien vienen die voegels mien mem heur pannekoeken ok slim lekker!'

Sjoerd Hoogenkamp

Wat wetensweerdigheden over munten (1)

Woorden as 'dollar' en 'daelder' kommen van et Duutse woord Taler. De eerste Taler was de Joachimstaler guldenroschen, oftewel de guldenroschen uut et Joachimsdal.

De grootste munt is een 10 Dalerstok uut Zweden en weegt mar liefst 19.7 kilo.

De duurste munt die ooit veild wodde is een Amerikaanse munt uut 1933. Die 'dubbele adelaar' is veild veur roem 7,5 miljoen dollar.

De duurste munt die ooit in Nederland veild is brocht 'mar' 80.000 euro op.

De stuver is nuumd naor de opstoevende vonken van et vuuriezor die op de eerste munt ofbeeld stonnen.

In 1907 sleug de overhied ronde stuvers van nikkel. Ze hadden ongeveer etzelde fermaot as et zulveren kwattien. Ideaol om in schiemerdonker zokke stuvers uut te geven as een kwattien. Die stuver kreeg dan ok de bi'jnaeme avendkwattien. De regering wisselde liekewel in 1913 de munt omme veur vierkaante stuvers, zodat verwarring niet meer meugelik was.

Lees veerder op et volgende blattien

Dag van de Arbeid
Bluumaond

zundag

1

meie

week 17/18

maendag

2

meie

Ni'je Maone 08.51
Dag van de zonne
Werelddag van de passevri'jhied

Dodeherdaenking
Zunne op 06.05, zonne onder 21.09

deensdag

3

meie

week 18

woensdag

4

meie

Wat wetenswaardigheden over munten (2)

Et 'snuuien' van zulveren en goolden munten kon je eertieds aorig wat opleveren. D'r wodde dan een kleine hoeveulhied metaol van de raand ofsmeden. De munt koj' gewoon weer uitgeven en ie speerden zo kleine hoeveulheden edelmetaol op. Mar zoks moch vanzels niet en de straffen weren niet misselik. De eerste keer gong misschien allierend je haand d'r of, mar aj' et nog een keer flikten, dan gong je kop d'r of. Om snuuien tegen te gaon kregen munten een kaabel-raand of een kaantschrift. Mit et verdwienen van edelmetaol as muntmateriaol wodde et snuuien niet meer lonend.

De Eskimo's gebrukten vishaoken as betaelmiddel, omdat daor muulik an te kommen was.

In bepaolde dielen van Azië wodden kaurischulpen bruukt om mit te betaelen.

Dat de schulpe al lange een betaelmiddel was, is te zien an de Latiense naeme die de schulpe het: Cypraea moneta.

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

Slim drok

Bevri'jdingsdag

donderdag

5

meie

week 18

vri'jdag

6

meie

Ie kun d'r niet meer van geloven aj' d'r van zien
(dan daj' d'r van zien; Else)

2011

Moederdag

zaoterdag

7

meie

week 18

zundag

8

meie

Ik bin liever jow karkeboek as jow knecht
(ik wark, mar liever niet veur jow; Der Izzerd)

2011

Poesiealbumvassien

*Een bonte specht uut Berkoop,
gong mit zien zaeken op de loop.
Een nachtegaal in Diever,
zee gien woord, hi'j zweeg liever.
Een koekoek ston in Haulerwiek,
te niksdoen bi'j de diek.
Mar ik zit hier drok Stellingwarfs te schrieven,
om mar in jow gedaachten te blieven.*

Vertaeld deur Sjoukje Oosterloo

Grappies

Dobber

Twie viskers zitten naost mekere te visken.
Inienend vragt de iene visker an de ere:
'Mag ik jow dobber wel even lienen?
Die van mi'j gaot de hieltied onder.'

Pech

Jeroen zegt tegen Tom dat hi'j now ok altied pech het.
'Hoezo dan,' vragt Tom.
'Za'k je vertellen,' zegt Jeroen.
'Zit ik zaoterdag in et stadion.
Op et veld bin 22 man, en op de tribune 20.000.
Uutgerekend ikke krieg de balle in mien gezicht!'

maendag

deensdag

9

10

meie

week 19

meie

Begin van de Iesheiligen
Zunne op 05.52, zunne onder 21.20

Dag van de verpleging

woensdag

donderdag

11

12

meie

week 19

meie

Vliegbesies

Hee! Wie lopt daar over et raantien van et schut? Et is Frats, de katte. Hi'j springt mit een grote boge naar beneden. Mit dat hi'j op 'e poties daelekomt, zicht hi'j zien vrund Freubel zitten. Freubel zit mit de snute boven op een peer bloemen.

'Hey, Freubel!' zegt Frats. 'Wat bi'j' an et doen?'

Mar Freubel zegt niks. Hi'j heurt et niet. Hi'j is vusen te drok doende mit de bloemen. Frats lopt naar zien vrund.

'Miaauw... Wat doe'j' toch, Freubel?' vragt Frats weer.

'Ah, gobic, Frats. Moej' es kieken. Hier is ien of aander vliegbesien. Ik daenke dat hi'j de bloemen wel hiel arg lekker roeken vint. Hi'j vligt de hiel tied henne-weer. Somstieden kropt hi'j hielemaole naar binnen. Kiek mar.'

Frats zocht naar et vliegbeest. Oja, daore. D'r kropt krek een geel-mit-zwat besien uut een mooie bloeme. Bzzz. Daar gaot-ie.

'Hee, ie jaegen 'm vot! zegt Freubel een betien verdrietig.

'Die komt vast wel weeromme. Ofiene van zien vrunties.' zegt Frats.

'Hoe kuj' dat now weten?' vragt Freubel.

'Dat was een bi'je. En die haelt lekkers uut de bloemen.'

'Lekkers...?' vragt Freubel, wiels hi'j verbaosd naar de bloeme kikt.

'Ja. En now brengt hi'j et naar zien huus, de bi'jekörf. Hi'j vertelt zien vrunties waar al dat lekkers te vienen is en dan maeken de bi'je en zien vrunties d'r hunnig van.

'Hmhm,' zegt Freubel, mar hi'j moet d'r wel evenpies over naodaenken.

'Bzzz,' heuren de beide katten dan.

'Daor hej'm weer,' zegt Frats.

'Bzzz.'

'En zien vruntien,' zegt Freubel. 'D'r zit hier dus lekkers.' En hi'j duukt weer mit de snute in de bloemen.

'Pas wel op dat ze je niet stikken, Freubel! Aj' te dichtebi'j kommen, wo'n ze bange en prikken ze je zo in de snute. Daenk d'r mar omme.'

'Own.' Freubel dot rap een stappien naar achter. 'Ik geloof da'k mar es op zuuk gao naar lekkers veur mi'j. Tot kiek es!'

Vertel ie 't me aj' wat vunnen hebben? Krek as de bi'jen?' lacht Frats. 'Tot kiek es!'

Mit iene sprong zit Frats weer op et schut. Hi'j lopt, mit kleine stappies, over et hoolt vot. Waar zol hi'j hennegaon. Toch zels mar lekkers zuken? Tot kiek es, Frats!

Stien van Anne

Mit de detektor et veld in: de kick van et zuken, mar veural van et vienen

Tsja, wat beweegt iene om mit de detektor de velden in te trekken? Jim weten wel, een detektor is zoe'n apperaot dat angeft as d'r argens in de grond wat verburgen ligt. Now, sund ik d'r ooit deur grepen wodde, het et me niet meer loslaoten. Et is prachtig wark, ok al vien ie lang niet alle keren wat biezuunders.

Aj' beseffen dat veul zuuktochten gien inkelde numensweerdige voonst opleveren, weej' daj' in elk geval over een flink stok deurzettingsvermogen beschikken moeten.

Weke in, weke uut. Ie rieden wat omme, regelen hier een hoekien laand, ie kieken daar es. Ie kun d'r dan best moedeloos van wodden. Mar dan uiteindelijk vien ie toch weer een plakken mit wat aorige signaolen.

Ok al bin d'r dan gien opmarkelike voonsten bi'j, d'r is wel et gevuul daj' goed zitten.

Ie perberen je een beeld te vormen van waar et huus staon het en tot waar as de greens van et arf lopen het. En dan et eerste veurwarp dat je wat blieder maekt. Mit iene mooie voonst is je dag al goed, mar d'r bin ok genoeg daegen bi'j dat die iene voonst d'r niet bi'j zit.

Ok es wat om mit jim groep te doen? Neem dan mar es kontakt op mit de schriever van dit stokkien, dat is Sjoerd Hoogenkamp, hi'j woont in Wolvege.

Aende van de Iesheiligen

vri'jdag

13

meie

week 19

zaoterdag

14

meie

Arbeider zien spek op 't brood
*(wodt zegd as een man naachs noflik
bi'j zien vrouw slaopen kan; Makkinge)*

2011

Internationaole Dag van het gezin

zundag

15

meie

week 19/20

maendag

16

meie

Die wet van achteren niet dat hi'j van veuren leeft
(is slim dom, onneuzel; Noordwoolde)

2011

Mesien

*Een mesien legde onbewust
zien eigien in een koekoeksnust.*

*De koekoek het dat ei bebruud;
daor kwam een hiel klein mesien uut.*

*Dat kleintien zee: 'Wel sakkerloot,
wat bin mien breurs en zussen groot!'*

*Hi'j het mitien geweldig eten
en d' eren tot et nust uut smeten!*

*Hier wodt dus nog es weer bewezen,
daj' soms enorme leugens lezen!*

Jouk

(Uut: Greensgeval, riempies van Jouk, 1984)

Franke Kooistra

Naemkaorties

Hieronder zien jim de naemen van zeuwen meensken. As jim de letters van die naemen deur mekaander husselen, verschienen d'r zeuwen naemen van dörpen. Die naemen bin in et Stellingwarfs! Om jim een betien te helpen: et gaot om Stellingwarver dörpen, et eerste ligt in Oost-Stellingwarf, et volgende in West-Stellingwarf, en zo gaot et om en om veerder!

1. Toos Woerdoler -
2. Leo v. Weg -
3. Kim Kange -
4. Lies de Bek -
5. Lenie de Gak -
6. Lenze Schaper -
7. Rob Poke -

H.K.H. Preenses Máxima (1971)
Volle Maone 13.09

Zunne op 05.42, zunne onder 21.31

deensdag

17

meie

woensdag

18

meie

week 20

Die vrouw is een kwaod roest, die is niet achterop
(die vrouw lopt bepaold niet achter, is niet sloom;

De Haule)

2011

donderdag

19

meie

vri'jdag

20

meie

week 20

Aanderhalve man en een peerdekop
(wodt zegd as d'r hiel weinig meensken binnen,

bi'jglieks op een bi'jienkomst;

Blesdieke, Ni'jberkoop, Peperge, De Blesse)

2011

De iekmulder

As an de iekenboom et blad begint te kommen, hej' kaans daj' de iekmulder zien. Iekmulder is et Stellingwarver woord veur 'meikever'. Iekmulder is aenlik een hiel mooi woord. Veural aj' weten dat et dier et blad van de iekenboom vermaeld om et opeten te kunnen. Now, en 'iek' slat op de boom, en 'mulder' op maelen. Mulder is een aander woord veur molenaar. Aorig om te weten, vienen jim ok niet? Oja, Mulder en Molenaar bin ok aachternaemen, hoe zollen die ontstaon wezen, daenken jim?

De iekmulder is ongeveer twie, drie cm laank en het brune dekschilden. Et besien het een bried en dik achterlief dat ophooft in een punte. D'r kommen de hieltied weer meer iekmulders. D'r bin jaoren west daj' ze haost niet zaggen. Op zaachte aovens in meie kommen de dieren, die goed vliegen kunnen, te veurschien. Ie kun ze dan heuren; et geluud van et vliegen is een betien goonzend. Soms knallen ze wel es hadde tegen de raemen of de veurrute van een auto an.

De larven van de iekmulder, die engerlings nuumd wodden, kun slim schaedelik wezen veur de wottels van plaanten van bepaolde gewaasen, bi'jglieks ok van gewoon grös.

Speuren mit de detektor

Dolken, messen en zwaarden

In de Middelleuwen leupen de meensken in et daegelikse leven goed bewaopend omme mit messen, dolken en zweerden. Et mes was veural nuttig gereedschop en bestek bi'j et eten, mar wodde in ruzies ok vaeke trokken. De dolke wodde as stootwaopen dreugen. Mes en dolke heurden bi'j de daegelikse uustrusting. Et zweerd wodde bruukt as slagwaopen. Op et slagveld was dat et belangriekste waopen. Van alle drie waopens vien ik restaanten weeromme in oons gebied. Stokkies van Middelleuwse messen bin aorig algemien, voonsten van dolken en zweerden bin zeldzem te numen.

Sjoerd Hoogenkamp

Roepingenzondag (r.k.)

zaoterdag

21

meie

week 20

zundag

22

meie

Ie hoeven niet aandermans gek te wezen
*(ie hoeven niet zo goed veur aanderen te wezen, dat ze
d'r haost de spot mit drieven; Donkerbroek, De Fochtel)*

2011

Laeste Kertier (maone) 20.52
Afrikadag

maendag

23

meie

week 21

deensdag

24

meie

Die het ommeraek wat in de aarms
(die pakt flink an, ok: die is slim stark; Oosterwoolde)

2011

Poesiealbumvassien in et Stellingwarfs

Liesje Bontekoe vlecht alderhaande hoeties.

*Hoeties van wat sprieties grös,
botterbloemen, madeliefies,
en een stiekel uut de bos.*

Weej' wie as die hoeties dregen gaon?

't Schaop, de vlinder en de gaanze,

Mies de poes, Marietje veldmoes,

't peerd, et sikkien in et laand.

Bi'jkotten heur ie daor ok bi'j.

Ik plak hiernaost gien plaetien,

mar wel een klein petret

dan weej' laeter wie et was,

die now heur (zien) naeme zet.

Sjoukje Oosterloo

Om veur te lezen

Rollerscheets (Herma Stroetinga)

Op een heuveltien in de Hollebomebos staot et huus van Krakkemikka de hekse. Vlakbi'j dat huus ligt een bulte geel zaand. De keboolters Pim en Pamme bin in dat zaand een zaandkesteel an 't bouwen.

Zzzjoeff!

Daor stoft wat raekelings bi'j de keboolters langes!

'Neffens mi'j is dat Krakkemikka!' schrikt Pamme. 'Wat gaot die hadde, niet,' vint Pim.

't Liekt verdorie wel as het ze een motertien an 't gat!'

Hekse Krakkemikka staot stille veur de deure van heur huus. Op blote voeten gaot ze naor binnen.

'Bin dat leerzen die ze uutdaon het?' vragt Pim.

't Lieken mi'j hoge schoenen,' antwoordt Pamme. 'Moej' kiekien! D'r zitten wielties onder.'

'Dat bin rollerskates, Pamme,' zegt Pim wies.

'Ach ja, netuurlik. Ik heb ok wel zin in een rolschaetserrittien. Ieje dan, Pamme?'

In plak dat Pamme antwoord gef, draeft hi'j veur Pim uut naor de rolschaetsen van de hekse toe. Hi'j springt in de rechter en Pim in de linker. As de vrunties rechtop staon, stikken heur keboolterkoppies krek boven de raand van de rolschaetsen uut.

Pim fluustert: 'Flink van veuren naor achteren wiebelen, dan gaon ze wel an de rol.'

Ze bin nog mar goed en wel an 't wiebelen as de heksedeure vligt eupen.

'Hedenhitskes nog an toe!' brult Krakkemikka. 'Wat moet dat daor in mien rollerscheets?! D'r uut! D'r uut, zeg ik!'

Zo hadde as ze kunnen drokken en trekken de keboolterties an de schoenen. En... ze rollen!

De hekse draeft op blote voeten achter heur rolschaetsen an. 'How! Stop! Hier op an mit mien rollerscheets!' raost ze.

Gelokkig rollen de schaetsen hadder as dat de hekse lopen kan. Onderan et heuveltien staon de schaetsen stille. Gauw springen Pim en Pamme d'r uut en kroepen vot onder een brummel-polle. Daor bin ze niet te vienen veur hekse Krakkemikka. Die trekt heur rollerskates an, scheldt van 'lillike aepokoppen!' en schaetst foeterende weeromme naor heur heksehuus.

woensdag

25

meie

week 21

donderdag

26

meie

Vaast geld, vaaste armoede
*(aj' een vaast mar niet te hoog inkommen hebben,
kuj' ok niet al te vule uutgeven; Steggerde)*

2011

vri'jdag

27

meie

week 21

zaoterdag

28

meie

Aarm in aarm wat heb ik jow lief
As wi'j trouwen dan wor ie mien wief
(Der Izzerd, Scharpenzeel, De Hoeve)

2011

Jan en Jet

Tan tara tan tara tan...
Daor gaot kleine Jan,
mit zien ni'je klompies an.
Tet tere tet tere tet...
Daor gaot kleine Jet,
mit heur rooie autoped.

Oe, wat doen die beide stoer!
Now, ze gaon ok naor Jan Boer!
Bi'j de peerden in et laand,
mit een klontien in de haand.

Oe, wat kieken ze verheerd,
want ze meugen op een peerd!
't Peerd dat lopt meraokel rap,
in de Pippi-Langkous-stap!

Mar et duurt heur vuus te kot.
Jan en Jet moe'n al weer vot.
Jan Boer zegt, dat et wéér mag,
morgen komt een ni'je dag!

Harmen Houtman

Grappies

Leeg

Jeroen komt thuis van schoele en klaegt over de maege.
'Gao mar gauw wat eten,' zegt mem.
'Je maege dot zeer, omdat hi'j leeg is. Aj' wat opeten, gaot et wel
over.'
Evenpies laeter komt heit thuis van zien wark.
Hi'j klaegt over piene in et heufd.
'Dat komt omdat d'r niks inzit,' mient Jeroen.

Dringend

Et is vri'jdagaovend en de dörpswinkel staot vol klaanten.
Inienend komt Peter binnenvliegen.
'Mag ik veur ien keertien eerst hulpen wodden?' hiemt hi'j.
'Mien heit zit op mi'j te waachten. Et is slim dringend!'
'Wat moej' dan hebben?' vragt de winkelier.
'Een rolle WC-pepier!'

zundag

29

meie

week 21/22

maendag

30

meie

Die persoon is een adder geliek
(*slim gemien; De Langelille*)

2011

Werelddag van et niet-roken

Ni'je Maone 23.03
Zommermaond
Zunne op 05.25, zunne onder 21.50

deensdag

31

meie

week 22

woensdag

1

juni

As de aarmoe de deure in komt,
gaot de liefde et veenster uut
(*Langedieke*)

2011

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

Een pottien schaeken I

Uitdrukkingen in het Stellingwarfs

Goechelen

As iene aorig goechelen (goochelen) kan, weej' nog niet percies waor diegene goed in is. Netuurlik, in et eerste plak zoj' daenken an et keunsien goechelen. Mar et kan vule meer betekenen. Et kan betekenen dat iene goed mit ciefers goechelen kan, en dat kan soms slim handig wezen, is et niet? Et kan ok wezen dat die persoon handig in et wark, of mit knusselen is: *Hi'j is slim handig, hi'j kan haost alles veur mekere goechelen*, zeggen ze in Hooltpae. Trouwens, een vrouw kan dat vanzels krek zo goed wezen... *Die is wel zo handig, ze kan goechelen mit de naalde neffens de infermaanten* van et Stellingwarfs Woordeboek uut De Hoeve. Mar et kan ok wezen, dat et juist slat op dingen gauw en niet al te netties doen: *Die man goechelt et mar wat in mekeer* kennen ze in Donkerbroek en Ni'jberkoop. Of: *Hi'j goechelt d'r reer tussendeur* dan zol et him gewoonlik niet lokken, mar dit keer redt hi'j et op (Berkoop en Wolvege). En aj' wat kwiet binnen zeggen ze in Ni'jberkoop en Spange: *Waor hej' de boel now weer henne goecheld, je! Wat bi'j' ok een oolde goechelkonte* zegt Spange d'r veur de zekerhied nog aachteran! As et dudelik is dat iene wat al te vule draank op het, wodt *goechelen* in Scharpenzeel ok bruukt: *As die man begint te goechelen, dan is as regel gien iene meer nuchteren*. Een mooi gezegde komt ok van Steggerde: *Goed goechelen is log bedrog* ie kun wel mienen daj' bepaolde zaeken handig anpakken, mar meerstal lopt et toch verkeerd of.

Hemelvaortsdag

donderdag

2

juni

week 22

vri'jdag

3

juni

Je een aep schrikken
*(Je een ongelok schrikken;
Buil, Ni'jberkoop, Spange, Wolvege)*

2011

Wereldmilieudag

zaoterdag

4

juni

week 22

zondag

5

juni

Al dreegt een aep een goolden ring,
et is en blift een lillik ding
*(deur mooie kleren allierend maek ie nog gien indrok;
De Hoeve, Der Izzerd, Else, Ni'jberkoop)*

2011

(Kopieerblatten)

Stellingwarfs muulik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Zomerse woorden

Je ziet links een rijtje woorden in het Stellingwarfs die met de zomer te maken hebben. Daarnaast staat de vertaling in het Nederlands. Alleen... die woorden staan niet in de juiste volgorde. Kun jij de goeie vertaling bij elk Stellingwarfs woord vinden?

vekaansie	ijsco
straand	speeltuun
parresol	heet
zommerdag	vakantie
zunne	strand
hiete	parasol
iesien	zomerdag
speeltuun	zon

(Kopieerblatten)

Stellingwarfs muulik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Probeer de volgende zinnnetjes te vertalen in het Nederlands:

Et duurt niet zo lange meer, en dan hebben we vekaansie

As et zok hiet weer is, gao ik et liefste naor et zwembad

Gaon jim ok graeg naor een laand mit een boel zunne?

Vandaege gao ik de hiele dag onder de parresol zitten!

Zollen we vandaege ok een lekker iesien kriegen?

maendag

6

juni

week 23

deensdag

7

juni

Aevenseren as een moes in de maelzak
(niet opschieten, traoge; Oosterwoolde)

2011

Zunne op 05.21, zunne onder 21.57

Eerste Kertier (maone) 04.11

woensdag

8

juni

week 23

donderdag

9

juni

Hi'j is op 't aeventuur west
*(hi'j had stiekem een ofspraokien; Scharpenzeel, ok:
hi'j perbeerde argens eers een vrommes te versieren;
Scharpenzeel)*

2011

Grappies

Herhaelen

'Heit, weet ie nog wel dat ie in groep zesse zitten bleven binnen?'
vragt Tom.

'Eh... jaowel,' mompelt heit.

'Nuver dat alles him de hieltied weer herhaelt, vien ie ok niet?' zegt
Tom

Daegen

'Welke maond het 28 daegen?' vragt de juffer.
Josine stikt de vinger op, en zegt: 'Elke maond, juffer!'

Tiedmesiene

Daan speelt mit de trein. Hi'j het een grote pette op. En een fluitien om de nekke.
Túút, túút... 'Allemaole instappen. De trein vertrekt.'
Túút, túút... 'Kom Daan, beddegaonstied.' Ropt mem.
Daan heurt niks. Hi'j speelt mit de trein. De spoorbomen moe'n dichte. Eers kun d'r
wel oongelokken van kommen.
Túút, túút... Daor dendert de trein veurbi'j.
'Daan kiek es op 'e klokke. Et is de hoogste tied. Morgen is d'r weer een dag. Dan
kuj' weer speulen.' Mem pakt him op.
'Nee, nee! Ik wil niet,' brult Daan. Hi'j spattelt mit aarms en bieten. Mem lacht.
'Kleine droktemaeker,' zegt ze. Ze kietelt him in de zied en tilt him tot veur de spie-
gel.
'Moej' toch es kieken, wat een kwaod joongien. Kom op. Piejama an, tanen bosse-
len en op bedde.'
Daan lacht alweer. 'Now een verhaeltien, mem.'
'Een kleintien dan. Et is echt al hiel laete. Kiek mar es op 'e klokke.'
'De klokke is de baos,' mient Daan.
'Och netuurlik niet, malle jonge.' Mem moet lachen, 'Ik bin de baos!'
Daan krigt nog een dikke tuut. Dan is hi'j aliend mit de knuffels en de klokke. Mem
daenkt wel dat zi'j de baos is, mar dat is niet zo. De klokke is de baos, prakkeseert
Daan. De klokke verdielt de tied. Et is een tiedmesiene, die zegt aj' van bedde moe-
ten en aj' op bedde moeten. Aj' eten en drinken moeten. As et tied is om naor
schoele te gaon. Aj' tillevisie kieken meugen.
Aj' ...
Mar waacht mar, lillike tiedmesiene. Morgen krieg ik een lange stok. Dan slao'k je
van de mure. Dan bi'j' stokkend. En dan... Dan gooi ik je in de kliko. Lekker puh!

Ronja

Luilak

vri'jdag

10

juni

week 23

zaoterdag

11

juni

Hi'j kikt krek as hi'j de iene op het en de aandere an wil
*(wodt zegd van een saggerijnig persoon,
iene waor aj' niks mit beginnen kunnen; Steggerde)*

2011

Internationaole Dag tegen kienderarbeid
Eerste Pinksterdag

Twiede Pinksterdag

zundag

12

juni

week 23/24

maendag

13

juni

Hi'j is gauw anbakt
(hi'j is gauw kwaod, driftig; Buil)

2011

Altied honger

*Een oolde haene uut Edam
kwam haost niet meer uut stee,
mar kwam d'r iene mit voer in 't hokke,
was hi'j d'r as de kiepen bi'j.*

Kiepevel

*Een haene al wat oold
kon 't niet laoten, had et koold,
mar et alderargste vun hi'j wel,
niet de koolde, mar et kiepevel!*

Klaas Boersma

Speuren mit de detektor

Magneetvissen in de Lende

Weer es wat anders as mit de detektor op pad is et bruken een geweldig sterke magneet om iezer uut et waeter te haelen. Ie dromen van zweerden, kenonskoegels, sleutels en zo. Zokke magneten bin niet goedkoop, mar laoten we et mar es perberen.

Tegere mit mien zeune gao ik op pad langs de Lende. Bi'j de eerste worp heb ik de rok an et touw onderschat en vot is de magneet. Gelukkig drift d'r nog een stok van et touw an de oppervlakte. Wat moet ik now? Even goed om me henne kieken, dan rap de kleren uut en et waeter in om et touw te pakken. We hebben een hoop lol had, mar laot mi'j mar lekker op een stok bouwlaand mit mien detektor strunen in plak van spiekervissen an de Lende.

Sjoerd Hoogenkamp

Zunne op 05.19, zunne onder 22.01
Volle Maone 22.14

deensdag

14

juni

week 24

woensdag

15

juni

Gien oolde dingen anhaelen
(gien oolde koenen uut de sloot haelen; *De Fochtel*)

2011

donderdag

16

juni

week 24

vri'jdag

17

juni

Hi'j het zien anker wel legd
(wodt zegd as iene zien winkel goed lopt;
Peperge, De Blesse)

2011

Poesiealbumvassies in et Stellingwarfs

*Zo kreers as een kruusbeie
Zo schone as de braand
Zo bliede as een protter
Zo fris as je haand
Zo wil ik je graeg zien.
Mar ok wel es ondeugend
Eers bin ie niet een kiend.*

*Een plaetien hier, een plaetien daor,
De versiering is al klaor.
Rap nog mien weens opschreven,
Ik weens je een hiel lang leven*

Sjoukje Oosterloo

*(kreers = netjes
kruusbeie = kruisbes
protter = spreeuw)*

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muulik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Wat betekenen volgens jou de volgende uitdrukkingen met het Stellingwarver woord 'klokke'?

1. Een wedstried tegen de klokke
2. Een man van de klokke
3. D'r is een klokkien van kommen en gaon
4. De klokke rond slaopen
5. De klokke slat nooit minder as iene en nooit meer as twaelf

Al deze uitdrukkingen kun je terugvinden in het Stellingwarfs Woordeboek, diel 2. Veel scholen hebben dat in hun bezit, maar het staat ok in elke Stellingwarver bibliotheek.

Vaderdag
Trinitatis (prot.)

zaoterdag

18

juni

week 24

zundag

19

juni

Die het et zundage gezicht an!
(die is eigenwies, dot verwaand; Ni 'jhooltpae)

2011

Begin van de zoemer 19.17 M.E.Z.T.

maendag

20

juni

week 25

deensdag

21

juni

Waj' je anleren, kuj' ok weer ofleren
(zegd van rere gewoonte; Ni 'jberkoop)

2011

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

Een pottien schaeken 2

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muulik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

De dörpen van Oost- en West-Stellingwarf

Ie zien hier alle dörpen van Oost- en West-Stellingwarf in alfabetische volgodder, en in et Stellingwarfs. Welke dörpen liggen in Oost-Stellingwarf en welke in West-Stellingwarf? Om jim een betien te helpen: in Oost-Stellingwarf liggen d'r dattien dörpen!

Appelsche - Berkoop - Blesdieke - Buil - De Blesse - De Fochtel - De Haule - De Hoeve - De Langelille - De Oosterstreek - Der Izzerd - Donkerbroek - Else - Haulerwiek - Hooltpae - Hoolt-woolde - Langedieke - Makkinge - Munnikeburen - Noordwoolde - Ni'jberkoop - Ni'jhooltpae - Ni'jhoolt-woolde - Ni'jlaemer - Ni'jtriene - Ooldelaemer - Ooldetriene - Oosterwoolde - Peperge - Raevenswoold - Scharpenzeel - Slikenborg - Spange - Steggerde - Sunnege - Vinkege - Waskemeer - Wolvege - Zaandhuzen

woensdag

22

juni

week 25

donderdag

23

juni

Hi'j dot et mit een anlopien
(hi'j overdrift nogal; Steggerde)

2011

Sint-Jansdag

vri'jdag

24

juni

week 25

zaoterdag

25

juni

D'r tegen aanzien as de dief tegen hangen
(argens slim tegen aanzien; Spange)

2011

Piepmoes en de katten (*Om veur te lezen*)

Piepmoes is op een dag an et speulen in de bos. Weten jim wel wat hi'j an et doen is? Hi'j is an et knikkeren. Piepmoes het een mooi vlak pattien opzocht. Aachter een streep weg rolt hi'j zien knikkers ien veur iene naor een koelegien even veerderop. Soms lokt et him om een knikker in ienkeer et koelegien in de rollen, mar meerstal moet hi'j d'r vaeker over doen.

Kiek, now het hi'j een dikke bosterd in de hanen. Die is best zwaor veur zoe'n klein moesien. Mar Piepmoes nemt een anopien en lat de dikke knikker dan los. De bosterd rolt mit een gang op et koelegien of. Mar dan... rolt hi'j d'r overhenne en een hiel aende deur. De bosterd had toch krek te vule gang. Piepmoes draeft hadde aachter zien bosterd an, want die wil hi'j niet kwietraeken! Et is een hiele mooie bosterd en hi'j is d'r slim zunig mit.

Inienen stroffelt de moes argens over en vaalt laankuut op de grond. 'Now hebben we jow, Piepmoes,' mauwken de beide katten Klaos de kaeter en Miep. 'Now eten we jow lekker op. Eindelijk is et zoveer,' smikkelen ze. De katten hadden Piepmoes al een schoffien in de gaten holen en griepen now heur kaans... Nog iene sprong en ze hebben Piepmoes in de klauwen.

Mar dan beginnen de beide katten me toch te raozen en te jammeren: 'Au, au, auww,' mierken ze, 'auw, auw, hool op asjebliet.' Ze griepen beide mit de poties naor heur katekoppen en taelen niet meer naor Piepmoes. En die maekt vanzels dat hi'j votkomt, dat snappen jim wel! Wat daenken jim dat d'r gebeurd is? Now, luuster mar. De doeve, iene van Piepmoes zien kammeraden, zag krek op 'e tied wat d'r gebeurde. Hi'j koerkte mitien naor een peer ere doeven, en mit mekere pakten ze gauw alle knikkers van Piepmoes uut et koelegien. Ze vleugen hadde naor de katten toe en leuten de knikkers boven op heur valen. Now, dat vuult niet noflik, dat begriepen jim wel. De katten stoeven naor heur boerderi'je en kroepen gauw in heur katekorfies. 'Wat onze katten toch weer uutspoekt hebben, vandaege,' zocht de boerinne aovens tegen de boer. 'Ik weet et niet, mar ze bin vanmiddag allebeide mit de stat tussen de poten in heur korfien kreupen en hebben allebeide een peer hiele dikke bulten op 'e kop.'

Wi'j weten vanzels wél hoe dat zo kommen is! Eigen schuld, dikke bult, wat jim?

Sietske Bloemhoff

Grappies

Vliegen

Meester het een hiel makkelijk rekensommegien: 'As d'r vuuf vliegen op de taofel zitten en ik slao d'r twieje dood, hoevule blieven d'r dan nog over?'

'Alliend de twie die dood binnen, meester,' antwoordt Jeroen.

Vule beter

Twie waorzegsters kommen mekere tegen.

De iene zegt tegen de aandere:

'Ie zien d'r vule beter uut as de volgende weke!'

zondag

26

juni

maendag

27

juni

week 25/26

Wat een aolshuud!
(wat een stomkop; De Haule)

2011

Zunne op 05.22, zunne onder 22.04

deensdag

28

juni

woensdag

29

juni

week 26

Die is altied op 'e rittel, die het thuis gien aord
(die kan et thuis blikber niet goed vienen;
Noordwoolde)

2011

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Gat

Mit et woord 'gat' bestaon een hieleboel gezegden en utdrokkings. We zollen mit gemak daor wel drie blatties mit vullen kunnen. Mar dat doen we niet, wie ze allegere lezen wil, moet mar even in et Stellingwarfs Woordeboek, diel 2 kieken. Wi'j hebben daor veur dit blattien een tal uutzocht:

Le kun him gien vere van 't gat blaozen (hi'j bezit hielemaole niks; De Haule, Ni'jberkoop)

Een kleis naor et gat geven (roddelen over iene die krek votgaon is; Steggerde)

Ze kun 't mi'j an 't gat lappen (daor trek ik me niks van an; Berkoop, Munnikeburen, Ni'jtriene, Scharpenzeel)

Hi'j ligt nog mit de hakken veur 't gat (hi'j ligt nog op bedde; Steggerde)

Die het altied de braand in 't gat (die is altied drok, haostig; Berkoop, De Hoeve)

Daor veeg ik 't gat mit of (daor trek ik me niks van an; Blesdieke)

Daor hej' heur ok al weer mit et gat in de aarm (zi'j is d'r al weer es op uut; De Fochtel)

Die is mit 't gat op 'e loop (die is an de loop, het diarree; Steggerde)

Die het ok niks om 't gat (die het weinig kleren an; Noordwoolde)

De bienen onder 't gat kriegen (as et je financiesel goed gaot; Ni'jberkoop)

Mit et blote gat in de pette zitten (een kael heufd hebben; Blesdieke)

Hoe stiller hoe beter, zee 't oolde wief, en ze zat mit 't gat in de braandnettels (Donkerbroek)

De Bekhofschan bij Oldeberkoop (1)

Een schans is verdedigingswerk, een opgeworpen versterking in het veld, waar soldaten bescherming vinden tegen de vijand.

Om de zuidelijke grens van Friesland te verdedigen werden zo'n vier eeuwen geleden o.a. de schansen Bekhof, De Blesse en Slijkenburg opgeworpen. De Bekhofschan dateert van het jaar 1623. Die schans ligt tussen Oldeberkoop en Boyl, maar Oldeberkoop had nóg een schans. Die moet veel groter zijn geweest dan de schans bij Bekhof en lag bij de brug over de rivier de Kuunder richting Oudehorne. Naar de preciese plek van de schans wordt nog gezocht, maar binnen niet al te lange tijd zal die gevonden zijn. Over de rol die de Bekhofschan in zijn beginjaren precies heeft gespeeld is niet veel bekend. Er is meer bekend over de tijd toen ons land te maken kreeg met een invasie van de troepen van de Bisschop van Munster aan het eind van de 17^e eeuw. Tijdens het rampjaar 1672 en het daarop volgende jaar is de Bekhofschan zeker als verdedigingswerk gebruikt. Frankrijk, Munster en Keulen vielen in die periode de Republiek der Verenigde Nederlanden binnen. De legers uit Munster en Keulen kwamen naar het noorden van ons land en veroverden Drenthe en Overijssel. Het lag voor de hand dat Friesland het volgende doelwit zou worden.

Lees verder op het volgende blaadje.

Hujmaond
Ni'je Maone 10.54

donderdag

30

juni

week 26

vri'jdag

1

juli

zaoterdag

2

juli

week 26

zundag

3

juli

De Bekhofschans bij Oldeberkoop (2)

Om Friesland tegen de vijand te helpen beschermen, werden, behalve in de schans, ook in Oldeberkoop troepen gelegerd. De dragonders en twee regimenten infanterie stonden onder commando van de in die tijd zeer bekende kolonel Brandt.

Op 24 en 25 augustus 1673 was er een grote aanval door de troepen van 'Bommen Berend', zoals de Bisschop van Munster in de volksmond werd genoemd. Kolonel Brandt kon weinig anders doen dan voor de vijand te vluchten naar de andere schans, die vlakbij de Kuunder was ingericht.

Verder dan Oldeberkoop zijn de Bisschoppelijke troepen trouwens niet gekomen. Eind augustus 1673 dropen de vreemde troepen weer af. De Bekhofschans werd onmiddellijk weer in de oude staat hersteld en opnieuw door Friese soldaten bezet. Aan een periode, die ook in onze omgeving zeker veel ellende heeft veroorzaakt, kwam daarmee een einde.

In het jaar 2007 werd de Bekhofschans helemaal opgeknapt. Bij de schans staat nu ook een fraai informatiebord waar de bijzonderheden over de schans op staan vermeld. Op de schans staat een hele oude eikenboom, waarmee het slechter en slechter gaat. Dat is erg jammer, want die prachtige oude boom was mede beeldbepalend voor het mooie gebied. Ga maar gauw eens een keertje kijken!

Rietvlechtdorp Noordwolde

Noordwolde is het vlechtdorp van Nederland.

In de 18^e eeuw leefden bewoners van dit dorp vooral van de turfopbrengst. Toen de inkomsten uit turf terugliepen leerde een Duitse arbeider de inwoners van Noordwolde manden te vlechten.

Sinds 1912 staat in Noordwolde de Rijksrietvlechtschool. In die tijd moesten kinderen vaak direct na de basisschool aan het werk. Een vak leerde je al werkende, als je geluk had. Een school in het dorp, waar je een vak kon leren en ook nog ontwerpen, bedrijfsrekenen en verschillende talen, dat was een hele verbetering.

De school bestaat niet meer, maar het gebouw wel. In het schoolgebouw zit nu het Nationaal Vlechtmuseum. Daar vind je de geschiedenis van Noordwolde en van het vlechtambt. En je kunt er zelf ook nog vlechten. Dus: wil je zelf een vlechtwerk of een speurtocht door de geschiedenis van Vlechtdorp Noordwolde maken?

Bezoek dan het Vlechtmuseum:

Mandehof 7, Noordwolde

www.vlechtmuseum.nl

Of bel: 0561 431885

maendag

deensdag

4

juli

week 27

5

juli

Die moet wel es een aoder laoten
(wat toegeven moeten; Blesdieke)

2011

Zunne op 05.27, zunne onder 22.01

woensdag

donderdag

6

juli

week 27

7

juli

Ik zal je de broek anmeten
(een pak op 'e huid geven; Wolvege)

2011

Grappies

Smoesien

Josine komt te laete op schoele.

‘Wat veur smoesien hej’ now weer, Josine?’ vragt meester.

Hiemende en poestende antwoordt Josine:

‘Meester, ik heb dit keer zó hadde lopen, da’k gien tied meer had heb om d’r iene te bedaenken!’

Duur

Tom is in de dierewinkel en wil weten hoevule as de gooldvissen kosten.

De winkelier zegt dat die € 3,00 et stok binnen.

Tom vint dat nogal vule en vragt:

‘Wat kosten dan de zulervissen?’

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muilik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Naemen van dieren

Hieronder zien jim een riegeltien naemen van dieren in et Stellingwarfs. Die dieren kuj’ allemaole zien bi’j een boerderi’je. Mar alle naemen missen iene letter. Kun jim de goeie letter invullen?

k . i e n

k . e

m o e .

p e e . d

. i n k e

s c . a o p

v a r . e n

vri'jdag

8

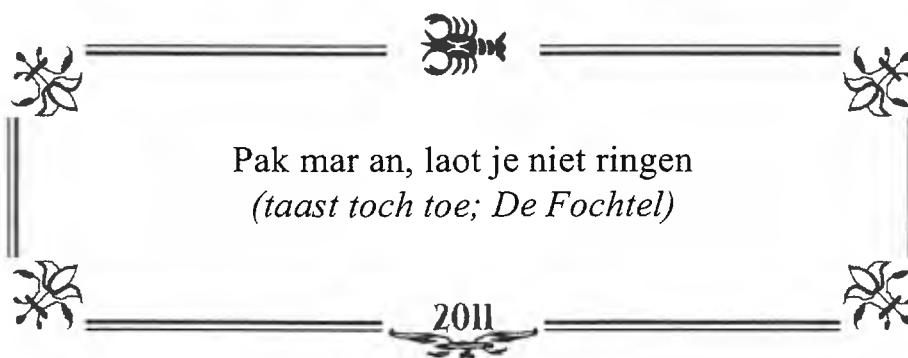
juli

week 27

zaoterdag

9

juli

Wereldbevolkingsdag

zundag

10

juli

week 27/28

maendag

11

juli

Uitdrukkingen in het Stellingwarfs

Waor haor zit kun gien hassens zitten

Dit gezegde wodde indertied opgeven deur woordeboekinfermaanten van Der Izzerd, mar misschien is et op meer plakken wel bekend. Et wodt wel es geruststellend zegd tegen iene die wat kael begint te wodden. Op 'e Hoeve zeggen ze dan wel *Op hassens gruuut gien haor*. Now, et is mar dat jim dat weten!

Mar d'r staon veul meer zinnegies in et Stellingwarfs Woordeboek, daor die belangrieke grieze onderdielen in veurkommen. Vaeke slaon die zinnegies op meensken die d'r blikber niet al te vule van hebben...:

Hi'j het een dikke kop, mar weinig hassens (Berkoop, Der Izzerd)

Die het ok een kop zonder hassens (Scharpenzeel)

Zien heufd is groter as zien hassens (Hooltpae)

Die vent het meer hassens an de kop as d'r in (Ni'jberkoop)

Misschien hebben ze ze wel, mar wo'n ze niet goed bruukt:

Die man het et een betien an de hassens (hi'j is een betien getikt, De Fochtel)

Hi'j is mit de hassens op 'e loop (id., Der Izzerd)

Die is 't ok in de hassens sleugen (hi'j kon wel gek wodden wezen, De Haule, Hooltpae)

Dat komt op 'e hassens an (daorbi'j moej' hiel diepe of vule naodaenken, Munnekeburen)

Aj' dat mar uut je hassens laoten (aj' et mar niet waogen dat te doen, Ni'jberkoop)

'k Kan d'r mit mien hassens niet bi'j (ik begriep d'r niks van, Der Izzerd)

Je de hassens breken (diepe over wat naodaenken, Ni'jhooltpae)

Ik kan de hassens d'r niet bi'j holen (ik kan de andacht d'r niet bi'j holen, Wolvege)

We holen d'r veur vandaege weer mit op, veurdat jim douk allegere *hassenpiene* hebben. Dat zeggen ze in Donkerbroek wel tegen piene in 't heufd...

Stamboomonderzuuk

Misschien willen jim wel greven in et verleden, mar niet naor buten toe mit een scheppien. Dat is et uutzuken van je stamboom misschien een idee. Op internet is geweldig vule te vienen. Mit veuroolden uut Friesland kuj' goed terechte op www.tresoar.nl. Daor gaot je zuuktocht al gauw weeromme tot 1811, doe de aachternaemen vaastelegd of anneumen wodden. Mar aj' d'r wat meer tied in stikken koj' vast nog wel veerder weeromme in de tied. Butendat hebben hiel wat meensken, die al op onderzuuk west binnen een eigen webstee. De kaans is groot daj' her en der ansluting vienen.

Aj' meer weten willen over je veurooldem, bi'jglikeks hoe ze leefden en wat ze deden, dan zij' liekewel op den duur wel je huus uut en naor archieven toe moeten.

Sjoerd Hoogenkamp

Zunne op 05.34, zunne onder 21.56

deensdag

12

juli

week 28

woensdag

13

juli

Antrouwd is angescheten
*(aj' trouwen kriej' ok de familie d'r bi'j
en da's niet altied lieke aorig; Steggerde)*

2011

Volle Maone 08.40

donderdag

14

juli

week 28

vri'jdag

15

juli

Et is een ondeugend aosien
(een ondeugende jonge; Berkoop)

2011

Anna en Kellie

Et asiel (1)

As Anna die dag uut schoele komt, regent et. En niet een betien ok. Anna draeft zo hadde ze kan naor Kellie.

As ze bi'j zien huus is, zicht ze heur kammeraod niet. Ze lopt naor de deure en belt an. Et vrouwgien van Kellie dot eupen.

'Ha, die Anna,' zegt ze. 'Kom d'r gauw in, Kellie is ok binnen.'

As Anna in de kaemer komt, komt Kellie heur al integen. De hond wiemelstat en drokt de kop onder Anna heur haand. Kellie is bliede dat Anna d'r is. Hi'j verveelt him een betien. De hieltied binnen zitten, vint hi'j niks.

Anna pakt een stoel. Ze gaot naost de maand van Kellie zitten en aakt him over de kop.

Dan zicht ze an de mure een foto hangen. Op die foto staot Kellie.

'Wat een mooie foto is dat,' zegt ze tegen et vrouwgien van Kellie.

'Ja, hen,' vint de vrouw. 'Doe die foto maekt is, woonde Kellie nog mar krek bi'j oons. We hadden him daor nog an de riem. We weren bange dat hi'j anders misschien votlopen zol. Votlopen naor zien oolde plak.'

'Woonde Kellie dan niet altied bi'j jim?' vragt Anna.

'Nee,' antwoordt et vrouwgien van Kellie. 'Kellie komt uut een asiel. Kellie was haost vuuf maonden doe hi'j bi'j oons kwam. Hi'j had al een hiel posien in et asiel zeten. Daorveur woonde hi'j op een boerderi'je. Mar die meensken verhuusden naor een flat. Daor kon Kellie niet naor toe.

Daoromme braochten ze him naor et asiel.'

Lees veerder op et volgende blattien.

Et asiel (2)

Anna kikt mit grote ogen naor heur kammeraod. Dat wus ze allegere niet.

'Mar hoe is Kellie dan bi'j jim kommen,' wil ze graeg weten.

'Now, wi'j wollen graeg een ni'je hond,' vertelt et vrouwgien van Kellie. 'Oonze veurige hond was dood. Doe belden we naor et asiel. En vreugen as ze ok een lieve hond veur oons hadden. Iene die ok nog een betien groot en waeks was.'

'Dan is Kellie krek wat veur jim,' zeden de meensken van et asiel. 'En Kellie wil oe zo graeg een ni'j plakkien. Kellie kan hielemaole niet tegen et asiel. As hi'j hier blijft gaot hi'j misschien van ellende wel dood. Kom mar zo gauw meugelik es kieken.'

'De volgende dag gongen we mitien henne,' vertelt de vrouw veerder. 'We vreugen vot-en-daolik naor Kellie. En daor zat hi'j. Hiel zielig en alliend in een hokkien. Mar zien ogen begonnen een betien te blinken. Te blinken van hoop. De baos en ik weren mitien verkocht. En zo stapte Kellie even laeter bliede in de auto. Een ure laeter was hi'j bi'j oons thuus.'

'Mar weet ie wat zo nuver is, Anna,' gaot de vrouw veerder. 'Kellie wil now mit gien stok meer in de auto. Zol hi'j toch bange wezen dat wi'j him ok weer votbrengen?'

'Misschien wel,' mient Anna. 'Mar niet bange wezen, heur Kellie,' gaot ze tegen de hond veerder. 'Ie blieven veur altied hier. En ik blief elke dag bi'j jow kommen.'

Kellie ligt in de maand te soezen. Hi'j kniepoogt Anna es even an. En hi'j daenkt: jim hebben mi'j goed begrepen. Mar ik wol dat et niet meer regende, dan konnen we lekker tegere buten speulen!

Sietske Bloemhoff

zaoterdag

16

juli

week 28

zundag

17

juli

Iene rotte appel in de maande
Maekt de hiele maand tot schaande
(Donkerbroek, Blesdieke)

2011

Begin van de hoonsdaegen

maendag

18

juli

week 29

deensdag

19

juli

Die warkt van de vroege morgen tot de laete aovend
(de hiele dag, altied; Ni 'jberkoop)

2011

(Kopieerblatten)

Stellingwarfs muilik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Je ziet een rijtje woorden in het Stellingwarfs. Die woorden hebben allemaal met de boerderij te maken. Wil jij de woorden in het Nederlands vertalen?

botter	_____
waegen	_____
peerd	_____
kiepehokke	_____
trekker	_____
pinke	_____
huj	_____
schure	_____
haene	_____
dong	_____

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Koold

Middenin de zommer een kelinderblatten dat over *koold* gaat? Ja, omdat we hopen dat et now zok lekker waarm weer is, dat jim heerlijk van zoe'n koold blatten opfrissen! En reken mar, dat d'r ok mit dit woord mooie zinnegies en gezegden binnen:

'k Bin stief van de koolde (Blesdieke)

Zo koold as ies (verspreid)

Zo koold as een stien (verspreid)

Zo koold as een bok (De Fochtel, Der Izzerd, Else, Hooltpae, Ni'jberkoop, Steggerde)

Zo koold as een kikkerd (Donkerbroek, Ni'jberkoop, Spange)

Et woord kan liekewel neffens et Stellingwarfs Woordeboek ok betekenen:

'onbewogen, volstrekt bedaard':

't Lat him Siberisch koold (Ni'jhooltpae)

Et raekt me de koolde kleren niet (Buil)

Dat ligt mi'j koold, we bin toch gien familie (Donkerbroek)

Of 'ongevoelig, kil tegenover anderen':

Wat is die vrouw koold in 't ankommen, daor moej' niet kommen veur wat begrip (Donkerbroek)

Al starft d'r iene, hi'j blijft d'r wel koold onder (Ni'jberkoop, Spange)

Da's ok een koolde, zo had as een bikkel (De Hoeve)

Zunne op 05.43, zunne onder 21.48

woensdag

20

juli

week 29

donderdag

21

juli

Laeste Kertier (maone) 07.02

vri'jdag

22

juli

week 29

zaoterdag

23

juli

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

Maotighied

Grappies

Deksel

Jeroen het een schildpad kregen.
Zien zussien bekikt et besien een posien en zegt dan:
'Hael dat deksel d'r es of, dan kan ik him aaien!'

Blaffen

Een joongien schrikt van een blaffende hond.
Et baosien stelt him gerust:
'Ie hoeven niet bange te wezen, ie kennen toch wel et spreekwoord:
Blaffende honden bijten niet?
'Jaowel,' zegt et joongien,
'mar ik weet niet as die hond et ok kent!'

zundag

24

juli

week 29/30

maendag

25

juli

As 't niet kan zo 't moet, dan moet et mar zo et kan
(*Berkoop, Ni'jberkoop*)

2011

Zunne op 05.53, zunne onder 21.38

deensdag

26

juli

week 30

woensdag

27

juli

Et is de achterdeure uut
(*wodt zegd aj' bi'jglieks domme dingen daon hebben;*
Steggerde)

2011

Om veur te lezen
Aachter 't gaas (*Herma Stroetinga*)

Vlakbi'j de Hollebomebos staot de kienderboerderi'je 'Tip-Top'.
Op de boerderi'je wonen twee ponnies, een ezel, wat geiten, een peer varkenties en tien knienen. Die knienen wonen in een hiel mooi en hiel groot knienchokke. En die knienen kun lekker draeven en speulen op et grösveld veur dat hokke. Om et grösveld henne zit gaas, want de knienegies meugen vanzels niet votlopen. Gelokkig willen ze ok hielemaole niet votlopen. Ze hebben et op kienderboerderi'je 'Tip-Top' prima naor de zin!
Vandaag zitten d'r gien tien knienen achter et gaas, mar elf! De elfde knien is Knienegien Snuffel. Hi'j zit aliend in een hoekien en goelt.
'Snuffel,' heurt hi'j inienen. 'Bin ik,' snokt Snuffel en veegt zien traonen vot.
'Karel Kri'je!' ropt hi'j. 'Man, wat bin ik bliede dat ik je zie!
'Dat kan ik ok zeggen,' antwoordt de kri'je. 'Et hiele Hollebomebosvolk lopt al uren naor je te zuken! Hoe kom ie hier bi'j al die knienen terechte?'
'Ik wol hier gewoon even wat rondkieken. En veurdat ik d'r op verdocht was, greep de oppasser van 'Tip-Top' mi'j bi'j et nekvel en zette mi'j op dit knieneveltien. Achter 't gaas. Mar ik wil d'r weer uut, Karel! Ik wil d'r weer uut!'
'Daor zorg ik veur, Snuffel. In dit hoekien zitten blieden, dan hael ik hulpe,' zegt Karel Kri'je. En vot vliegt hi'j! De Hollebomebos in!
Een posien laeter komt d'r een hiele koppel zwatte kri'jen an vliegen. Ze dregen allemaole een dikke wottel in de poten. Die wottels laoten ze op et knieneveltien valen. Een hiel aende bi'j Snuffel uut de buurt. De tien knienen van de kienderboerderi'je stoeven mitien op de lekkere, sappige wottels of! En dus zien ze niet dat twee van die sterke, zwatte kri'jen tegere een leddertien dregen. Een leddertien van touw. Mit dat touwleddertien vliegen ze naor Knienegien Snuffel toe. As een haeze klimt de knien tegen et leddertien op! Dan vliegen de beide kri'jen, mit Snuffel op de ledder tussen heur in, naor de zaandvlakte in de Hollebomebos. Daor zicht et zwat van de hatten, haezen, knienen, stiekelvarkenties, voegels en nog veul meer bosbewoners. En die beginnen allemaole hiel hadde te klappen en te juichen as Knienegien Snuffel van de touwledder ofspringt.
'Stilte graeg!' ropt Karel Kri'je. 'Luuster even naor oonze Snuffel!'
En die zegt: 'Allemaole bedaankt veur et zuken naor mi'j. En kri'jen, jim bedaank ik veur et redder van mi'j! Applaus veur jezels!'

Spraokverwarring

Een grote Duutse hedder,
de hiemhond van Garriet-Jan en Griet,
had een groot perbleem,
hi'j verstont de buurhond niet.

Hi'j perbeerde et in Duuts en Hollaans,
mar hi'j kreeg mar gien respoons
op ich en ikke, schön en mooi,
hi'j vun 't aenlik mar bar hoons.

Gutenmorgen en lekker eten,
gromde hi'j zien buurman toe.
Die haelde doe de schoolers op
en zee gien bah of boe.

De hedder wodde kwaod en blafte,
ie bin een stom stok vee.
Doe blafte et ere hontien,
je parle français, je suis un bouvier!

Jan Veldhuizen

donderdag

28

juli

week 30

vri'jdag

29

juli

Rap van achteren wezen
(last hebben van diarree; Berkoop)

2011

Ni'je Maone 20.40

zaoterdag

30

juli

week 30

zundag

31

juli

Niet veerder springen as dat je aarms lang binnen
*(niet meer doen (willen) as daj' daenken daj' an kunnen;
Buil)*

2011

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muulik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Je ziet hier een rijtje namen van dieren in het Stellingwarfs. Die dieren kunnen allemaal op een boerderij voorkomen. Maar er is iets mee aan de hand. Ze missen allemaal één letter. Kun jij de juiste letter invullen?

g a . n z e

k . i e n

g . i t e

k . e

. a e n e

m o e .

h o . d

p e e . d

k a . f i e n

. i n k e

k a t . e

s c . a o p

k i e . e

v a r . e n

De Scheene

Als je vanaf Wolvega richting Kuinre rijdt kom je over de Helomavaart. Die streek van de gemeente Weststellingwerf heet de Westhoek. In de Westhoek vind je het prachtige natuurgebied Rottige Meenthe. Het is van oorsprong een moerasgebied dat vroeger in verbinding stond met de moerasgebieden in Noordwest-Overijssel. In de Rottige Meenthe kwam tot voor kort nog de rode vuurvliinder voor, een uiters zeldzame vlindersoort. Bij het prachtige natuurgebied vind je ook het stroompje de Scheene, waarvan niet echt bekend is of het gegraven is of misschien toch een natuurlijk riviertje. Bij de Scheene langs loopt een heel mooi en oud voetpad, en aan dat voetpad staan vooral wat kleinere huizen. Vroeger woonden daar vissers en turfgravers, het was toen best een arme streek. In één van de huizen heeft een tijdlang een schilder gewoond, dat was Dirk Kerst Koopmans. Hij heeft heel veel in die omgeving getekend en geschilderd. Dirk Kerst Koopmans werd daarom ook wel de schilder van de Scheene genoemd. Tegenwoordig zijn er in het gebied vaak verschillende kunstuitingen, zoals de Scheene-Kunst-Route. Maar ook als er verder niets is, blijft het zeker de moeite waard om dit prachtige 'Venetië van Weststellingwerf' eens te bekijken!

Oogstmaond
Begin Ramadan

maendag

1

augustus

week 31

deensdag

2

augustus

Zunne op 06.03, zunne onder 21.27

woensdag

3

augustus

week 31

donderdag

4

augustus

Stellingwarfs Volkslied

Bijna elk land en elke provincie heeft z'n eigen volkslied. Ook de beide Stellingwerver gemeenten hebben een volkslied. Dat werd lang geleden geschreven door één van de eerste schrijvers in het Stellingwarf: Hendrik Johannes Bergveld.

In 't Stellingwarver laandschop
mit greide bouw en struuk,
mit wallegies en heide,
mit overoold gebruik,
mit essen en mit maoden,
mit vaorten, sluus an sluus,
in 't laand van Lend' en Tjonger
daor vulen wi'j oons thuus.

Wi'j bin gien echte Friezen,
mar ok gien Drenten meer,
mar in oons dörp of buurtschop,
daor helpen wi'j mekeer.
En waor wi'j ok belanen,
d'r blift een sterke baand
mit oons geboorteplakkien
oons Stellingwarver laand.

Kleur in Stellingwarver voegelnaemen

Veur een protte voegels bin d'r Stellingwarver benaemings, en bi'j de Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop holen ze daor een lieste van bi'j. Tal van Stellingwarver voegelnaemen bin vanzels, krek as de plaantenaemen, in et Stellingwarfs Woordeboek weeromme te vienen. Mar soms kriegen ze daor in Berkoop nog benaemings binnen die niet in et Stellingwarfs Woordeboek weeromme te vienen binnen. Dat komt, omdat ze in de tied dat de vierdielige serie woordeboeken schreven wodden, nog niet bekend weren bi'j de schriever d'r van. Dat was bi'jglike et geval bi'j *schele vinke*, een naeme die op 'e Miente bi'j Noordwoolde bruukt wodde veur de geelgors. Vroeger kwam dat voegeltien een boel in die omkrieten veur. De *schele vinke* wodt op ere plakken ok wel *gele vinke* nuumd.

Et is aorig om te zien hoe vaeke een benaeming veur een voegel te maeken het mit een kleur. Om mit de kleur geel deur te gaon: een infermaant veur et Stellingwarfs Woordeboek uut Berkoop gaf de volgende veurbeeldzin *De geelmuske haj' vroeger bi'j de huzen, die loerde op kiepevoer*. Warschienlik wodde mit dat voegeltien de 'Europese kanarie' bedoeld.

Et roodbossien kent iederiene wel. Mar wussen jim dat ze in Spange en Steggerde de koolmeze wel *geelbossien* numen?

Infermaanten uut vier Stellingwarver dörpen gavven een mooie benaeming veur de zangliester. In Berkoop, De Haule, Else en Nijhooltpae numen ze die mooie zanger wel *geelvleugeltien*.

vri'jdag

5

augustus

week 31

zaoterdag

6

augustus

zundag

7

augustus

week 31/32

maendag

8

augustus

Grappies

Zaegen

Tom gaot mit zien heit naor een koncert veur vioelen.
Hi'j vint d'r hielemaole niks an en zegt:
'Heit, as die meensken heur kissies allegere deurzaegd hebben,
zuwwe dan mar naor huus toe?'

Hadde-op

Mem vragt an Josine wat ze lest.
'Dat weet ik niet,' zegt Josine.
'Hoe kan dat now,' vragt mem.
'ie bin ja hadde-op an et lezen?'
'Klopt,' zegt Marieke, 'mar ik luuster zels niet.'

Pieter Stoefzaand (Stuyvesant)

Pieter Stoefzaand wodde 400 jaor leden geboren in West-Stellingwarf. Hi'j kon goed leren en gong naor de universiteit. Hi'j droomde d'r van om naor vere lanen te gaon en gong daaromme warken bi'j de 'Verenigde Westindische Compagnie'. Die compagnie was een groep meensken die haandelde mit koopluden in vere lanen. De V.W.V. kocht en verkocht veul spullen in Amerike.

In 1643 wodde Pieter Stoefzaand baos over et eilaand Curacao. Dat mos bescharm d'weden tegen de Spanjaarden. Die hadden et eilaand Sint Maarten al ofpakt van de Nederlaanders en dat zat Pieter niet lekker. Mar bi'j een anval van de Spanjaarden scheuten die Pieter in zien bien. Et zag d'r min uut en doe kreeg Pieter een hoolten bien.

Vervolgens gong Pieter Stoefzaand naor Noord-Amerike. Daor lag een gebied dat 'Nieuw Nederlaand' nuumd wodde. Al gauw ontston d'r deur Pieter zien aktiviteiten een ni'je stad en dat wodde 'Nieuw Amsterdam'. Mar ok daor driegde geveer. Dit keer laggen de Engelsen op de loer. Et lokte niet om de stad te verdedigen, en zo wodde Nieuw Amsterdam inneumen deur de Engelse hertog van York. En jim snappen et al: vanof doe hiet de stad New York!

Sund begin dit jaor het jim schoele een prachtig boekien over Pieter Stoefzaand. Et wodde schreven deur histotolk Frank Spijkers van Buil en uutgeven deur de Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop. Aj' et nog niet lezen hebben: gauw een keertien doen!!

deensdag

9

augustus

week 32

woensdag

10

augustus

Hi'j het een boel aosem
(hi'j kan et financieel wel an; Spange, Der Izzerd)

2011

donderdag

11

augustus

week 32

vri'jdag

12

augustus

Now, et is een mooie aorigheid
(kuj' zeggen as d'r wat is dat je niet anstaot; Steggerde)

2011

De buurtschappen van Oosterwolde (1)

Om Oosterwolde heen liggen zestien verschillende buurtschappen. Zo'n buurtschap is een hele kleine woonkern, die soms maar uit één boerderij en een paar huizen bestaat. Van sommige van de buurtschappen bij Oosterwolde is trouwens weinig terug te vinden, die zijn al opgeslokt in het steeds groter wordende dorp. Maar sinds 2009 zijn er bij alle buurtschappen informatieborden geplaatst waarop over de historie van de buurtschap een en ander te lezen is. Op een paar borden wordt over meerdere buurtschappen verteld, zodat er met elkaar dertien borden geplaatst zijn. Vaak zijn er op de borden ook hele mooie oude foto's te zien.

Bij maar weinig dorpen zijn zoveel buurtschappen te vinden als bij Oosterwolde. Oosterwolde is alleen daarom al een uniek dorp. Zou je alle buurtschappen graag een keertje willen bekijken? Dat kan dan heel goed met behulp van de speciale routegids die daarvoor geschreven is.

Je kunt de route het beste op de fiets volgen, de route is 26 kilometer lang. In de gids wordt precies verteld waar je langs moet, maar er is ook veel informatie over de omgeving in te lezen. Bovendien zijn van alle buurtschappen de informatieborden in het boekje afgebeeld. Als je met school de route wilt gaan fietsen en je school heeft de routegids niet, dan kan deze afgehaald worden bij de Stellingwarver Schrieversronte in Oldeberkoop.

Lees verder op het volgende blaadje.

De buurtschappen van Oosterwolde (2)

Hieronder zie je de Stellingwarver namen van de buurtschappen bij Oosterwolde:

Boekeste	Lohuus
Buttinge	Nanninge
De Kaamp	Praninge
De Knölle	Rikkinge
Hogeduurswoold	Schrappinge
Klaozinge	Steginge
Medhuzen	Venekoten
Legeduurswoold	De Weper en de Weperpoolder

Zijn er bij jouw dorp ook buurtschappen te vinden? Zoek die maar eens op!

zaoterdag

13

augustus

week 32

zundag

14

augustus

Aovendrood mooi weer an boord
Morgenrood waeter in de sloot
(*Buil, De Fochtel, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae*)

2011

Maria Hemelvaort (r.k.)

maendag

15

augustus

week 33

deensdag

16

augustus

Wie himzels beweert, beweert gien rottige appel
(*Berkoop*)

2011

Verstaand

Ie hebben d'r gien verstaand van wat veur aorige zinnegies en uutdrokkings aj' bi'j et woord *verstaand* in et Stellingwarfs Woordeboek vienen kunnen! Lees mar es mit en *blief d'r even mit je hiele verstaand bi'j!*

Aj' *een verstaand hebben as een ieken stobbe*, dan is dat niet zo best en aj' *meer verstaand om de kop hebben as in de kop* dan bi'j' ok niet al te snugger. As iene argens over praot asof hi'j d'r verstaand van het, dan wodt d'r wel es zegd *Hi'j het d'r liekevule verstaand van as een bolle (stier) van de noordsteern*.

Iene die een betien getikt is, het *een bekrompen verstaand*, mar iene die *een groot verstaand* het, now, daar zit et wel goed mit. En, wees gerust, *et verstaand komt mit de jaoren!*

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

In bad

Zunne op 06.26, zunne onder 21.00

Aende van de hoonsdaegen

woensdag

17

augustus

week 33

donderdag

18

augustus

Daor hej' heur ok al weer mit et gat in de aarm
(ze is d'r al weer es op uut, zoas meerstentieds;
De Fochtel)

2011

Begin Kattedaegen

vri'jdag

19

augustus

week 33

zaoterdag

20

augustus

Beter riek te leven en aarm te starven
(*Blesdieke*)

2011

Uut de Stellingwarver netuur

Klokheide

Klokheide is de Stellingwarver naeme veur de *klokjesgentiaan*.

Vroeger kwam dat prachtig blauwbluuiende plaantien hier bi'j omme aorig algemien veur.

Tegenwoordig is et, jammer genoeg, een zeldzeme en daaromme bescharmde plaante.

Ie zaggen de klokheide veural in de heidevelden.

Hiel vroeger zol de klokheide bruukt wezen as geneesmiddel bi'j longziekten en aandere, besmettelike ziekten. Mar ok aj' bi'jveurbeeld beten of steuken weren deur vergiftige dieren!

De klokheide bluuit in disse tied van et jaor.

Op wat ooldere heidegronden kuj' ze hier en daor nog bluuien zien, o.e. op 'e Miente bi'j Noordwoolde.

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muuilik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Trek een streep tussen de woorden die volgens jou bij elkaar passen:

ekster

hiete

zaand

sni'j

speultuun

melk

kaemer

schoele

heit

auto

winter

schommel

koe

gebouw

mem

voegel

dunen

vuur

verkeer

huus

Aende Kattedaegen
Laeste Kertier (maone) 23.54

zundag

21

augustus

week 33/34

maendag

22

augustus

Hi'j raost Aeken en Keulen bi'j mekeer
*(hi'j raost moord en braand;
Oolde- en Ni'jlaemer, Spange, Blesdieke)*

2011

Zunne op 06.37, zunne onder 20.45

deensdag

23

augustus

week 34

woensdag

24

augustus

Die is zo onsjogge, et is een aartse lillikerd
(die persoon is vreselik lillik; Ni'jberkoop)

2011

Pille

Een 'pille' is, dat weten jim wel, een 'tabletvormig geneesmiddel'. Wat ze je niet leveren in 't aptheek bin pillen in aandere betekenis-sen. 'Pille' kan in et Stellingwarfs ok een dikke plakke brood wezen, een dik boek, een zwaore klus of een schop onder je gat.

Mar wus ie dat in oonze omgeving de dokter ok wel 'de pille' hiet? D'r wodt dus wel weg: 'De pille komt d'r an', en 'We hebben de pille beld'. Grappig bedoeld wodt d'r wel zegd: 'We kun niet ziek wodden, want de pille is op vekaansie'. Dat hooft in dat de dokter op vekaansie is. En de aptheeker? Die hiet wel 'de pilledri'jer' op zien Stellingwarfs!

Henk Bloemhoff

Stellingwarver spreuken

Je ziet hier een aantal spreuken in het Stellingwarfs. Ze zijn een poos geleden allemaal opgetekend bij de Stellingwarver volksverhalen-verteller Wube Lamers van de Kuunderwal. Wat betekenen ze volgens jou?

Waore woorden klinken zelden mooi

Wies is hi'j die van aanderen leren wil

*Bezuuk brengt altied bliedschop an,
is 't niet bi'j 't kommen, dan wel mit gaon*

Roddelen is de kracht van de zwakke

Kritiek het nog nooit eigen prestaosies verbeterd

Kaekelen kan iederiene, mar eier leggen?

*Wees opgeruimd en zuuk naor et beste en laot de musken mar
tsjilpen*

donderdag

25

augustus

week 34

vri'jdag

26

augustus

Ik wil daor gien aarmoede mit kriegien
(gien vervelende situaosie deur kriegien; Scharpenzeel)

2011

zaoterdag

27

augustus

week 34

zundag

28

augustus

Je riek rekenen en aarm tellen
*(een boel lef hebben, mar niks veurstellen, niks hebben;
De Fochtel, Ni'jberkoop)*

2011

Om veur te lezen
De brilleglasstokkies (Trudy Stroetinga)

De keboolterties Pim en Pamme lopen in de Hollebomebos. Pim dreegt een jutezak. Ze bin op weg naor een grotmeenskebrille. Die brille zaggen ze liggen onder de baank bi'j et bosmeertien. As ze bi'j de brille binnen schoeven ze die in de jutezak. Dan slepen ze de zak mit de brille, tussen heur in, naor et keboolterhuus. Op et straotien houwt Pim mit heit zien grote biele de brille in de zak an gruzelementen. Pamme legt een koppeltien kraanten op de grond. Op die kraanten schudden ze de jutezak leeg.

'Et mooiste stokkien brilleglas is veur pake Krummel, hen?' stelt Pim veur. Naor een posien zuken hebben ze allebeide een stokkien glas uutkeuzen. 'Welk stokkien geven we now an pake?' vragt Pamme. 'Dat van jow of mienend?'

'Gewoon beide stokkies,' vint Pim. 'Het pake iene op reserve. Toch?'

'Goed idee, Pim! Kom! Gauw naor pake!' zegt Pamme.

Pake Krummel zit in zien ooldemannegiesstoel. Veur et raem. De Hollebomeboskraante ligt op zien schoot. Pake zicht wat bewegen. Veur 't raem langes. 'Wie mag dat now wezen,' mompelt h'j. Wat laeter heurt hi'j de deure eupen gaon en 'Dag pake Krummel!' zeggen. 'Kienderties toch! Kommen jim d'r an? Wat mooi, ja.'

'Zat pake de kraante te lezen?' vragt Pim.

'Ja kiend, zo goed en zo kwaod as dat gaot, hen. Jim oolde pake begint wat mit de ogen te sokkelen,' antwoordt pake Krummel.

'Misschien dat dit pake helpen kan bi'j 't lezen,' zegt Pamme. Hi'j gefte de oolde keboolter een stokkien brilleglas.

'Wat ja een mooi stokkien glas, jonges,' zegt pake. 'Daor zal ik vast vaeke naor kieken.'

'Daor moet pake niet náór kieken! Daor moet pake déúr kieken!' zegt Pamme. 'En dan moet pake de kraante onder dat stokkien glas hopen.'

En dat dot pake Krummel. Dan ropt hi'j verbaosd: 'Wat zuwwe now kriegen! Is dit toverglas? Ik kan zonder muute lezen wat d'r staot. "Morgen schijnt de zon en blijft het droog!"'

Straolende van bliedschop lest pake had-op veerder.

Mar de keboolterties heuren dat niet meer. Die bin op de ti'jen et Krummelhuus uutlopen.

'Pamme,' begint Pim zo gauw as ze buten binnen. 'Zullen wi'j alle Hollebomebossers die niet meer goed zien kunnen een stokkien brilleglas brengen?'

'Goed idee! Wi'j hebben nog genoeg,' antwoordt Pim.

Vrolik zingende huppelen de keboolterbruurties weeromme naor heur keboolterhuus.

Grappies

Dweil

Twie skeletten gaon naor et kefé.
Et iene skelet bestelt twie kola.
Et ere skelet zegt:
'Doe d'r mitien ok mar een dweil bi'j!'

Hadde lopen

Jeroen en Tom bin op vekaansie mit een tentien in Afrika.
As et tentien staot gaon ze hoolt zuken veur een vuurtien.
Inienen zien ze een lieuw.
Jeroen klimt hadde in een boom en zicht dat Tom ronties lopt om de tente.
'Pas op, Jeroen,' raost hi'j. 'De lieuw zit vlak achter je!'
'Hindert niet,' poest Jeroen, 'ik lig toch minstens drie ronties veur.'

maendag

29

augustus

week 35

deensdag

30

augustus

Die verkocht aepekool
(die praot onzin; Steggerde)

2011

Zunne op 06.49, zunne onder 20.30

Fruitmaond

woensdag

31

augustus

week 35

donderdag

1

september

D'r komt een schip mit zoere appels an
(een flinke bujje; verspreid, onweersbujje; Steggerde)

2011

De boerderijen in Oost- en West-Stellingwarf door de eeuwen heen (1)

Stellingwarf was in de Middeleeuwen één groot gebied en vooral gericht op Drenthe en Noordwest-Overijssel, waar het eerder ook toe behoorde. Het is daarom niet verwonderlijk dat de Stellingwarver boeren op dezelfde manier hun bedrijf voerden als de boeren uit de aangrenzende Saksische streken.

Zo worden hier aan het eind van de Middeleeuwen dus de eerste Saksische boerderijen gebouwd, met uitzondering van de Westhoek van West-Stellingwarf. In die streek vindt je veel meer de stelpboerderijen. Tot in de negentiende eeuw worden de Saksische boerderijen nog gebouwd. Halverwege de achttiende eeuw komt echter de Friese bouwvorm meer en meer naar voren, zodat de bouw van het oude Saksische type nagenoeg verdwijnt.

Niet elk Saksisch boerenhuis is gelijk aan het andere, maar in grote lijnen hebben de Saksische boerderijen veel overeenkomsten. Aan met name het *bientwark* (gebint) is te zien of er sprake is van een Saksische bouw. Het *bientwark* is de constructie van balken en palen, waar eigenlijk de hele boerderij op 'rust'.

Lees verder op het volgende blaadje.

De boerderijen in Oost- en West-Stellingwarf door de eeuwen heen (1)

De horizontale *bientbalken* (gebintbalken) worden door middel van een *pen-en-gat* constructie aan de *stielen* (gebintstijlen) verbonden. De *stiele* is één van de twee staande palen van een *biente*. De beide uiteinden van een *bientbalke* worden wat smaller gemaakt en door een gleuf in de *stielen* geschoven. Vervolgens worden ze aan de buitenkant met houten pennen vastgezet, zodat de *biente* niet meer uit elkaar kan vallen. Ze worden als het ware met elkaar verankerd. Dit gebint wordt om die reden een ankerbalkgebint genoemd. Meerdere *bienten* vormen tezamen het *bientwark*.

Bij een gebint van de Friese bouwvorm ligt de horizontale balk juist óp de stijlen en worden zo met elkaar gekoppeld. Dit wordt daarom een koppelbalkgebint genoemd.

Een tweede opmerkelijk verschil met de Friese bouwvorm is de stalruimte. De Friese boerderij heeft de koeien in de grupstal staan en bij de Saksische boerderij staan de koeien oorspronkelijk in de potstal. Die manier van stalling heeft te maken met wat voor soort bedrijf wordt uitgeoefend. Bij de boerderij met grupstal gaat het vooral om de melkopbrengst, terwijl het bij de boerderij met potstal met name om de mest van de koeien te doen is.

Sietske Bloemhoff

vri'jdag

2

september week 35

zaoterdag

3

september

Alle gekhied in een deusien,
want op een stokkien raffelt et of
*(wodt zegd om de naodrok d'r op te leggen daj' niet op een
ofspraoke weeromme kommen willen; Ni'jhooltpae)*

2011

Eerste Kertier (maone) 19.39

zundag

4

september week 35/36

maendag

5

september

Een kop as een almenak
(een hiel goed geheugen; verspreid)

2011

Boerderijen in de Westhoek van West-Stellingwarf

De Westhoek van West-Stellingwarf neemt, wat betreft de bedrijfsvoering en daarmee de bouw van de boerderij, een aparte plaats in. In tegenstelling tot de rest van de Stellingwerven was in de Westhoek de veehouderij van grotere betekenis dan de akkerbouw. Je kunt daarom aannemen dat vanaf de Middeleeuwen in die streek de grupstal zich verder ontwikkelde. Ook wordt er wel gesproken over de zogenaamde 'Overijsselse' stal, die in de Westhoek wel voorgekomen moet zijn. Het is alleen niet duidelijk wat daar precies mee werd bedoeld.

In 1640 telt Munnekeburen 32 boerderijen, Scherpenzeel 31, Spanga 42 en Nijetrijne 16, in totaal 121. In 1749 zijn daar nog maar 66 van over. Waarom dat zo is, is niet duidelijk. Het kan zijn dat, doordat de grondwaterstand hoger werd, het houden van een boerenbedrijf steeds moeilijker werd. Het kan ook zijn dat door de vervening in de Westhoek tal van boerderijen opgedoekt werden. Toch zijn er in 1718 nog veel stukken land, die zich uitstrekken van Ter Idzard tot Oldelamer en van Nijeholtpade tot aan Oldetrijne.

Van West-Stellingwarf is bekend, dat in 1830 60% van de grond uit wei- en hooiland bestaat, terwijl dat percentage in Oost-Stellingwarf nog geen 21 % bedraagt! Dat hoge percentage in West-Stellingwarf komt vooral door de veehouderij in de Westhoek. In het aangrenzende deel van het Friese Friesland is de veehouderij ook veel belangrijker dan de akkerbouw, zodat de boerderijvormen van die streken overeenkomen met die van de Westhoek.

Sietske Bloemhoff

Boerderijen in de negentiende en twintigste eeuw

In de negentiende eeuw en waarschijnlijk al veel eerder komen het kop-romptype, soms ook met een opkamer, en de stelp in de Westhoek van West-Stellingwarf voor. Later zie je deze twee boerderijvormen ook in de rest van de Stellingwarven veel meer.

Na de Tweede Wereldoorlog verandert er veel. Nieuwe ontwikkelingen in de bedrijfsvoering brengen ook een nieuwe vorm van bouwen met zich mee. Zo worden er 'loopstallen' gebouwd; dat zijn grote ruimten waar de koeien op veel strooisel los lopen.

Sinds 1960 worden er steeds meer ligboksenstallen gebouwd. Ook in zulke stallen lopen de koeien los, maar er zijn boksen in gebouwd, waar de koeien kunnen liggen. Om de koeien te kunnen melken, wat dat ondertussen niet meer met de hand maar machinaal gebeurt, worden de koeien in een doorloopmelkstal gebracht.

De boerderijen van de 21^e eeuw maken vooral gebruik van computergestuurde voer- en melktechnieken.

Sietske Bloemhoff

Zunne op 07.00, zunne onder 20.14

deensdag

woensdag

6

7

september

week 36

september

Internationaole Dag van et
Lezen en Schrieven

donderdag

vri'jdag

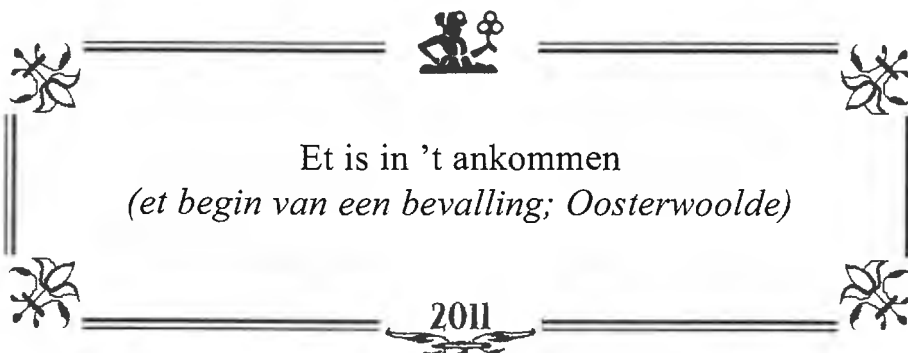
8

9

september

week 36

september

Grappies

Zaand

Twie iesberen kommen mekere tegen in de woestijn.
Dan zegt de iene iesbeer tegen de aandere:
'Et het hier zeker allemachtig vreuren.
Moej' mar kieken hoevule zaand ze strujd hebben om niet uut te
glieden!'

Zwemles

Een visker zit bi'j et kenaal te visken.
Dan komt d'r een pelisieman an en die zegt:
'Man, wat doej' toch.
Heb ie dat bottien mit *VERBODEN TE VISSSEN* niet zien?'
'Jaowel, agent,' zegt de man.
'Mar ik bin hielemaole niet an et visken.
Ik leer mien piere zwemmen!'

Franke Kooistra

Naemkaorties

Hieronder zien jim de naemen van zeven meensken. As jim de letters van die naemen deur mekaander husselen, verschiene d'r zeven naemen van dörpen. Die naemen bin in et Stellingwarfs! We helpen jim een hiel klein betien. Et gaot om Stellingwarver dörpen. Et eerste ligt in West-Stellingwarf, et twiede in Oost-Stellingwarf en zo gaot et om en om veerder!

1. Ale Mi'jner
2. E. Les
3. Brunie Munken -
4. Els van de Woor -
5. Hani'j te Pool -
6. Eppe Schal
7. Koert Stroese -

zaoterdag

10

september

week 36

zundag

11

september

Lach ie me uut?
(mit as meugelik antwoord: Nee, ik lache je an)
(Ni'jhooltpae)

2011

Volle Maone 11.27

maendag

12

september

week 37

deensdag

13

september

't Is hael an en krieg meer
(wodt zegd van een huusholing waor altied alles op is of van
iene die alles de hieltied opmaekt, mar wel de hieltied meer
wil; Else, Ni'jhooltpae, Wolvege, Ni'jberkoop)

2011

Mooie woorden in et Stellingwarfs

toolteren - schommelen

maltaepelig - gekheid en plezier makend, uitgelaten

druusken - opscheppen, zwetsen

fotselzak - iemand die met kleine pasjes en onbeholpen loopt

hoetelen - flink bestraffend toespreken

eigenwetig - gezegd van iemand die slecht wil luisteren

lichtkaans - wellicht, zeer waarschijnlijk

konkelfoezen - smoezen, stiekem bespreken

zaandzwelver - oeverzwaluw

Vlaggen, waopens, spreuke

Beide gemientewaopens tonen et faobeldier de griffioen. In et zegel van et Middelleuwse laand Stellingwarf vienen we ok zoe'n soort beest. Die zegel vertoont ok de spreuke *Oordiel rechtveerdig, jim kiender van et meensdom* (in et Latien).

De vlaggen bin een jaormennig nao de Twiede Wereldoorlog maekt. Ie zien weer de griffioen d'r in. Die van Oost-Stellingwarf staot naor et oosten, die van West-Stellingwarf naor et westen. De westelike griffioen kikt op et waopen en de vlagge aachteromme. Et liekt wel as staot hi'j op de vlagge in een kristelik kruus. Dat toont de oolde baand mit et bisdom Utrecht.

De oostelike vlagge het gien kruus, mar allienig een groot tekende griffioen.

De Stellingwarver kleuren bin rood en wit, dat bin ok de Saksische kleuren en ok die van Utrecht.

Zunne op 07.12, zunne onder 19.58

woensdag

14

september

week 37

donderdag

15

september

vri'jdag

16

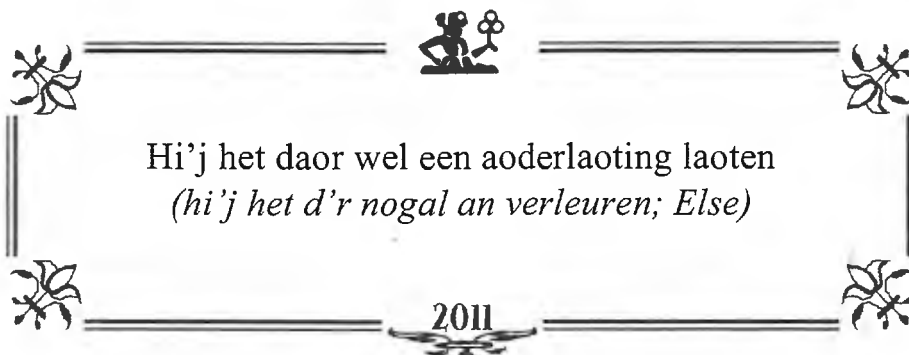
september

week 37

zaoterdag

17

september

(Kopieerblatten)

Stellingwarfs muulik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Probeer de volgende zinnnetjes in het Nederlands te vertalen:

1. Op de vlagge van Oost-Stellingwarf kikt de griffioen naor et oosten.

2. De westelike griffioen kikt op et waopen en de vlagge achteromme.

3. Et Stellingwarver volkslied wodde schreven deur H.J. Bergveld.

4. De naeme Stellingwarf wodde in 1309 veur et eerst schreven, veur zoveer we weten.

5. In Oost- en West-Stellingwarf staon mit mekere twaelf klokkestoelen.

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

'Kroje' is et Stellingwarver woord veur 'kruiwagen'. Dat dat vervoermiddel in oonze streek een boel gebruikt wodde, bliekt wel uut et feit dat d'r hiel vule gezegden en uitdrottings mit binnen. Jim lezen d'r hier een riegel veurbeelden van:

Iene veur de kroje spannen (iene aandere et wark opknappen laoten; verspreid)

't Geld wodt d'r mit de kroje in brocht (d'r komt een protte geld binnen; Der Izzerd, Hooltpae)

Op 'e kroje zitten (veuruutgaon in maotschoppelik opzicht, Steggerde)

Zo bried as een kroje (De Haule, Der Izzerd, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae, Oosterwoolde)

Hi'j lopt zo zwaor as een kroje (zegd van bi'jv. een fiets die zwaor lopt; Ni'jberkoop)

Zo stief as een kroje (De Blesse, Peperge, Wolvege)

Zo kroem as een kroje (De Fochtel, Ni'jberkoop, Scharpenzeel)

Zo dronkend as een kroje (verspreid)

Zo rond as een kroje (slim ronde schooldere hebben; Oosterwoolde)

't Komt d'r mit de schoppe in en 't gaot d'r mit de kroje weer uut (wodt wel zegd as iene een protte geld verdient, mar et nog hadder weer uutgeft; Else, Ni'jberkoop)

zundag

18

september week 37/38

maendag

19

september

Zo vlogge as een aol
(*Langedieke, Makkinge, Noordwoolde, Berkoop*)

2011

Laeste Kertier (maone) 15.39
Preensiesdag

Zunne op 07.23, zunne onder 19.41
Internationaole Dag van de vrede

deensdag

20

september week 38

woensdag

21

september

Hi'j het een aortien naor zien vaortien
(*een aord die liekt op die van zien heit;*
Buil, Ni'jhooltpae, Noordwoolde)

2011

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

Et geheime wapen

Waaromme as de blatties valen

Hee! Wie lopt daor over et raantien van et schut? Et is Frats, de katte. Hi'j springt mit een grote boge naor beneden en blijft staon te kieken naor een hopien brune blaeden dat op de grond ligt. Frats luustert goed. Et regent een betien. De druppen tikken op 'e dikke grune blaeden van de struke waor as et hopien onder ligt. Frats moet daoromme hiel goed luusteren. Zo goed, dat hi'j de aosem evenpies inholen moet. Heurt hi'j et goed? Goelt dat hopien blad?

'Miaauw... Wie goelt daor?' vragt Frats veurzichtig.

'Hey, Frats,' zegt et hopien blad verdrietig.

Frats lopt veurzichtig naor de blaeden toe. Hi'j snuffelt d'r evenpies an. Dan stikt zien vrund Freubel et koppien uut et hopien. De traonen in de ogen.

'Och heden,' zegt Frats, 'wat is d'r mit jow?'

'Now,' snikt Freubel, 'alle blatties valen van de bomen. Ik vien et zo zielig. De bomen weren altied zo mooi gruen. Huhuu...' goelt Freubel.

'Mar Freubel, daor hoej' toch niet omme te goelen!'

Frats haelt Freubel uut de blaeder en gaot naost 'm zitten.

'In de haast geven de bomen al heur blatties an de besies die in de bos wonen. Die koesen de hiele winter, dat hiet winterslaop, en van de ofvalen blaeder maken ze nussies. Zo bliieven ze noflik waarm en dreuge. Toegelijke mit de blatties valen ok ekkels, kestanjes en beukeneuties van de bomen. Die beweren de bosbesies in heur nussies, zodat ze ok eten kunnen as et te koold is of as d'r een bulte sni'j ligt.'

'Is dat echt waor, Frats?' Freubel goelt al niet meer.

'Ja heur, echt waor. En dan dommiet, as et veurjaor wodt, kriegen de bomen weer allemaole ni'je grune blatties. As daank.'

'Gelukkig. Ik bin bliiede veur de besies van et bos en veur de bomen. Mar ik bin now nat en koold. Ik bliieve liever in mien eigen husien de hiele winter bi'j de kachel liggen. En ik zal es even kieken of mien baosien al weer wat lekkers in mien bakkien stopt het. Tot kiek es!'

'Lekker koesen bi'j de kachel, Freubel!' ropt Frats. 'Tot kiek es!'

Mit iene sprong zit Frats weer op et schut. Hi'j lopt, mit kleine stappies, over et hooft vot. Waor zol hi'j hennegaon. Ok even lekker koesen? Tot kiek es, Frats.

Stien van Anne

Et begin van de haast 11.05 M.E.Z.T.

donderdag

22

september

week 38

vri'jdag

23

september

zaoterdag

24

september

week 38

zundag

25

september

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muilik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Namen van planten en bomen

Hieronder zie je een rijtje namen van planten en bomen in het Stellingwarfs. Ze groeien allemaal in onze streek. Maar met de namen is iets aan de hand. Ze missen allemaal een letter. Kun jij de juiste letter invullen?

b o t t e r . l o e m e
e k k e . b o o m
s . a r r e b o o m
. o e k o e k s b l o e m e
l . e s t e r b e i e
p i . k s t e r b l o e m e
b . u k e b o o m
p e e . d e b l o e m e

September

*Keuperen zunnestraolen kleuren
et verscheuten gruu.
An zwaorbelaeden takken
riept de weelderige zoemerbluui.*

*Een ienzeme roze,
vongen in ragfien zulver,
lokt een verdwaelde hommél.*

*De bojem aosemt waarmte
mar de wiend, al noord,
dreegt kloften voegels naor et zuden.*

Zoemer en haast speulen potverlos.

September

Roely

(potverlos = hier: wisselen elkaar af)

maendag

26

september

week 39

deensdag

27

september

Zunne op 07.35, zunne onder 19.25

Ni'jjaor (isr.) 5772

woensdag

28

september

week 39

donderdag

29

september

Poesiealbumvassies in et Stellingwarfs

*Wees altied eupen en maek wille.
As meensken je soms niet begriepen,
Zwieg dan, wees stille.
Et begriepen komt laeter wel.*

*As ik een dichtersgeest bezat,
Hadde ik veur jow op dit albumblad
Een aorig vassien schreven.
Omreden ik disse gaove mis,
Weens ik je al wat neudig is.
Een hiel gelokkig leven,
An 't aende vraog ik d'r bi'j,
Ik daenk an jow, daenk ie an mi'j.*

Sjoukje Oosterloo

Om veur te lezen

Kamperen (*Trudy Stroetinga*)

't Is aovend in de Hollebomebos. Op et mosveltien staot een oranje tente. In dat tentien zitten Knienegien Snuffel en Harrie Haeze. An weerskaanten van een omkeerde emmer. Op die emmer liggen een branende zaklanteern, een kwartetspul, een leeg flessien brummelsap en een lege poede chips.

'Ik weet niet wat ie doen, Snuffel,' gaept Harrie Haeze, 'mar ik gao op bedde. Ik bin zo min as een podde, man.' 'Ik kan de doppen ok zowat niet meer eupenholen,' mient Knienegien Snuffel en springt op zien beddegien van mos.

Harrie gript de zaklanteern en nusselt him ok in et zaachte, waarme mos.

'Kan et locht uut, Snuffel?' vragt Harrie. 'Waacht even,' fluustert Snuffel, 'd'r beweegt wat onder mi'j.' Et knienegien bekikt zien bedde, mar zicht niks biezuunders. 'Knip mar uut die laampe en welterusten,' zegt hi'j. 'Ok zo,' mompelt Harrie Haeze.

'En toch beweegt d'r wat onder mi'j!' ropt er knienegien wat laeter. 'Net as golf et!'

'Ie dromen zeker daj' an et botienveren binnen,' mompelt Harrie.

'Ik droom niet!' zegt Snuffel. 'Knip et locht even weer an, Harrie!'

Zuchtende dot et haesien wat him vraogd wodt. Nao een grondig onderzuuk van et bedde zegt Knienegien Snuffel: 'Snap ie dat now? Weer niks te zien!'

En weer schoft Harrie Haeze et knoppien van de zaklanteern naor 'uut'.

'Lig ie now goed, Snuffel?' vragt Harrie. 'Ja heur. Nee! Toch niet! Locht an, Harrie! Gauw!'

Op et moment dat et locht anfloept wodt Snuffel op zied smeten!

'Wel hedenhitskes nog an toe!' schrikt hi'j. 't Liekt wel een eerdbeving!'

'Ja, en die maek ik!' zegt een kleine zwatte...

'Hoj Mollie Molle!' groet Harrie Haeze vrundelik. 'Woj' ok kamperen?'

'Nee man, ik wil slaopen! Jim tente staot percies boven mien slaophol! En deur dat gekwebbel van jim krieg ik gien wink in de ogen!' zegt de molle kwaod.

'Sorry, Molle, sorry,' begint Snuffel, 'mar wi'j wusten toch niet dat ie onder oonze...'

'Zo is dat,' onderbrekt Harrie. 'Kun wi'j 't ok goedmaeken mit bosbessesap en wat chippies?'

'Moej' wel op rekenen!' vint Mollie Molle

En et wodt me toch gezellig daor in die tente! Kwartetten, gaanzeboden, mens-erger-je-nieten en eten en drinken!

Slaopen doen ze pas as 't al hiel, hiel laete is!

vri'jdag

zaoterdag

30

1

september week 39

oktober

Ontzet van Leiden

zundag

maendag

2

3

oktober week 39/40

oktober

Grappies

Vieters

Een kleine duzendpote zegt tegen zien mem as ze de schoewinkel in gaon:

'Mem, asjeblief, ie kopen toch gien schoenen mit vieters veur me, hen?'

Balken

Op een klein eilaantien staot een ezel.
Hi'j wil d'r graeg weg, mar wet niet hoe.
Dan komt d'r een man in een botien langes veren.
Hi'j zicht dat de ezel haost wanhopig is, en ropt:
'Ie moe'n balken! Een hiele poze,
krek zo lange, totdaj' genoeg balken hebben
om een brogge van te bouwen.'

Woef...!

Beste meensken, hier bi'j omme,
wi'j' es lezen, wat a'k schrief?
'k Bin een hond uut et asiel,
soms vervelend, meerstal lief!
'n Posien leden kwam ik bi'j jim,
uut de stad naor Stellingwarf.
Bi'j een baos mit boerkeri'je,
mit een machtig mooi groot arf!
'k Speul hier vaeke in et kaampien,
'k diedel omme in de tuun!
En ik heur soms iens de baos niet
as ik in de wal omm'struun!
Bliede bin 'k, dat kuj' begriepen,
'k heb 't metaokel naor mien zin.
Mar dat is niet waor 'k om schrieve...
Dat hoeft niet de wereld in!
Nee, ik wol jim hier wat vraogen.
Op et plak, waor ik eerst was,
zitten Nog zoe'n veertig maoten,
mit pepier, én zonder ras!
Wi'j' een hontien hebben, meensken,
daenk dan evenpies an heur!
Daenk dan even an mien vrunden,
daor bin wi'j' slim dankber veur!

Kellie (Henk Bloemhoff)

Werelddieredag
Eerste Kertier (maone) 05.15

Zunne op 07.46, zunne onder 19.09

deensdag

woensdag

4

5

oktober

week 40

oktober

donderdag

vri'jdag

6

7

oktober

week 40

oktober

Uut de Stellingwarver netuur

De iekhoorn

In de haast verzaemelt de iekhoorn eten veur de winter. Hi'j zocht veural naor ekkels en beukeneuties. Hi'j legt d'r een hiele veurraad van an en verstoppt die goed. In de winter zocht hi'j ze weer op, temeensen as hi'j ze vienen kan. Soms hebben ere beesten, zoas moezen of hoolteksters zien veurraad ontdekt en opeten.

In de haast maekt de iekhoorn ok een stok of wat winternusten. Hi'j maekt die van oolde ekster- of kri'jenusten en bekliedet die mit dreug grös. Mar hi'j maekt zels ok wel es een nust van takken, blaeden en grös.

De iekhoorn hoolt gien winterslaop. Mar as et hiel koold is blijft hi'j wel es een peer daegen in ien van zien nusten. Et spoor van de iekhoorns is zo appat, daj' je aenlik niet vergissen kunnen mit die van een aander dier.

De laeste jaoren ziej' de iekhoorns weer meer en meer. Toch vienen sommige meensken et hielemaole niet slim as d'r niet zovule binnen. Dat komt omdat de iekhoorn graeg voegelnussies mit eier of jonkies d'r in leeghaelt en die opet. Butendat knabbelt de iekhoorn graeg an de jonge loten van naaldbomen en an de baste d'r van.

Toch zol et jammer wezen as d'r gien iekhoorns meer wezen zollen, want ze heuren wel thuus in de Stellingwarver netuur!

Ronja

Et spoek in de kelder (1)

'Nina,' zegt mem, 'hael es gauw een flesse cola uut de kelder.'

'Doe ik,' ropt Nina. Ze is gek op cola. Mar mem vint et niet goed dat ze et alle daegen drinkt. Dat is niet gezond.

Wat is et toch reer, daenkt Nina, lekkere dingen bin vaeke niet gezond. Gezonde dingen bin eins nooit lekker. Vremd heur.

Ze pakt een flesse uut et krat. Mit twee hanen. De flesse is zwaor.

'Help me, toch. Oe, help me toch,' heurt ze inienen.

'Ieiek,' van schrik lat ze de flesse valen. De cola spattert in de ronte. Op de vloer, op de muren en op Nina. Overal zit cola.

Ze vliegt de trappe op.

'Mem, mem, d'r zit iene in de kelder!' raost ze.

'Rustig mar,' sust mem, 'vertel now es kalm wat d'r gebeurd is. Aj' zo raozen, verstao ik d'r niks van.'

'D'r zit iene in de kelder, ik heurde roepen en doe... en doe... vul de flesse. Ik bin hielendal nat, bah!'

'Ie hebben de flesse valen laoten?' Mem kikt deur de deureupening van de kelder.

'Getsie, wat een bende. En wie kan dat weer oprumen?'

'Ikke niet,' Nina schuddet mit et heufd, 'ik gao echt die kelder niet weer in.'

'Pak mar even een emmer en een dweiltien. Ik zal et opdweilen veurdat et indreugt.'

Mem gaot mit een emmer mit sop de kelder in. Nina blijft boven an et trappien staon. D'r gebeurt niks. Alles blijft stille.

En toch he'k iene roepen heurd, daenkt Nina.

(Lees veerder op et volgende blattien)

Alkmaars Ontzet
Grote Verzoendag (isr.)

zaoterdag

zundag

8

9

oktober

week 40

oktober

Van achteren ziej' een hond in 't gat
(*aachterof hej' makkelijk praoten; Oosterwoolde,
Noordwoolde*)

2011

maendag

deensdag

10

11

oktober

week 41

oktober

Ze zitten op 'e achterdeure te raomen,
'k moet maeken da'k d'r henne kom
(*ik moet neudig naor et husien; Steggerde*)

2011

Ronja

Et spoek in de kelder (2)

Aovens an tafel vertelt mem et verhael an heit en Pim, de breur van Nina.
'Och, dat kiend zicht wel vaeker spoeken,' mient heit.
'Disse keer heurde ze spoeken,' Pim moet lachen.
Nina stikt aachter de rogge van mem de tonge uut tegen Pim.
En toch, en toch... daenkt ze.
De volgende dag helpen Nina en Pim mem mit et oprumen van de boschoppen. Et fruit moet in de kelder.
'Ik gao d'r echt niet in,' griezelt Nina, 'doe ie dat mar, Pim.'
'Kiend stel je niet zo an, spoeken bestaon niet.' Mem foetert.
'Zuwwe et mit 'n beidend doen?' stelt Pim veur, 'ik gao wel eerst. Kom mar.'
Tree veur tree gaot Nina et trappien daele. Krek as ze de zak mit appels op 'e plaanke legt, klinkt et weer: 'Help me dan. Willen jim me helpen.'
'Heur ie wel,' fluustert Nina. Pim knikt. Zien gezicht is wit wodden.
'Wie bi'j'?' vraagt hi'j mit een bibberend stemmegien.
'Ik bin Windy, et haastspoekien. As et hadde wi'jt en regent, spoek ik deur de bomen.'
'Et wi'jt vandaege best hadde en et regent ok. Wat doej' dan in oonze kelder?'
'Ik dee mien zoemerslaop. Mar now zit ik hier vaaste. Laot me d'r asjeblieft uut.'
'Waar zit ie dan?' durft Nina te vraogen.
'Onder de kratten fris.'
'Spoeken kun toch overal deur?' wet Pim.
'Ja, deur een deure of een mure. Niet deur waeter of plestiek. Al die flessen, dat is tevule.'
'Ik roepe mem even, dan is 't zo klaor.'

(Lees veerder op et volgende blattien)

Ronja

Et spoek in de kelder (3)

'Nee, nee gien grote meensken, ik bbbin bbbange veur grote meensken.'
Ze kun et amper verstaon, zo bibbert Windy heur stemme.
'Bange? Ie hoeven veur mem niet bange te wezen. Die is slim lief.'
'Toch bbbbin ik bbbange. Toe, haelen jim me hier uut.'
Et moet niet gekker wodden, daenkt Nina. Dat hebben wi'j weer, een spoek dat bange is.
'Wat doen we?' vraagt ze an Pim.
'Saemen moet et lokken,' mient heur bruur.
Ze sjorren en trekken an de kratten. Et lokt. Even laeter staon ze in de aandere hoeke van de kelder.
'Kom d'r mar uut. De kratten bin vot,' hiemt Pim.
'Niet kieken. Jim meugen niet kieken. Beloof me, dat jim niet kieken,' zegt Windy.
'Waaromme meugen we niet kieken?' wil Nina weten.
'Ik bin zo lillik. Dan schrikken jim. Zuj' echt, eerlik waar niet kieken?'
'We kieken niet,' beloof Nina. Ze hooft de vingers kruusd, dan meuj' een betien liegen. Netuurlik wil ze kieken. Ze is vusen te beni'jd hoe een spoek d'r uut zicht. Ze dot de ogen een betien dichte. Now kikt ze deur de wimpers. Ze vuult wat koolds langs de bieten strieken. Now dot ze de ogen weer hielemaole los. Ze zicht nog krek een klein rookwolkien over de keldertappe verdwienen. Dan is alles weer gewoon.
'Jonges, wat spoekt et buten. Heur toch es hoe de wiend angaot,' zocht heit as hi'j thuuskomt.
'Dat is Windy, et haastspoek,' zegt Nina, 'as et regent en hadde wi'jt dan spoekt zi'j deur de bomen.'
'Hoei, hoei,' dot Windy in de schostien.
Heit luustert niet. Hi'j lest de kraante.

Zunne op 07.58, zunne onder 18.53
Volle Maone 04.06

woensdag

12

oktober

week 41

donderdag

13

oktober

Wereldmissiedag veur de kiender

vri'jdag

14

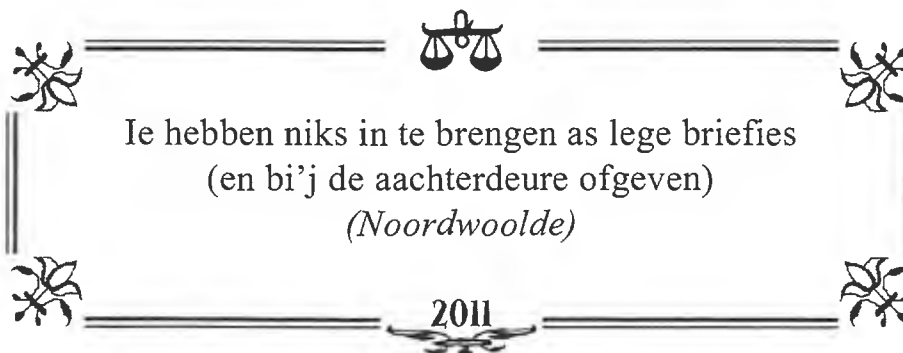
oktober

week 41

zaoterdag

15

oktober

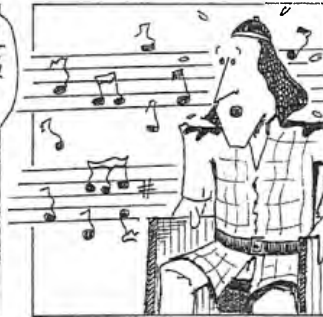

Otto, heer van Buil

deur: Frank Spijkers

De troubadours

Leugenaar

Voor het Nederlands woord *leugenaar* kennen we in het Stellingwarfs heel veel verschillende woorden. Lees maar eens:

Leugenbaste in De Hoeve, Ni'jberkoop en Ni'jhooltpae

Leugenbeest in Blesdieke, Peperga, De Blesse en Scharpenzeel

Leugenbuul in Ni'jhooltpae

Leugenpoede in Else, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae en Noordwoolde

Leuzenzak in Blesdieke, De Fochtel, De Haule, De Hoeve,

Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae en Noordwoolde

Liegbeest in Donkerbroek, Berkoop en Scharpenzeel

Liegebasse in Makkinge, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae, Berkoop,

Hooltpae, Ni'jtriene, Ooldelaemer, Ni'jlaemer, Der Izzerd en

Wolvege

Liegebuul in De Hoeve, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae en Spange

Liegpoede in Ni'jhooltpae en Spange

Als in dit rijtje jullie dorp niet genoemd wordt, zou dat dan betekenen dat jullie nooit liegen? Eerlijk zeggen, hoor... en niet liegen!

Wereldvoedseldag
Wereldmissiedag (r.k.)

zondag

16

oktober

week 41/42

maendag

17

oktober

Zunne op 08.11, zunne onder 18.38

deensdag

18

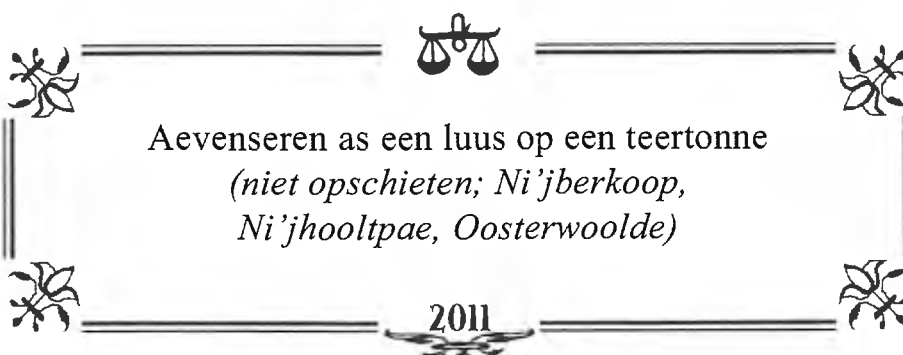
oktober

week 42

woensdag

19

oktober

Een oold spullegien: parkhinken

Wie van jim kent et oolde spullegien parkhinken nog? Now, et gaot zo:

Veurdat begonnen wodden kan, moet eerst een bepaold 'trajekt' op de grond of op tegels uuttekend wodden. Vervolgens moe'n de speulders dat trajekt veur et grootste pat hinkende ofleggen. Eerst moet degene die an de beurt is, een blokkien of stientien in de vakkies van et trajekt gooien: eerst in et eerste, dan in et twiede en zo wieder.

Over de vakkies waar een blokkien of stientien in ligt, moet henne sprongen wodden. Op de weerommeweg moet de speulder zien blokkien of stientien mitnemen. Is alles goed gaon, dan mag hi'j zien blokkien in et volgende vakkien gooien en opni'j beginnen te hinkelen. As de speulder et blokkien of stientien liekewel op een streep gooit, of as hi'j onder et hinkelen op een streep staon gaot, dan is hi'j of en is de volgende speulder an de beurt.

De eerste drie vakkies liggen achter mekere, vak viere en vufe liggen naost mekere, daor meuj' dan even op beide bienen staon, temeensen as d'r gien blokkien of stientien in ien van de vakkies ligt. Achter vak viere en vufe ligt vak zesse, dat in sommige dörpen wel de *stove* nuumd wodde. Nao dat vakkien liggen vak zeuven en achte weer naost mekeer en daoraachter ligt in een boogvorm et laeste vak, dat vanwege die vorm meerstal de *boge* nuumd wodde. In dat vak meuj' niet staon en ok niet keren. De boge is et laeste vak daor et blokkien of stientien in gooid wodden moet. Degene die et eerste klaor is, is de winner! Veul plezier mit parkhinken!

Knienen

*D'r bin een stok of twaelf knienen ontsnapt
bi'j een fokker uut de buurt van Waskemeer.
Intussen biwwe now zoe'n drie maond veerder,
en hebben ze de eerste dattig weer.*

Voetbal

*Voetbal is een domme sport,
temeensen dat beweren inkelde sociologen.
Mar ik bin et mit die heren lange niet iens,
want wie voetbalt het een groot doel veur ogen!*

Klaas Boersma

donderdag

20

oktober

week 42

vri'jdag

21

oktober

zaoterdag

22

oktober

week 42

zundag

23

oktober

Wilde gaanzen

*In een v-vorm vliegen staotig
wilde gaanzen deur de locht.
Kommend uut et hoge noorden,
veur de koolde op de vlocht.*

*Hasems heuren ze een stemme:
'Grauwe voegels maek jim klaor.
Gao de locht in, vlieg naor 't zuden',
en ze doen et ieder jaor.*

*Winters bin ze hier te gaaste,
uut van huus op sobbig laand.
En misschien is 't wel wat vreemd,
mar d'r gruut een zek're baand.*

*De winter gaot, de meitied komt,
de stemme dot zien wark opni'j.
Ze slaon heur briede voegels uut
en soezen hoge over mi'j.*

*Wat spietig zie 'k ze dan weer gaon,
't ofscheid vaalt mi'j muuilik, zwaor.
'k Stik de haand op en ik zwaai,
't beste heur, tot toekem jaor.*

Johan Veenstra

Om veur te lezen

Vlindertien Wittien (*Herma Stroetinga*)

Bas de Bi'je en Vlindertien Wittien zweven boven een veltien dat hielemaole vol staot mit de mooiste bloempies! Rooien, gelen, oranje, witten, blauwen en paarsen. Wat roeken die bloempies lekker, hen Bas?' zegt et vlindertien. 'Ik heb et niet zo op lochies. Ik kiek naor de kleur,' vint Bas. 'Weej' wat wi'j doen? Ie vliegen naor de bloeme die as ie et mooiste vieren. Ik vlieg, mit de ogen dichte, naor de bloeme die as ik et lekkerste roeken vien,' stelt Wittien veur. 'Misschien kommen wi'j wel bi'j dezelve bloeme uut.' Zo zegd, zo daon. Bas vligt recht op een rooie papaver an en Wittien... Die vligt snoevende van de iene bloeme naor de aandere. Mit de ogies stief dichte. En die had ze mar beter losholen kund, want wat gebeurt d'r? Tussen al die bloemen in staon ok distels. Distels bin bloemen mit van die scharpe stiekels an de stengels. En laot Vlindertien Wittien now op 'e kop tegen zoe'n distel an vliegen! Ze krigt een flinke prik! Au! Mar die prik is et argste niet! 'Mien vleugeltien!' raost Wittien. En ok: 'Bas! Bas, help mi'j!' Dat kan Bas niet, want et vleugeltien is scheurd en mit een kepotte vleugel kan Wittien niet vliegen! Wat een ramp! 'Stille liggen blieven, Witten,' zoemt Bas. 'Ik hael Siepie Spinne hier henne!' En weg vligt de bi'je. Bas is d'r zo weer, mit Spinne Siepie op 'e rogge. 'Hoe moet Siepie mi'j now helpen?' goelt et vlindertien. 'Siepie is toch een spinne?' zegt Bi'je Bas. 'En spinnen maeken toch spinnewebben? Kiek mar.' In een poep en een scheet weeft Siepie een hiel klein, stark wit webbegien! Mit spinnespi'je plakt hi'j dat webbegien op et kepotte vlindervleugeltien. 'Wat goed, Siepie!' zegt et vlindertien. 'Kan ik now weer vliegen, daenk ie, Siepie?' 'Eerst even de spi'je dreugen laoten!' antwoordt de spinne. As dat gebeurt is, slat Wittien de vleugels uut. En daor gaot ze! De locht in! Bas de Bi'je, mit Spinne Siepie op 'e rogge, vligt aachter heur an. Lachende ropt Bas: 'Je ogen goed losholen, hen Wittien?'

maendag

24

oktober

week 43

deensdag

25

oktober

D'r is gien ankommen an
(*d'r is gien beginnen an; Ni 'jhooltpae*)

2011

Zunne op 08.23, zunne onder 18.23
Ni'je Maone 21.56

woensdag

26

oktober

week 43

donderdag

27

oktober

De ni'je buurvrouw kwam me niks niet aorig an,
ze was net zo birre
(*bits, drok en driftig; Scharpenzeel*)

2011

Grappies

Zalve

Josine moet van heur mem naor de drogist om een zalfien op te haelen.

As de drogist vragt om welk zalfien et gaot, zegt ze verlegen:

'Ik weet niet meer percies hoe et zalfien hiet, mar ik weet wel dat d'r methylamminozolaponalolzuurdimethylnyraat in zit.'

Pleisters

De mem van Tom vragt an zien heit een schilderi'je op te hangen.

Mar Tom zien heit is niet zo handig.

Tom zien mem vertelt dat de haemer in de keukenlae ligt en de spiekers in een bakkien d'r onder.

'De pleisters zitten in et medesienekassien,' zegt ze d'r veur alle zekerhied aachteran...

Haast

*De lochten hangen grauw en zwaor
en 't rokt naor starvend blad
de daegen wodden kot en gries
de laeste bloemen bluuien*

*en over 't laand een waezighied
die drokt now al wat leeft
as 't waore daele veur een schoft
et kan oons zo vermuuien*

*en zie - die blaeden keunstig kleurd
ze trillen nog hiel even
en valen dan - ja altied deur
is 't starven om te leven*

Lamkje Hof-de Boer

vri'jdag

28

oktober

week 43

zaoterdag

29

oktober

Ie zollen d'r aepen mit vangen
*(wodt zegd van domme, onhaandige meensken;
Donderbroek, Noordwoolde)*

2011

Aende van de zoemertied

Hervormingsdag (prot.)

zundag

30

oktober

week 43/44

maendag

31

oktober

De hakken (wat) antrekken
*(hadder lopen of warken gaon; Buil, Berkoop,
De Haule, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae, Noordwoolde)*

2011

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muuilik?

Dat vaalt toch wel een betien mit!

Je ziet hier een rijtje woorden in het Stellingwarfs. Alle woorden hebben met 'school' te maken. Probeer ze in het Nederlands te vertalen:

schoeleplein _____
krieties _____
tael _____
speulen _____
bod _____
repot _____
penne _____
raem _____
meziek _____

Een biezondere boom bij Berkoop

Bi'j Berkoop staot een biezondere boom. Et gaot om de stokoolde ekkelboom die vlakbi'j et reviertien de Lende staot. De boom staot op de Bekhofschaans. Een schaans is een verhoging in et laand waoraachter de meensken in tied van oorlog heur vroeger verdedigen konnen.

Op de schaans bi'j Berkoop is ooit et ekkelboompjen plaant, dat moet rond 1770 west hebben. Jammer genoeg het de ekkelboom d'r zien langste tied now wel staon. De boom wodt de hietied minder en minder. Gao d'r mar es henne om te kieken!

Hoe de Bekhofschaans an zien naeme kommen is vertellen we jim ok nog even:

In iene van de oorloggen vroeger was et op een dag aorig rustig. Iene van de soldaoten die veilig bi'j de schaans zat, stak een piepien op, gong staon en keek mooi om him henne. Niet lange, want inienend wodde d'r op him scheuten. Et gong krek goed mit de soldaot, alliend zien piepe was wel dwas deurmidden.

'Oe here,' staemelde de soldaot van schrik. 'Dat was krek bi'j de bek of!'

En vanof die tied hiet de schaans de Bekhofschaans.

Mar as dat allegere wel waor is...?

Allerheiligen (r.k.)
Slachtdaond

Eerste Kertier (maone) 17.38 - Allerzielen
(r.k.) - Daankdag veur gewas en arbeid -
Zunne op 07.36, zunne onder 17.10

deensdag

woensdag

1

2

november

week 44

november

Hi'j is zo flauw as eerappels zonder zoolt
(Peperge, De Blesse)

2011

donderdag

vri'jdag

3

4

november

week 44

november

Ie vangen meer vliegen mit stroop as mit eek
(aj' vriendelik binnen beriek ie meer; Makkinge)

2011

Grappies

Geld

Midden in de nacht wodt d'r bi'j de buren van Jeroen inbreuken.
Inienend staot de man in de slaopkaemer van de buurman.
'Zuken jow wat?' vragt buurman.
'Ja, geld vanzels!' brult de inbreker.
'Mag ik jow dan helpen mit zuken?' lacht de buurman.

Eier

D'r liggen twie eier in een maantien.
Et iene ei zegt:
'Ik zie d'r toch zo tegenop om straks in dat kokende waeter te
liggen!'
Et aandere ei zegt:
'Ie moe'n niet zeuren, daor woj' had van!'

Meule

In de Stellingwerven zie je hier en daar nog wel een molen, maar veel zijn het er niet. In de gemeente Oost-Stellingwerf is er maar één molen meer, die molen staat in Makkinga. In West-Stellingwerf zijn het er nog zes: twee in de buurt van de Helomavaart, twee in en bij Wolvega, één in De Blesse en één in Noordwolde.

Vroeger stonden er in beide gemeenten veel meer molens, maar heel veel zijn er door de jaren heen afgebroken. In het Stellingwarfs noem je een molen 'meule'. Maar dit woord 'meule' heeft ook nog een aantal andere betekenissen, en het Stellingwarfs zou het Stellingwarfs niet zijn als er ook niet allerhande aardige en grappige uitdrukkingen zouden zijn waar het woord ook in voor komt.

Een 'meule' kan ook een werktuig zijn waar je bijvoorbeeld groente mee fijn maalt. Je ziet die betekenis terug in de volgende vergelijkingen:

Je meule is zeker aorig stomp – wordt wel gezegd als een kind(!) met lange tanden eet,

De meule is stomp – wanneer oude mensen een versleten (kunst)gebit hebben

Hee, de meule wodt me stomp! – kun je zeggen als je het eten niet op kunt.

Op het volgende blaadje zijn een aantal uitdrukkingen met *meule* te lezen.

zaoterdag

zundag

5

6

november

week 44

november

maendag

deensdag

7

8

november

week 45

november

Uitdrukkingen in het Stellingwarfs met 'meule':

Die is van de meule valen – hij heeft weinig verstand

Hi'j het wel wat in de meule – hij doet alsof hij arm is, maar hij heeft best veel geld

Hi'j het een slag van de meule had – hij is getikt, niet goed wijs

De meule is deur de vang – de zaak is in de war

De meule op 'e goeie wiek zetten – het maximale uit iets proberen te halen

Et zit in de meule – er wordt aan gewerkt

Als iemand je vraagt: 'Waor gaoj' henne?', kun je antwoorden: 'Naor de meulebenne!'

Waar dat is en wat het is, weet echt niemand... Maar het antwoord betekent: 'Dat gaat je niets aan!'

Otto, heer van Buil

deur Frank Spijkers

Et schaandblok

Zunne op 07.48, zunne onder 16.58

Volle Maone 21.16

woensdag

donderdag

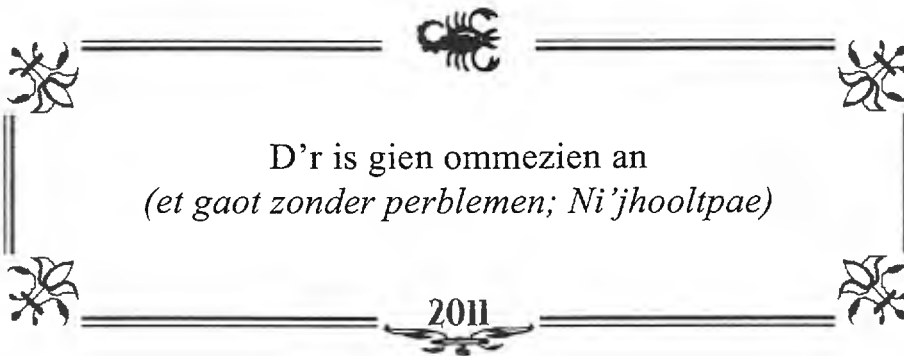
9

10

november

week 45

november

Sunte Matten
Eupening Karnelvalsseizoen

vri'jdag

zaoterdag

11

12

november

week 45

november

Sunte Matten-lied

Sunt Sunt Matten,
De kalver dregen statten,
De koenen dregen horens,
De karken dregen torens,
Maegies dregen rokken,
Jongen dregen broeken,
Oolde vrouwen schotteldoeken,
Hier woont 'n rieke man,
Die veul geven kan,
Veul zal hi'j geven!
Lang zal hi'j leven!
Job zal him lonen,
Mit honderdduzend kronen,
Mit honderduzend lochies an,
Daor komt Sunte Matten an.
Sunt Mattinus Bisschop,
Roem van alle lanen,
Dat wi'j hier mit lochies lopen
Is veur oons gien schaande.
Rood, rood reugeltien,
Sunt Matten op een vleugeltien.
Rood, rood rokkien,
Sunt Matten op een stokkien.

As 't iene dag regent...

*'Wat een weer,' zegt Lange Garriet,
en hi'j stapt de winkel in.
'Bah!' zegt Koene, die him naokomt,
'Bah! Wat is dat weer toch min!
'Harre! Harre!' zucht een vrouwgien,
en ze kikt heur nylons nao...
'Tjong!' zegt Matten, 'wat bin 'k bliede,
da'k hier even dreuge stao!'
'Oe, die regen! Wat een wereld!'
klaegt Merinus Gruunteboer.
't Plakt me wis al deur de jasse!'
zanikt Sietse Kiepevoer.
'Wat een bujje! Wat een bujje!'
zegt de oolde kastelein.
(En de druppen uut zien pette
lekken op een sukertrein...)
'Fuj toch! Fuj toch!' klaegt een juffer
mit een paorse parreplu.
(En ze bibbert en ze babbert,
en ze zegt wel tien keer: 'Hu!'
't Siefert me al in de schoenen!'
zucht de dochter van Klaas Vis.
(Wat in dit laand, op sandaolen,
Trouwens niet zoe 'n wonder is!...)
En de winkelman, die inpakt,
Geft et oolde antwoord weer:
't Is wat! 't Is wat! 't Is wat!' zegt hi'j,
zeuvenhonderdvuiftien keer!*

Jouk

zondag

13

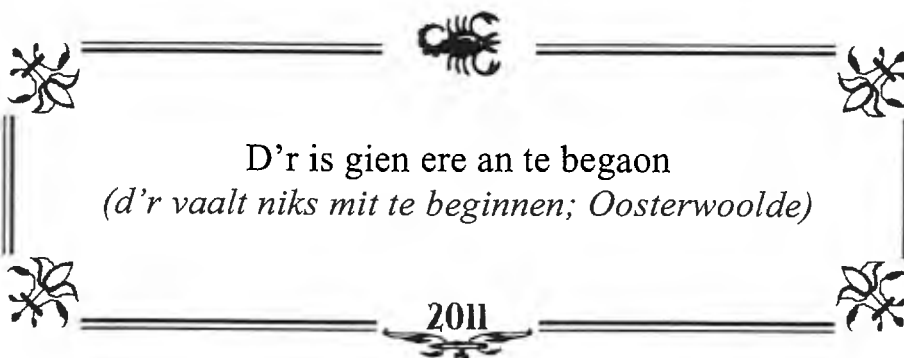
november

week 45/46

maendag

14

november

Zunne op 08.01, zunne onder 16.47
Internationaole Dag
van de verdreegzemhied

deensdag

15

november

week 46

woensdag

16

november

(Kopieerblatten)
Stellingwarfs muilik?
Dat vaalt toch wel wat mit...?

Hieronder staan tien vogelnamen in het Stellingwarfs. Daarnaast zie je steeds de vertaling in het Nederlands. Alleen staan die vertalingen niet op de juiste plek. Kun jij aangeven welke vertaling bij welk Stellingwarfs woord hoort?

doeve	-	spreeuw
muske	-	lijster
gelegouw	-	gans
katoele	-	duif
gaanze	-	buizerd
protter	-	mus
schofferd	-	eend
ente	-	wielewaal
doempien	-	(kat)uil
liester	-	winterkoninkje

Poesiealbumvassien in et Stellingwarfs

*Van mi'j krieg ie een hoge hoed.
Wat daenk ie, wat zit daor in?
Een grote slagroompunt?
Een rollegien pepermint?
Een lietien veur een cent?
Een grote kleurde prent'?'
Een appel of een peer'?'
Een tassien van geiteleer?
Een maantien van riet?
Ae, nee je, dat is et niet.
't Is goed veur alle meensken:
een protte goeie weensken!*

Sjoukje Oosterloo

donderdag

17

november

week 46

vri'jdag

18

november

Werelddag van het Kiend

zaoterdag

19

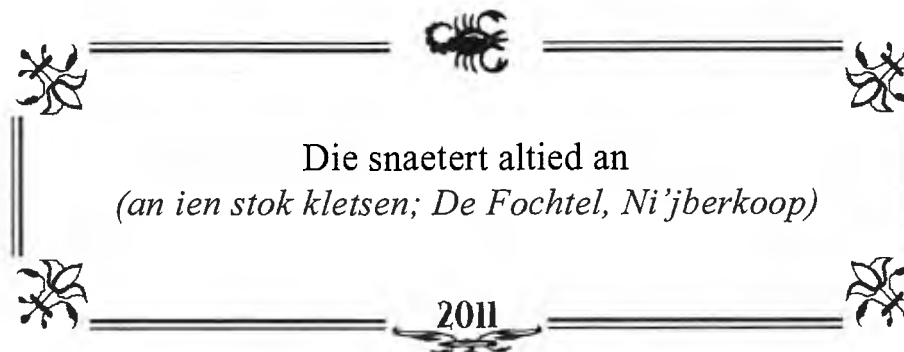
november

week 46

zundag

20

november

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

't Huj op en de koe dood

Dat wodt uut de gek wel es zegd in Buil as d'r wat op is. Now, en dat is mit disse kelinder ok et geval. Et oolde jaor is omme haost 'op', et schöt mooi op naor et ni'je. Mar op dit blattien kun jim eerst nog wat meer mooie uitdrottings en gezegden lezen daor de 'koe' in veurkomt:

De koegies op et dreuge hebben (gien financiële zorgen meer hebben; Hooltpae)

Wees mar stille, d'r is gien koe overstuur (d'r is niks waor aj' je echt drok omme maeken moeten; Noordwoolde)

Leugens as koenen (grote leugens; Steggerde)

Zo dom as et achterende van een koe (verspreid)

Hi'j zopt as een koe (zegd van iene die een boel draank drinkt; Ni'jhooltpae)

Dan is d'r nog gien koe om hals (mocht et gebeuren, dan is et nog niet zo arg; Berkoop)

Van achteren kiek ie een koe in de kont (et is makkelijk om achterof kommentaor te leveren; Makkinge, Ni'jhooltpae)

Ie kun nooit weten hoe een koe een haeze vangt (De Haule, De Hoeve, Else, Hooltpae, Ni'jberkoop)

Een grienende koe krigt nog wel es wat, wat een stilzwiegende veurbi'jgaot (iene die argens omme zeurt, krigt nog wel es wat veur mekeer, mar iene die him niet heuren lat, niet; Ni'jberkoop)

Kosters koe mag wel op 't karkhof weiden (wie et dichtste bi'j et vuur zit, waarmt him et beste; Berkoop, De Blesse, Oolde- en Ni'jlaemer, Oosterwoolde, Peperge)

Laeste koe de hekke toe (die et laeste deur een hekke of deure komt, moet die dichtdoen; Munnikeburen, Ni'jberkoop, Steggerde)

Veldnamen

Met het woord veldnaam wordt niet alleen de naam van een veld, bijvoorbeeld een weiland, bedoeld. Het houdt meer in. Het gaat, behalve om de namen van stukken (wei)land ook om die van paden, wegen, sloten en waterwegen, boswallen, bossen, plassen, heidevelden en buurtschappen. Veel veldnamen zijn ontstaan tijdens de ontginning van natuurgebieden en woeste gronden. Om aan te geven om welk stuk het ging, werden er namen bedacht. Maar soms zijn die namen al veel ouder, denk maar eens aan die van de riviertjes de Lende en de Kuunder. Zulke namen bestaan waarschijnlijk al sinds de eerste bewoning van ons gebied.

In de Stellingwerven zijn door medewerkers van de Stellingwarver Schrieversronte al heel veel van die oude veldnamen vastgelegd. Van een aantal dorpen zijn de veldnamen al in boekvorm uitgegeven: De Fochtel, De Langelille, Der Izzerd, Donkerbroek, Hooltwoodde, Ni'jhooltpae, Ni'jhooltwoodde, Ni'jberkoop, Ni'jtriene, Munnikeburen, Ooldetriene, Scharpenzeel, Slikenborg, Spange en Sunnege. Het eerstvolgende dorp waarvan de veldnamen in boekvorm verschijnen is Oosterwoolde.

Een paar voorbeelden van veldnaemen zijn:

Et aepelaand in Der Izzerd, omdat het land is van een hele slechte kwaliteit.

De Liemkaampe in Ni'jberkoop, omdat op die plek de grondsoort leem heel hoog ligt.

De Biele in Hooltwoodde, omdat dat stuk de vorm heeft van een bijl.

Et Magrietelaand in Oosterwoolde, omdat er in dat weiland veel wilde margrieten groeiden.

De Poele in Donkerbroek, omdat dat land laag lag en in de winter vaak onder water stond.

De Kop van Keizer, omdat dat land wat hoger lag en de eigenaar Keizer heette.

Werelddag van de Tillevisie

maendag

21

november

week 47

deensdag

22

november

Die koffie/thee is zo slop,
ie kun Amsterdam d'r wel deur henne zien
(Steggerde)

2011

Zunne op 08.12, zunne onder 16.39

woensdag

23

november

week 47

donderdag

24

november

Aj' in de sloot springen
woj' haost altied nat om beide bienen
*(een ongelok komt haost nooit alliend;
De Hoeve, Oosterwoolde)*

2011

Et Stellingwarfs

In disse spreukekelinder bruken we hiel vaeke et Stellingwarfs. Mar wat is now aenlik dat Stellingwarfs?

Et Stellingwarfs is de tael die hier in oonze streek van ooldsher praot wodt. De tael heurt bi'j zien grote familie van Nedersaksische streektaelen die in et noorden en oosten van Nederlaand nog altied een boel bruukt wodden. Jim moe'n daorbi'j daenken an et Grunnings, et Drents, et Sallaans, et Twents, et Veluws, et Aachterhoeks en dus ok et Stellingwarfs. Stellingwarf heurde tot 1500 ok bi'j dat hiele grote gebied, pas in 1517 gaot et, dan opdield in twie gemienten (grieteni'jen) definitief bi'j Frieslaand heuren. Aenlik is et dus zo logisch as wat dat hier van oorsprong en ok now nog altied een Nedersaksische streektael praot wodt.

Et praoten van die iewenoolde tael gebeurt dus al... ieuwen. Mar mit et schrieven d'r van ligt et wat anders, daor is an now toe ok minder over bekend. In elk geval wodde d'r in de 19^e ieuw now en dan al wel in et Stellingwarfs schreven. In de 20^e ieuw ziej' veural nao de Twiede Wereldoorlog dat d'r de hieltied meer Stellingwarfs schreven wodt. De verhaelen en gedichten van mit naeme twie schrievers valen op: die van Hendrik Johannes Bergveld en die van Jouk. Van beide schrievers is d'r dan mit riegelmaat wark te lezen in de kraanten van disse regio en van Hendrik Johannes Bergveld wodt in 1971 et boekien *De oolde pook* uitgeven deur de Kulturele Raod van Oost-Stellingwarf. In 1972 is d'r een groep van mit naeme jonge meensen die de Stellingwarver Schrieversronte oprichten. Die stichting wil d'r vanof dan veur zorgen dat et Stellingwarfs niet verleuren gaot. De stichting gefit daoromme boeken en een tiedschrift in et Stellingwarfs uut, mar ok boeken over et gebied. D'r wo'n kursussen Stellingwarfs orgeniseerd, d'r is een uniek kenniscentrum waar van alles over de streek en de tael in te vienen is. D'r wo'n hiel veul verschillende aktiviteiten orgeniseerd (van wetenschappelijke lezings tot popfestivals) én d'r wodt zorgd veur hiemkundig lesmateriaol veur o.e. de basisschoelen, zoas disse kelinder!

Hoezo drok?

*A'k mit je te skeeleren gao?
Hiel gezellig liekt me dat,
even in de agende kieken
wanneer as d'r tied veur is.*

*Maendags peerdrieden,
deensdags tennisles,
woensdags daansen,
donderdag dan zo'k al kunnen,
tussen viere en halfzess'.
Aovens moe'k dan vakkevullen
in de grote supermarket,
vri'jdag pas ik op mien zussien
wiels mem naor de winkel gaot.
Zaoterdag dri'j ik kassa
wel tot aovens half acht'
Daornao gao 'k mit vrunden stappen,
meerst tot diepe in de naacht.
Zundags kom ik laete uut bedde,
praot mien oolden een betien bi'j,
gao nog evenpies langs bi'j beppe...*

*A'k mit je te skeeleren gao?
Hiel gezellig liekt me dat,
mar et wodt wel ankem jaor.*

Roely

Ni'je Maone 07.10

vri'jdag

25

november

week 47

zaoterdag

26

november

Islamitisch ni'jjaor (1433)
Eerste Adventszundag

zundag

27

november

week 47/48

maendag

28

november

Grappies

Ezel

Jeroen fragt an Tom:

'Vien ie et arg as ik jow ezel nuum?'

Tom antwoordt: 'Ja, netuurlik.'

'En as ik meneer zeg tegen een ezel?' gaot Jeroen veerder.

'Dat hindert niks,' mient Tom.

'Goed,' zegt Jeroen. 'Dag meneer!'

Slakke

'Heit, heit...' ropt Josine onder et eten.

'Hool je now es stille,' zegt heit.

'Ik zit krek even mit je mem te praoten.

Zo mitien meug ie wat zeggen.'

Even laeter fragt heit wat Josine zeggen wol.

'Hoeft al niet meer,' zegt Josine.

'Ie hebben die slakke die in et slaod zat now toch al opeten...'

Munten uut alle wiendstreken

Et zal jim misschien verbaozen, mar een boel oolde munten die vunnen wodden bin gien Nederlaanse munten, mar kommen uut alderhaande lanen. Zo heb ik munten uut Schotlaand en Engelaand uut de 13^e ieuw, doe wi'j overzee een protte haandel dreven.

Ok Spaanse munten uut de tied van de 80-jaorige oorlog wo'n hier riegelmaatig vunnen. Die Spaanse realen, waarvan de grootste exemplaoren Spaanse matten nuumd wodden, bin veural bekend van de overval op de zulvervloot van Piet Hein in 1628.

Opvalend bin een peer grote Russische munten, die deur de Kozakken mitbrocht binnen, doe ze de Fraansen van Napoleon uut de Stellingwarven votjaegden.

Uut de 19^e ieuw ziej' een boel Belgische munten van twie cent. Et Nederlaanse stelsel kende zels gien twie-centstokken, dus bruukte men gewoon die munten uut België as betaelmiddel.

Sjoerd Hoogenkamp

Zunne op 08.23, zunne onder 16.32

deensdag

29

november

week 48

woensdag

30

november

Wereld Aids Dag
Feestmaond

Eerste Kertier (maone) 10.52

donderdag

1

december

week 48

vri'jdag

2

december

(Kopeerblattien)

Stellingwarfs muilik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Je ziet hier twee rijtjes met woorden staan. Het eerste rijtje is in het Stellingwarfs, daarnaast zie je de vertaling in het Nederlands. Maar... het tweede rijtje staat niet in de juiste volgorde. Kun jij de juiste volgorde aangeven?

balle	koud
sni'j	maand
ooldjaor	oliebol
sunderklaos	bal
kedogien	kaars
keerze	sneeuw
maond	oudjaar
sukelao	sinterklaas
koold	cadeautje
euliebolle	chocola

Peperneuten

*'Gien strooiroute', zo is uut speciaole bodden op te maeken,
't bin de gemientewarken die daor over gaon.
Et bin vaeke doodlopende of stille weggies,
waor dan ok niet zo vule huzen staon.
Mar now daenk ik even an Sunderklaos,
kiek, en dat kan mi'j dan wel weer zo begreuten,
al die aarme kiender die d'r wel toevallig wonen,
kriegen deur de gemiente zeker ok gien peperneuten.*

Klaas Boersma

zaoterdag

3

december

week 48

zundag

4

december

Sunderklaosaovend

maendag

5

december

week 49

deensdag

6

december

Heur de wiend goest deur de bomen

Meziek: Zie de maan schijnt door de bomen
Tekst: Henk Bloemhoff

*Heur de wiend goest deur de bomen,
meensken, 't wodt een koolde naacht.
Sunderklaos moet now haost kommen,
'k had him lange al verwaacht.*

*'t Is te glad, donkt mi 'j en 't sni 'jt zo,
aarme hoppe, aarm dier.
'k Hebbe wottels veur jow klaor legd,
Zwatte Piet die vint ze hier!*

*'k Was vanzels wel es ondeugend,
Sunderklaosien, goeie man!
Mar ik zal et echt nooit weer doen,
Sunderklaos, daor kuj' op an.*

*Hee... wat is dat butendeure,
schosselt iene deur de sni 'j?
Dat moet Sunderklaos wel wezen,
komt hi 'j toch veur jow en mi 'j?*

*Morgenvroeg dan za 'k wat vienen!
Peperneuten, marsepein,
en een bouwdeuz' of een poppe,
'n boot, een balle of een trein!*

Grappies

Sni'jvlokken

Twie sni'jvlokken valen uut de locht.
De iene zegt tegen de aandere:
'Ik geleuve vast dat we aachtervolgd wodden!'

Stel

Jeroen zegt tegen Tom:
'Wat heb ie appatte sokken an! Een gele en een rooie!'
'Hielemaole niet appat,' vint Tom,
'thuis he'k nog zoe'n stel!'

Preenses Catharina-Amalia (2003)
Zunne op 08.33, zunne onder 16.28

woensdag

7

december

week 49

donderdag

8

december

Eten daj' zwieten en warken daj' koold wodden
(*Scharpenzeel, Langedieke*)

2011

Dag van de rechten van de meenske
Volle Maone 15.36

vri'jdag

9

december

week 49

zaoterdag

10

december

Die het vel as een oolde eerpel
(*die het slim reenfelig vel; Buil*)

2011

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Klompen

Lekker waarm in de winter, klompen. Of dregen jim die niet meer? Ze weren d'r in alderhaande soorten: gele klompen, zwatte klompen, wilgen klompen, ieperen klompen *aj' ieperen klompen hadden koj' et wel doen, iepenhooit was duurder as wilgen*, vertelden woordeboekinfermaanten van Noordwoolde eertieds. En d'r weren populieren klompen, elzen klompen, leren klompen, Gediester klompen, Zweedse klompen, Zwolse klompen. De woordeboekgroep van Scharpenzeel vertelde: *ie hadden ok gerookte klompen, die kun langer mit. Aj' klompen an hadden zeden ze in Blesdieke klompen an de bienen hebben. Op 'e klompe zitten dan zit ie mit je achterwark op de hakke van iene van je klompen (Steggerde) en aj' hadde moeten dan schiet ie in de klompen (Ni'jberkoop) Mooie uitdrottings bin d'r ok genoeg mit:*

ie kun d'r wel mit klompen en kousen overhenne lopen (die kuj' makkelik an, daor hoej' aenlik gien rekinge mit te hopen; Donkerbroek, Steggerde)

Op een klompe en een schoe (in grote armoede; De Haule, Makkinge)

D'r op een klompe en een schoe vandeur gaon (hiel hadde; Oosterwoolde)

Now brekt me de klompe (daor begriep ik niks van; verspreid)

Et wark gaot je over de klompen (et is je aenlik te vule; Steggerde)

Mit de klompen in 't gelag kommen (lillik te passe kommen; Buil, De Fochtel, Else, Hooltpae, Langedieke, Ni'jberkoop, Ni'jtriene)

Dat is ok een Klaos Klompe (een hoolten Klaos; Steggerde)

Ik heb et liever in de klompen as in 't koppien (bi'jglike slechte koffie of thee; Spange)

Meensken kieken

In een grote dieretuun,
in een kouwe an de buterkaant,
daor zit een hiel klein aepien,
kiek, daor an de linkerkaant.

Zien moeke had an him verteld,
dat de meens slim geveerlik was,
mar hier kon 't gien kwaod,
ze leupen allemaol achter glas.

Et aepien kikt de hiele dag naor meensken,
wit en zwat en klein en groot,
die hieltied gekke bekken trekken
en hi'j lacht him bi'jkaans dood.

Jan Veldhuizen

zondag **maendag**
11 **12**
december week 49/50 **december**

Zo vet as aol
Mar ok:
Zo dreuge as aol
(aol is lang niet altied vet; Scharpenzeel)

2011

Zunne op 08.40, zunne onder 16.27

deensdag **woensdag**
13 **14**
december week 50 **december**

Een zute kaaie
(een liefhebber van zutigheden; De Hoeve)

2011

Ston hier vroeger op dit plak ok een huus?

Willen jim weten as d'r op jim arf 200 jaor leden ok al een huus ston?
Of nog langer leden?

Kiek dan es op www.hisgis.nl veur detailleerde kaorten uut 1832. Ie kun de kaorte van now d'r overhenne leggen, zodaj' percies zien kunnen wat d'r veraanderd is en wat etzelde bleef.

Deur op een huus of een arf te klikken kriej' meer te weten over de eigener en et grondgebruuk. Ok kuj' zien wie de grond in de ieuwen d'r veur bezat. Op et mement gaot dit weeromme tot 1640. Deur zels op onderzuuk te gaon in een archief kuj' nog veul meer over de veurige bewoners ontdekken.

Sjoerd Hoogenkamp

Kiender

*Kleine kiender moe'n lopen leren,
kleine kiender moe'n praoten leren,
dat is altied et streven van de oolden.
En as ze dat dan ienkeer aorig kunnen,
moe'n ze mooi en stille zitten blieden,
en de mond ok nog es dichteholen*

Klaas Boersma

donderdag

15

december week 50

vri'jdag

16

december

Die is nog in 't ankommen
*(die moet nog hiel wat leren, hi'j begint nog mar net;
Ni'jberkoop)*

2011

Laeste Kertier (maone) 01.48

zaoterdag

17

december week 50

zundag

18

december

Leg d'r es an, leg d'r es an, hiete melk en waarme Jan
*(vroeger bi'jglieks bi'j hadriederi'jen en zo zegd;
Oolde- en Ni'jlaemer)*

2011

Ofsluutdiek

*'t Grauwe zwark
verdrinkt in 't grieze waeter*

*riegels autolaampen perelen as
lochies in de kastboom*

*regen vret alle locht
een ienzeme voegel bewaekt de diek*

*as hier de wereld ophoolt
waor haosten we oons dan henne?*

Roely

(Kopieerblattien)

Stellingwarfs muuilik?

Dat vaalt toch wel een betien mit...?

Jullie zien hier een rijtje woorden in het Stellingwarfs.
Probeer die woorden in het Nederlands te vertalen.

belle
haand
neuze
mond
jasse
knope
leerze
musse
oge
snor
baord
riem
boek

Met wie kunnen al deze woorden te maken hebben??

maendag

19

december

week 51

deensdag

20

december

Ze het gien naegels om et gat te krabben,
mar ze blijft et hoge anleggen
(ze dot as stelt ze hiel wat veur; Scharpenzeel)

2011

Zunne op 08.45, zunne onder 16.29

Begin van de winter 06.30 M.E.T.

woensdag

21

december

week 51

donderdag

22

december

Die is/zit dikke in de eulie
*(die het een slokkien tevule had;
Oosterwoolde, Sunnege, Ooldetriene, Der Izzerd,
Makkinge, Hooltpae, Ni 'jhooltpae)*

2011

Stellingwarver kastlieties

Oe denneboom

Oe denneboom, oe denneboom,
wat bin je takken wonder mooi.
Ik zag je lestend in de bos,
nog zonder keersies, op et mos.

Oe denneboom, oe denneboom,
wat bin je takken wonder mooi

Twinkel, twinkel, kleine steern

(Op de wieze van: Altijd is Kortjakje ziek)

Twinkel, twinkel, kleine steern,
ik zie jow al van hiel, hiel veer.
An jow straolen in de locht,
hebben alle meensken nocht.
Twinkel, twinkel, mooie steern,
ik zie jow al van hiel, hiel veer.

Stellingwarver kastlieties

Kling, klokkien klingelingeling

Kling, klokkien klingelingeling,
kling, klokkien kling.
't Kastfeest dat is kommen,
lochies in de bomen,
en in alle lanen,
gaon wi'j keersies branen.
Kling, klokkien klingelingeling,
kling, klokkien kling.

In een hiel klein kribbegien

(Op de wieze van: Op een grote paddestoel)

In een hiel klein kribbegien,
et was van stro en hooft.
Lag een hiel klein kientien,
mit ogies as van goold.
Jozef en Maria die weren d'r hiel bliede mit,
et kleine kientien lachte,
iederiene was op 't schik.

Ni'je Maone 19.06
Kastaovond

vri'jdag

23

december week 51

zaoterdag

24

december

Eerste Kastdag

Twiede Kastdag

zundag

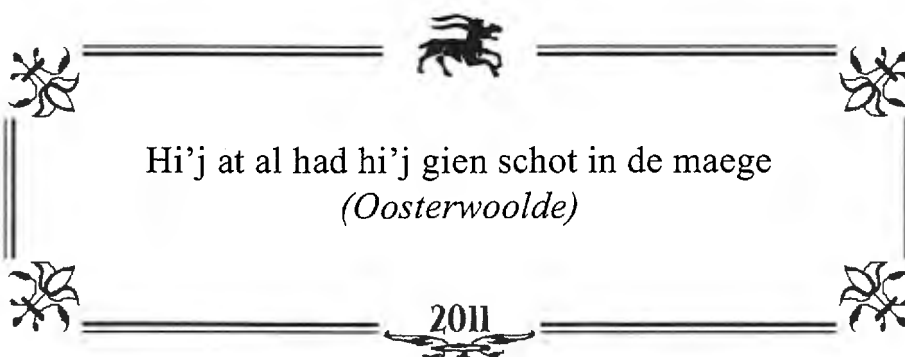
25

december week 51/52

maendag

26

december

Kastmannekleren

deur: Frank Spijkers

Grappies

Schoenen

Een vliege vragt an een duzendpote:

'Waar is je zussien aenlik?

Ik heb heur al een hiele poze niet zien.'

'Dat klopt,' zegt de duzendpote, 'ze is naor de winkel om ni'je schoenen.'

Valen

Twie mannen bin in de Alpen en klimmen op een barg.

Dan vaalt d'r iene naor beneden in een diepe kloof.

'Hej' je zeer daon?' raost de aander.

'Nog niet,' is et antwoord, 'ik bin nog an et valen...'

Zunne op 08.48, zunne onder 16.34
Onneuzele Kiender (r.k.)

deensdag

27

december

week 52

woensdag

28

december

Et eerdriek staot je wel (een raom)
*(aj' hadde warken hool ie dat op een gegeven mement
toch niet vol; Ni'jtriene)*

2011

donderdag

29

december

week 52

vri'jdag

30

december

Een meenske is gien eerpel
*(een meenske kan veraanderen, ok: elk meenske het
gevuul, een meens kan niet alles verdregen; Ni'jberkoop)*

2011

Mooie woorden in et Stellingwarfs

dangelen - knoeien, niet opschieten

giesp - mannelijke eend

menning(e) - zandpad, karrespoor

zwaanselkont - iemand die slecht loopt

prikkedille - klein, nietig ding van weinig waarde

baentiesman - ambtenaar

nussieszuken - vitten naar aanleiding van kleinigheden

pienekeutel - overdreven zuinig ieman

evertaske - hagedis

Et laand van Lende en Kuunder (1)

Stellingwarf wodt vaeke et laand van Lende en Kuunder nuumd. Dat komt omdat de beide revieren, de Lende en de Kuunder, centraol deur et Stellingwarver gebied stromen. De Lende ontspringt in Tronde, dat is een buurtschoppien vlakbi'j Else. Et waeter van de Lende stroomt dan veerder naor et westen toe. Bi'j Ni'jberkoop is de Lende aenlik nog niet meer as een slotien, bi'j Berkoop liekt et al wat meer. Tot veurbi'j Ni'jhooltpae kuj' en meuj' alliend mit een kano of roeibotien in de Lende veren, pas bi'j de Kontermaansbrogge in De Hoeve kuj' d'r ok mit wat grotere boten in. Ie kommen dan deur de Lendevallei, bi'j Steggerde, daor is de Lende dus al een stok brieder. Aj' dan hielemaole naor et westen veren en koj' bi'j Driewegsluus in Ooldetriene uut in de Helomavaort. Via die vaort kuj' veerder naor et noorden en zuden veren. De Lende kwam vroeger bi'j et dörp De Kuunder uut in de oolde Zuderzee.

zaoterdag**zundag****31****1****december**

week 52

jannewaori

Veul heil en zegen in 't ni'je jaor
Hej' de knieperties al klaor?

Ik lusse d'r wel een stok of zesse
En ok nog wel wat uut de flesse.

(Optekend deur Roely Bakker, Makkinge)

2011/2012**Et laand van Lende en Kuunder (2)**

Ok de Kuunder ontspringt in Oost-Stellinwarf. Mar de Kuunder bestaot daor eerst uut drie kleinere stroompies die bi'j mekere kommen. Et gaot om et Kleindiep, et Grootdiep en de Boven-Kuunder, die vormen dus mit mekere de Kuunder. Ok de Kuunder stroomt naor et westen toe, en kwam krek as de Lende uut in de Zuderzee bi'j et dörp De Kuunder. Van de Kuunder, die ok wel Tjonger of Tsjonger nuumd wodt, is vule meer een kenaal maekt as van de Lende. Et is aenlik ien recht veerwaeter, alliend et Kleindiep, Grootdiep en de Boven-Kuunder kronkelen nog aorig deur et laandschop. Van beide revieren bin nog oolde meanders te vienen: van de Kuunder is dat o.e. et geval in et prachtige netuurgebied Delleburen bi'j Berkoop, en van de Lende in de Lendevallei bi'j Steggerde.

Van mit naeme de revier de Lende bin ok een peer prachtige volksverhaelen bekend. Mar et jaor is omme en de kelinderblatties bin op. Dus zuwwe die verhaelties mar veur een volgende kelinder beweren?? We weensken jim van dit plak of een allemachtig best 2012 toe, en tot kiek es!